

2015

ÅRSRAPPORT

GENERELL INFORMASJON

- 04 1. BANKEN OG VIRKSOMHETEN
- 08 2. VIKTIGE HENDELSER I 2015
- 09 3. HOVEDTALL
- 10 4. FINANSIELL KALENDER 2016
- 11 5. NØKKELTALL FOR SPAREBANK 1 BV
- 12 6. SAMFUNNSANSVAR

ÅRSRAPPORT

- 16 7. ÅRSBERETNING 2015
- 25 8. RESULTAT
- 26 9. BALANSE
- 27 10. EGENKAPITALENDRING
- 29 11. KONTANTSTRØMOPPSTILLING
- 30 12. NOTER TIL REGNSKAPET
- 87 13. EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE
- 88 14. ERKLÆRING FRA STYRETS MEDLEMMER OG DAGLIG LEDER
- 89 15. REVISJONSBERETNING 2015
- 91 16. KONTROLLKOMITEENS BERETNING 2015

ANNEN INFORMASJON

- 93 17. MARKED
- 95 18. EGENKAPITALBEVIS I SPAREBANK 1 BV
- 97 19. ORGANISASJONSSTRUKTUR KONSERN
- 98 20. PRESENTASJON AV STYRET
- 100 21. FORSTANDERSKAP, KONTROLLKOMITÉ OG REVISJON

GENERELL INFORMASJON

1. BANKEN OG VIRKSOMHETEN

Dette er SpareBank 1 BV

SpareBank 1 BV konsernets virksomhet er bygget på målsetning om å være en solid og god lokal aktør som skaper verdier i vår region. Med en kombinasjon av lokal tilstedeværelse, solid rådgiverkompetanse og god tilgjengelighet ved gode digitale løsninger er målsetningen å levere gode kundeopplevelser. Konsernets styrker er bygget på nærhet til kundene og raske, effektive beslutningsprosesser. God lokal kunnskap og høy faglig kompetanse gjør kundebehandlingen fleksibel og effektiv.

Historikk

Banken har hatt en lang og tradisjonsrik historie med flere, lokale konsolideringer. I Buskerud har banken røtter fra Sandsvær Sparebank som ble etablert i 1883, mens man i Vestfold har røtter fra Sandeherreds Sparebank som ble etablert i 1859.

Visjon, verdier og mål

Visjon

Sammen skaper vi verdi for deg, din bedrift og vår region.

Vårt verdigrunnlag

Kunden først – sammen er vi best.

Våre verdier

Lærende, engasjerende og verdiskapende.

Strategisk hovedmålsetning

Konserns strategiske hovedmålsetning er å skape verdi for kundene og den regionen konsernet er en del av. Vi ønsker å løfte frem lokale initiativ, bedriftene og de menneskene som bor i regionen slik at vi sammen kan bidra til vekst og utvikling. Gjennom dette skapes også verdier for eierne og ansatte i virksomheten.

Hovedføringer i konsernets strategi frem mot 2020 er:

- Innta nye markedsposisjoner og skape varig konkurransekraft både i person- og bedriftsmarkedet. I personmarkedet ved å være «Kundens relevante partner gjennom livsfaser», og i bedriftsmarkedet ved å gi «tilgjengelig og relevante løsninger som gir trygghet og skaper verdi for næringslivet i vår region».
- God inntjening og en bedret risikostyrt avkastning som skaper bærekraft for langsiktig satsning og vekst. Det er lagt et langsiktig mål for egenkapitalavkastning på minimum 10 %.
- Sterkere satsning på andre driftsinntekter i person- og bedriftsmarkedet som er mindre kapital-krevende enn utlån. Innenfor bedriftsmarkedet skal det legges til rette for en bedre bransje-diversifisering
- Videre skal det arbeides med å digitalisere og industrialisere kunde- og interne prosesser for å bedre kundenes opplevelser og bedre utnyttelsen av konsernets ressurser.
- En soliditet som gjør konsernet i stand til å realisere strategiske mål om vekst og utvikling samt ha rom for aktivt å kunne ta initiativ til verdiskapning når mulighetene er der. Målsatt nivå for ren kjernekapital er satt til 14,5 % ved utgangen av 2016.
- Være en aktiv part i aktuelle struktur- og konsolideringsprosesser i regionen.

Forretningsidé

Forretningsområder

SpareBank 1 BV skal tilby et bredt spekter av produkter innenfor forretningsområdene finansiering, betalingsformidling, sparing, forsikring, eiendomsmeistring, samt regnskapsbyrå-tjenester. I alle forretningsområdene skal vi tilby et produktspekter

som er konkurransedyktig i bredde, kvalitet og aktualitet. Virksomheten innen alle forretningsområdene skal være kjennetegnet ved rådgivning og aktiv salgsorientering. Salg og rådgivning skal baseres på høy kompetanse, høy kvalitet og etiske normer i tråd med tradisjonene i sparebanknæringen.

Markedsområde

SpareBank 1 BVs geografiske markedsområde omfatter Buskerud med tyngdepunkt rundt Kongsberg og Drammen, og Vestfold der bankens geografiske område strekker seg fra Horten i nord til Larvik i syd.

SpareBank 1 BV har forretningsadresse i Sandefjord, og har filialer i Drammen, Kongsberg, Horten, Tønsberg, Sandefjord og Larvik. Samtlige filialer tilbyr alle bankens produkter.

Ressursforvaltning

Innenfor de satsningsområder som er beskrevet i forretningsideen, skal ressursene anvendes på den måten som gir best avkastning på anvendt kapital, til beste for eierne av egenkapitalbevis, kundene, ansatte og distriktet.

SpareBank 1-alliansen

SpareBank 1-alliansen ble grunnlagt i 1996. Alliansen er et bank- og produktsamarbeid der SpareBank 1-bankene i Norge samarbeider gjennom det felleseide holdingselskapet SpareBank 1 Gruppen AS. Et overordnet mål for SpareBank 1-alliansen er å sikre den enkelte banks selvstendighet og regionale forankring gjennom sterk konkurranseevne, lønnsomhet og soliditet. Samtidig representerer SpareBank 1-alliansen et konkurransemessig fullverdig bankalternativ på nasjonalt nivå.

SpareBank 1-alliansen er samlet sett en av de største tilbydere av

finansielle produkter og tjenester i det norske markedet. Alliansen har etablert en nasjonal markedsprofil og utviklet en felles strategi for merkevarebygging og kommunikasjon. Den markedsstrategiske plattformen danner også basis for felles produkt- og konseptutvikling. Markedsinnsatsen er i hovedsak rettet mot personmarkedet, små og mellomstore bedrifter, samt forbund tilknyttet LO. Både bankene og produktområdene hevder seg godt i konkurransebildet, og resultatutviklingen er god.

SpareBank 1-alliansen består per 31.12.2015 av 15 selvstendige banker, 2 felleseide forretningsbanker og SpareBank 1 Gruppen konsern.

De 15 selvstendige bankene i alliansen er:

- SpareBank 1 SR-Bank ASA
- SpareBank 1 SMN
- SpareBank 1 Nord-Norge
- Sparebanken Hedmark
- samt en sammenslutning av flere mindre banker under navnet Samarbeidende Sparebanker AS (SamSpar):
  - SpareBank 1 BV
  - SpareBank 1 Gudbrandsdal
  - SpareBank 1 Hallingdal
  - SpareBank 1 Lom og Skjåk
  - SpareBank 1 Modum
  - SpareBank 1 Nordvest
  - SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg
  - SpareBank 1 Ringerike Hadeland
  - SpareBank 1 Søre Sunnmøre
  - SpareBank 1 Telemark
  - SpareBank 1 Østfold Akershus

De 2 felleseide forretningsbanker er Bank 1 Oslo Akershus AS og BN Bank ASA. I desember 2015 kunngjorde Sparebanken Hedmark at de har inngått avtaler med de øvrige eierne av Bank 1 Oslo Akershus om

kjøp av deres aksjer i banken. Hedmark går med det fra en eierandel på 40,5 % til å eie hele virksomheten gitt at kjøpet godkjennes av Konkurransetilsynet, Finanstilsynet og Finansdepartementet. Bank 1 Oslo Akershus går da fra å være deleid av Samarbeidende Sparebanker (15,2 %), SpareBank 1 SR-Bank (4,8 %), SpareBank 1 SMN (4,8 %), SpareBank 1 Nord-Norge (4,8 %) samt LO og tilknyttede forbund (29,9 %), til å være en heleid datterselskap av Sparebanken Hedmark i løpet av 2016.

SpareBank 1 Gruppen AS er morselskapet i konsernet som består av:

- SpareBank 1 Skadeforsikring AS (100 %)
- SpareBank 1 Forsikring AS (100 %)
- ODIN Forvaltning AS (100 %)
- SpareBank 1 Medlemskort AS (51 %)
- SpareBank 1 Gruppen Finans AS (100 %)
- Conecto AS (100 %)

Felles hovedfunksjoner innen SpareBank 1-alliansen er todelt:

1. Drive og utvikle finanskonsernet med produksjon og leveranse av konkurransedyktige produkter og tjenester for distribusjon gjennom alliansebankene, øvrige banker som har distribusjonsavtale med selskap i SpareBank 1 Gruppen, og LO. Dette arbeidet er organisert i selskapet SpareBank 1 Gruppen AS, som eies av:

- SpareBank 1 SR-Bank ASA (19,5 %)
- SpareBank 1 Nord-Norge (19,5 %)
- SpareBank 1 SMN (19,5 %)
- Samarbeidende Sparebanker AS (19,5 %)
- Sparebanken Hedmark (11 %)
- Landsorganisasjonen/ fagforbund tilknyttet LO (9,6 %), som ikke er en del av alliansen
- Bank 1 Oslo Akershus AS (1,4 %)

2. Drive og utvikle alliansesamarbeidet med felles forvaltning, utvikling og gjennomføring av aktiviteter som gir stordrifts- og kompetansefordeler. Dette arbeidet er organisert i selskapet Banksamarbeidet SpareBank 1 DA. Selskapet ivaretar finansiering av og eierskap til applikasjoner, konsepter, kontrakter og merkevare på vegne av deltakerne i alliansesamarbeidet.

Selskapet Banksamarbeidet SpareBank 1 DA eies av:

- SpareBank 1 SR-Bank ASA (17,74 %)
- SpareBank 1 SMN (17,74 %)
- SpareBank 1 Nord-Norge (17,74 %)
- Samarbeidende Sparebanker Utvikling DA (17,74 %)
- Sparebanken Hedmark (11,30 %)
- SpareBank 1 Gruppen AS (10,00 %)
- Bank 1 Oslo Akershus AS (7,74 %)

SpareBank 1 Banksamarbeidet DA har følgende datterselskaper:

- Eiendomsmegler 1 Norge AS (100 %)
- SpareBank 1 Kundesenter AS (100 %)
- SpareBank 1 Verdipapirservice AS (100 %)
- SpareBank 1 ID AS (100 %)
- SpareBank 1 Asept (100 %)

SpareBank 1 Banksamarbeidet DA har i tillegg hatt 15 % eierandel i TSM Nordic DA (Valyou). Dette selskapet ble imidlertid avviklet i 2015, som følge av en revurdering av satsingen.

Bankene i SpareBank 1-alliansen distribuerer SpareBank 1 Gruppens produkter og samarbeider på sentrale områder som merkevare, arbeidsprosesser, kompetansebygging, IT-drift, systemutvikling og innkjøp. Alliansen har inngått strategiske samarbeidsavtaler med LO og LOs fagforbund, og leverer

finansielle produkter og tjenester til LOs medlemmer gjennom fordelingsprogrammet LO favør.

Produktselskapene etablert under SpareBank 1 Gruppen AS og

alliansebankene har utviklet en felles teknologiplattform. Erfaring-sutveksling og overføring av kompetanse innenfor alliansen, basert på beste praksis, er et viktig element for å utvikle alliansen videre.

Konsernledelsen pr. 1. mars 2016

Rune Fjeldstad,
adm. direktør

Geir Årstein Hansen,
viseadm. direktør,
leder økonomi og finans

Marianne S. Evensen,
leder risikostyring/juridisk

Janne Stenehjøm,
direktør organisasjon og HR

Lasse Olsen,
konst. leder PM

Stian Thomassen,
direktør BM

Vibeke B. Andersen,
konst. leder forr. utvikling/-støtte

2. VIKTIGE HENDELSER I 2015

Mars

Konsernet Sparebank 1 BV legger fram resultatet for 2014. Samlet offisielt resultat før skatt ble 305,0 millioner kroner.

Mai

Rune Fjeldstad tiltrer som ny administrerende direktør.

September

Konsernet vedtar ny strategi frem mot 2020.

Oktober

SpareBank 1 Alliansen kjøper den norske delen av virksomheten i mCASH og overtar dermed 100 000 brukere, over 600 utsalgssteder og den teknologiske plattformen.

November–Desember

Banken gjennomfører en fortrinsrettet emisjon på kr 250 mill, samt en ansattemisjon på inntil kr 7,5 mill hvor ansatte og styremedlemmer tegner for kr 3,6 mill.

3. HOVEDTALL

Konsern (tusen kroner)	2015	2014	2013	2012	2011
Forvaltningskapital	23.197.188	22.852.055	22.133.300	22.710.949	21.946.846
Inntekter	647.968	766.033	688.406	614.312	522.750
Kostnader	401.431	390.539	399.376	358.534	361.956
Tap	16.649	70.482	2.463	7.605	32.508
Resultat etter skatt	176.034	250.110	216.180	183.230	98.699
Brutto utlån	18.498.195	17.654.932	16.144.778	17.390.813	17.034.918
Innskudd fra kunder	13.646.286	13.773.921	13.848.699	13.463.677	12.692.931
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	22.951.058	22.443.131	22.379.035	22.108.270	21.458.037
Rentenetto	1,51	1,43	1,35	1,33	1,40
Kostnadseffektivitet	62,0 %	51,0 %	58,0 %	58,4 %	69,2 %
Egenkapitalavkastning	7,6 %	11,8 %	11,1 %	10,4 %	6,0 %
Kapitaldekning	18,1 %	15,8 %	18,0 %	15,9 %	14,9 %
Avkastning pr. egenkapitalbevis* (kr)	1,36	2,02	1,87	1,52	0,83
Kurs på egenkapitalbevis 31.12.* (kr)	19,10	25,98	22,26	17,20	18,68

* Historiske tall er oppdaterte iht emisjon desember 2015

4. FINANSIELL KALENDER 2016

12. februar

Regnskap 4.kvartal 2015 og foreløpig årsregnskap for 2015 publiseres

10. mars

Styremøte offisielt regnskap 2015

29. mars

Forstanderskapsmøte og fastsettelse av årsoppgjør og utbytte

10. mai

1. kvartals resultat

12. august

2.kvartals resultat

11. november

3. kvartals resultat

5. NØKKELTALL FOR SPAREBANK 1 BV

Konserntall	2015	2014	2013	2012	2011
Resultatregnskap (tusen kroner)					
Netto renteinntekter	346.399	320.663	301.550	295.045	300.811
Andre inntekter	301.569	445.370	386.856	319.267	221.939
Driftskostnader	401.431	390.539	399.376	358.534	361.956
Resultat før tap	246.537	375.494	289.030	255.778	160.794
Tap på utlån og garantier	16.649	70.482	2.463	7.605	32.508
Årsoverskudd før øvrige resultatposter	176.034	250.110	216.180	183.230	98.699
Balanse (tusen kroner)					
Brutto utlån	18.498.195	17.654.932	16.144.778	17.390.813	17.034.918
Brutto utlån inkl. overføring SpareBank 1 Boligkreditt	26.041.760	24.780.160	23.665.400	23.912.302	22.216.050
Individuelle nedskr. og nedskr. på grupper av utlån	130.363	123.624	143.046	146.845	163.007
Innskudd fra kunder	13.646.286	13.773.921	13.848.699	13.463.677	12.692.931
Forvaltningskapital	23.197.188	22.852.055	22.133.300	22.710.949	21.946.846
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	22.951.058	22.443.131	22.379.035	22.108.270	21.458.037
Gjennomsnittlig egenkapital	2.301.420	2.126.247	1.949.163	1.760.749	1.651.178
Nøkkeltall (%)					
Rentenetto	1,51	1,43	1,35	1,33	1,40
Driftskostnader	1,75	1,74	1,78	1,62	1,69
Årsoverskudd før øvrige resultatposter	0,77	1,11	0,97	0,83	0,46
Kostnadsprosent	62,0	51,0	58,0	58,4	69,2
Kostnadsprosent ex. finansielle investeringer	61,8	60,6	63,8	65,6	72,5
Tapsprosent utlån	0,09	0,42	0,01	0,04	0,19
Misligholdsprosent (netto)	0,76	0,64	1,11	1,17	0,94
Innskuddsdekning	73,8	78,0	85,8	77,4	74,5
Totalrentabilitet	0,77	1,11	0,97	0,83	0,46
Egenkapitalavkastning	7,6	11,8	11,1	10,4	6,0
Kapitaldekningsprosent *	18,1	15,8	18,0	15,9	14,9
Kjernekapitalprosent *	17,7	15,5	16,9	14,3	13,3
Ren kjernekapital *	16,4	14,7	14,3	12,6	11,6
Vekst i innskudd	(0,9)	(0,5)	2,9	6,1	9,9
Vekst i brutto utlån	4,8	9,4	(7,2)	2,1	1,2
Vekst i brutto utlån inkl. overføring SpareBank 1 Boligkreditt	5,1	4,7	(1,0)	7,6	7,6

* Morbank-tall

Definisjoner

Rentenetto

- Netto renteinntekter i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital

Driftskostnader

- Personalkostnader, datakostnader, ordinære avskrivninger og andre driftskostnader i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital

Kostnadsprosent

- Driftskostnader i % av netto inntekter

Tapsprosent utlån

- Årets tapsavsetninger på utlån og garantier i % av brutto utlån

Misligholdsprosent

- Netto misligholdte engasjementer (over 90 dager) i prosent av brutto engasjementer

Totalrentabilitet

- Resultat etter tap og skatt i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital.

Egenkapitalavkastning

- Resultat før øvrige resultatposter i % av gjennomsnittlig egenkapital

Kapitaldekning

- Netto ansvarlig kapital i % av beregningsgrunnlaget

Kjernekapitaldekning

- Kjernekapital i % av beregningsgrunnlaget

6. SAMFUNNSANSVAR

Organisasjon og personal

Pr. 31.12.2015 hadde SpareBank 1 BV 192 fast ansatte og gjennomsnittlig antall årsverk i 2015 var 185. Konsernet hadde pr. 31.12.2015 totalt 282 fast ansatte og gjennomsnittlig antall årsverk i 2015 var 267. Konsernet legger til grunn at det ikke skal forekomme forskjellsbehandling grunnet kjønn, alder eller øvrig diskriminering.

Morbanken

Pr. 31.12.2015 var det blant de fast ansatte medarbeiderne i SpareBank 1 BV 56 % kvinner, mot 55 % pr. 31.12.2014. Pr. 31.12.15 var det i konsernledelsen 43 % kvinner. I mellomlederstillinger var det ca. 44 % kvinner pr. 31.12.2015, mot 45 % i 2014. Aldersgjennomsnittet i banken er 48 år. 24 personer arbeidet deltid pr. 31.12.2015.

Bankens datterselskaper

Datterselskapene er unntatt morbankens tariffavtale. Arbeidstidsordninger og lønnsystemer varierer, og det forekommer i større grad fleksibilitet og individuelt baserte ordninger. Selskapene har, utover dette, ikke iverksatt spesielle tiltaksplaner i relasjon til mangfold.

Eiendomsmegler 1 BV AS m/ datterselskap

Konsernet har totalt 49 ansatte, hvorav 49 % er kvinner. Eiendomsmegler 1 Næringsmegling Vestfold AS har 3 ansatte, hvorav alle tre er menn. Virksomheten har 1 kvinne i ledende stilling.

Imingen Holding AS

Selskapet har ingen ansatte.

SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS

Selskapet har 41 ansatte, hvorav 88 % er kvinner. Virksomheten har 5 ledende stillinger, hvorav 2 er kvinner.

Arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold

Arbeidsmiljø og helse

Gjennom å sikre ansatte gode, trygge arbeidsplasser og utviklingsmuligheter, skal SpareBank 1 BV skape et arbeidsmiljø som stimulerer til å være kreativ, konstruktiv og påpasselig. Et godt arbeidsmiljø skal sikres gjennom god tilrettelegging av det faglige nivå, velferd og det fysiske arbeidsmiljø. Arbeidsmiljøet skal fremme arbeidsevne, læring, helse og trivsel, og verne mot arbeidsrelatert sykdom og helseskader.

SpareBank 1 BV er en IA-bedrift. Vi fokuserer primært på sykefraværsoppfølging og forebyggende arbeid for å tilrettelegge for arbeidstakere med varig eller midlertidig redusert arbeidsevne. For å fremme bedre helse, økt motivasjon og trivsel har konsernet blant annet etablert en refusjonsordning som dekker deler av utgifter til regelmessig trening. Banken har også avtale med leverandør av bedriftshelse-tjenester som dekker hele bankens geografiske virkeområde, og som bidrar aktivt i sykefraværstilfeller og ved behov for tilrettelegging. Alle ansatte er dekket av behandlingsforsikring, som sikrer rask tilgang til behandling i det private helsevesen ved sykdom. SpareBank 1 BV har et lavt sykefravær. I desember 2015 var sykefraværet på 4,4 %, mot 4,1 % i 2014. Bak tallene er det ingen indikasjoner om at jobberelaterte årsaker utgjør en vesentlig del.

I 2015 har ingen av bankens ansatte vært utsatt for alvorlige arbeidsulykker eller personskader. Det er enkelte ansatte med slitasje- og belastningsskader, men det finnes ingen indikasjoner på at disse er relatert til arbeidsmessige forhold. For medarbeidere med slitasje- og/eller belastningsskader tilrettelegges det gjennom bruk av ergoterapeut og

eventuelt nødvendig ergonomisk utstyr på arbeidsplassen. Bankens kontorer har ikke vært utsatt for hendelser som har medført materielle skader.

Hvert år gjennomføres det organisasjonsundersøkelse for å evaluere arbeidsmiljø og trivsel. Undersøkelsen følges opp gjennom systematiske aktiviteter for å rette på de svakheter som fremkommer i undersøkelsen. Resultater og tiltaksplaner følges opp gjennom rapportering til styre, ledelse og tillitsvalgte.

Livsfase, likestilling og mangfold

SpareBank 1 BV skal være en attraktiv og inkluderende arbeidsplass for medarbeidere i alle aldersgrupper og livsfaser. Banken legger til rette for at balansen mellom jobb, hjem og fritid oppleves som god for alle medarbeidere, og at individuelle behov og ambisjoner i ulike livsfaser blir tatt vare på. Bankens arbeidsutvalg for livsfasepolitikk skal sikre kontinuitet og kvalitet på området. Retningslinjer for livsfasepolitikk er nedfelt i Personelhåndboken. Fokus på likestilling er ivarettatt blant annet i bedriftsavtalen. I avtalen er det nedfelt bestemmelser som fremmer medarbeidernes muligheter for kompetanse- og karriereutvikling gjennom ulike former for tilrettelegging. Konsernets historikk viser at antallet kvinner i ledende stillinger generelt har vært økende de siste årene, og at andel av medarbeidere med minoritetsbakgrunn er økende.

Lokal støttespiller

SpareBank 1 BV har et omfattende samfunnsengasjement i sitt markedsområde, med fokus på bredde og spredning både geografisk og i form av ulike typer aktiviteter, tiltak og prosjekter vi engasjerer oss i. Hovedsakelig gjøres dette via sponing og samarbeidsavtaler

med lag/foreninger og arrangement, og tildelinger fra bankens Gavefond. Samarbeidsavtalene følges opp og evalueres årlig og alle Gavefondstildelinger følges opp via et rapport-skjema som mottager må returnere til banken innen gitt frist. Gjennom dette arbeidet har selskapet bidratt med betydelig beløp og engasjement både lokalt og regionalt. Slik opprettholdes tradisjonene som ligger i sparebankfilosofien, hvor sparebanken bygger samfunnet den er en del av.

Klima og miljø

Miljøbevissthet skal prege bankens virksomhet. SpareBank 1 BV skal kontinuerlig arbeide for å redusere belastningen på det ytre miljø gjennom miljøvennlig drift. SpareBank 1 BVs direkte påvirkning på klimaet og miljøet er i hovedsak knyttet til energiforbruk, tjenestereiser og avfall fra kontorvirksomheten.

Konsernet ønsker å stimulere til en mer miljøvennlig atferd internt og blant kunder, og tilbyr derfor stadig flere papirløse tjenester som reduserer belastningen på miljøet. Det arbeides kontinuerlig med utvikling av stadig mer kundevennlige løsninger. Der det er behov for dialog med kunder, vil elektroniske kanaler som e-post, SMS og nettpat benyttes i størst mulig grad. I juni 2014 innførte SpareBank 1 BV elektronisk signering av boliglånssøknader. Per fjerde kvartal 2015 utgjorde elektronisk signering 38 % av totalt signerte boliglånssøknader, mot 25 % i 2014. Målsetningen er at dette tallet økes ytterligere i 2016. I 2014 ble det innført printløsninger på alle kontorsteder, som sikrer at uvedkomne ikke får tilgang til konfidensiell informasjon, og bidrar til redusert papirbruk i konsernet.

SpareBank 1 BV har avtale for retur av teknologisk avfall. Dette sikrer

en forsvarlig avhending av data lagret på elektroniske medier, samt gir en miljømessig gevinst ved at brukt datautstyr blir solgt videre til en tredjepart. Avtalen oppfylder den internasjonale konvensjoner og avtaler som skal forhindre at land i den tredje verden forsøples og mottar enheter som ikke kan gjenvinnes eller destrueres på en miljømessig forsvarlig måte.

I 2015 ble det innført nytt multiverktøy for møtevirksomhet, som tilrettelegger for video, lyd og chat fra kontorplassen for alle ansatte. Det forventes at dette vil redusere reisevirksomheten mellom kontorer, både internt i SpareBank 1 BV og reisevirksomheten til Alliancebanker. Det er likevel for tidlig å vise til konkrete reduksjoner på reisevirksomhet i forhold til dette, da løsningen fortsatt er relativt ny.

Som del av SpareBank 1 Alliansen har konsernet en felles innkjøpsstrategi med sterk miljøprofil. SpareBank 1 Gruppens innkjøpspolicy krever at alle innkjøpsavtaler inkluderer et vedlegg om samfunnsansvar. Det følger en varslingsplikt fra leverandørens side, og pålegges også plikt til å følge opp underleverandører. Brudd på bestemmelsene om samfunnsansvar anses som kontraktsbrudd og kan gi grunnlag for heving av avtalen.

SpareBank 1 BV startet i 2015 prosessen med å bli miljøsertifisert (Miljøfyrtårn). Denne prosessen vil blant annet med etablering, samt gjennom måling av klimaregnskap, redusere miljøpåvirkninger ytterligere.

Bekjempelse av korrupsjon/hvitvasking

Arbeidet mot korrupsjon, hvitvasking og terrorfinansiering følges opp

gjennom interne retningslinjer og etterlevelse av Hvitvaskingslovgivning med tilhørende forskrifter.

Antihvitvasking (AHV)

Det er høyt fokus på opplæring i og oppfølging av interne Antihvitvaskingsrutiner og regelverk. Kurs for alle ansatte, årlige kontorvise oppdateringskurs og e-læringskurs hvert tredje år er nedfelt i konsernets retningslinjer for obligatorisk AHV-opplæring. I 2015 ble det igangsatt et prosjekt blant Samarbeidende Sparebanker i SpareBank 1 Alliansen, hvor fokus har vært på samhandling, kompetanse og ressursutnyttelse på AHV-området. Dette innebærer implementering av felles automatisert risikoanalyse, felles rutiner, samt sentralisering av elektronisk flagging av AHV-saker. Det ble i tillegg satt i gang et prosjekt for å sikre legitimasjon på eksisterende kunder, og det er besluttet anskaffelse av legitimasjonsscannere. Implementeringen av prosjektet og scannerne vil skje i 2016.

Svindelforebyggende tiltak

SpareBank 1 BV følger felles retningslinjer som øvrige banker i SpareBank 1 Alliansen når det gjelder svindelforebyggende tiltak. Det arbeides kontinuerlig i Alliansen for at tjenester på nett og mobil skal være sikre, og for at kundene skal bruke disse tjenestene på en sikker måte. Retningslinjene inneholder blant annet rådgivning for sikker bruk av nettbank og sikker netthandel, generelle nettvettregler og kortvettregler, og anbefalte tiltak fra kundens side for å sikre seg mot ID-tyverier. Disse retningslinjene har blitt distribuert og gjennomgått i bedriften, og er dessuten tilgjengeliggjort på SpareBank 1 BV sine nettsider. I 2015 har det i tillegg blitt gjennomført en kampanje på informasjonssikkerhet sentralt i SpareBank 1 Alliansen, for å øke

bevisstheten og kompetansen rundt dette temaet blant ansatte.

Fokus på svindelforebyggende tiltak har ført til at forsøk på nettsvindel fanges oppi større grad, og saker sendes inn til en felles mailadresse i SpareBank 1.

Menneskerettigheter

SpareBank 1 BV har ikke utarbeidet egne retningslinjer på dette området.

Risikoen for brudd på menneskerettigheter er liten, da foretaket har sin forretningsdrift i Norge og dermed opererer i samsvar med lover, regler og konvensjoner. Dette området anses dessuten å være dekket gjennom konsernets etiske regler som angir hovedprinsipper for hvordan ansatte og tillitsvalgte i konsernet skal opptre og hvilke holdninger som skal ligge til grunn for beslutninger i gitte situasjoner.

ÅRSRAPPORT

7. ÅRSBERETNING 2015

Ved utgangen av 2015 er SpareBank 1 BV den 12. største sparebank i Norge. Banken er registrert i Norge og har forretningsadresse i Sandefjord. Banken har kontorer i Drammen, Kongsberg, Horten, Tønsberg, Sandefjord og Larvik. SpareBank 1 BV er tilknyttet SpareBank 1 Alliansen.

SpareBank 1 BV er notert på Oslo Børs og avlegger derfor selskaps- og konsernregnskap i henhold til de internasjonale regnskapsstandardene «IFRS» (International Financial Reporting Standards).

Kommentarene i årsberetningen er i hovedsak knyttet til morbankens regnskap. Morbanken utgjør hoveddelen av konsernets regnskap og danner grunnlaget for utdeling av utbytte og avsetning til utjevningsfond til egenkapitalbeviserne. Tallstørrelser knyttet til konserntallene angis spesifikt hvor dette er aktuelt.

Virksomhetsområde og marked

SpareBank 1 BV konsernet er en regional virksomhet innenfor bank, eiendomsmegling og regnskaps-tjenester med markedsområde i Nedre Buskerud og Vestfold.

Konsernet SpareBank 1 BV består av morbanken og datterselskapene EiendomsMegler 1 BV AS, Imingen Holding AS og SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS. I tillegg er banken deltaker i to felleskontrollerte virksomheter. Det vises til note 35 for fullstendig konsernstruktur.

Banken er totalleverandør av produkter og tjenester innenfor følgende forretningsområder:

- Finansiering
- Sparing og plassering
- Forsikring

- Betalingsformidling
- Eiendomsmegling
- Regnskapsførsel med tilhørende økonomisk rådgivning

SpareBank 1 BVs markedsandel varierer innenfor de to fylkenes kommuner med bankens høyeste markedsandeler i Kongsberg og Sandefjord.

Hovedtrekk i år 2015

Økonomi – sammenlignet mot fjoråret:

- Reduserte inntekter fra finansielle eiendeler.
- God resultatutvikling ordinær drift (ex. resultat fra finansielle eiendeler).
- Redusert egenkapitalavkastning.
- Reduserte tap på utlån og garantier.
- Økt utlånsvolum.
- Redusert innskuddsdekning.
- God soliditet og likviditet.

Markeds- og rammevilkår:

- Lavere vekst i Norge, fortsatt lav vekst innenfor Eurosonen.
- Fall i oljeprisen og lavere petroleumsinvesteringer.
- Redusert kredittvekst og lavere investeringsvilje i foretakssektoren.
- Noe redusert kredittvekst innenfor husholdningssektoren.
- Redusert rentenivå og svekket kronekurs.
- Økte kredittspreader i 2. halvår 2015, og svakere likviditet.
- Økende krav til oppbygging av egenkapital og likviditet i banksektoren.
- Sterk konkurranse i det norske markedet for boliglån.
- Digitalisering og økt endringstakt i kundedadferden preger bransjen.

Generelle rammebetingelser Internasjonal økonomi

Den økonomiske veksten i industri-landene ble 1,8 % i 2015, som

er omtrent på nivå med året før. Bruttonasjonalproduktet i USA og Storbritannia steg med 2,5 %, mens Japan og Eurolandene økte med henholdsvis 0,75 og 1,5 %. Blant de mindre landene varierte veksten fra nullvekst i Finland til i overkant av 3 % vekst i Sverige.

Arbeidsledigheten i USA og Storbritannia er fortsatt svært lav, mens øvrige land i Eurosonen fortsatt har svært høy ledighet. I USA og England er det sannsynlig med renteøkninger fremover, mens tilsvarende rentehevinger ligger langt frem for den europeiske sentralbanken.

Det er usikkerhet rundt den kinesiske økonomien. Dette har også smittet over på finansmarkedene. Veksten i 2015 falt til under 7 %. Dette har medført flukt av kapital fra Kina og svekket valutakurs.

Norsk økonomi

I 2015 ble veksten i norsk økonomi nesten halvert. Dette skyldes i hovedsak lavere etterspørsel fra oljesektoren. Den kraftige nedgangen i oljeprisen forsterket reduksjonen i petroleumsinvesteringene, reduserte kostnadsveksten hos leverandørene til oljesektoren, samt dempet optimismen for både bedriftene og husholdningssektoren. Arbeidsledigheten økte til 4,6 % i 2015. Når det gjelder ledighetsutviklingen var det store regionale og yrkesmessige forskjeller. I våre markedsområder ligger arbeidsledigheten under landsgjennomsnittet og er relativt stabil sammenlignet med 2014.

Norsk økonomi har gode støttempere som vil begrense de negative utslagene i økonomien fremover. Finanspolitikken er nå lagt om i en mer ekspansiv retning, og handlingsrommet er fortsatt stort.

Den norske kronen har svekket seg kraftig gjennom 2015, og dermed bidratt positivt for store deler av vårt eksportrettede næringsliv.

Boligmarkedet

I henhold til boligprisstatistikken fra Eiendom Norge steg boligprisene med 5,0 % i 2015 med noe svakere utvikling gjennom året. Oljetunge områder som Stavanger hadde nedgang i boligprisene, mens Oslo hadde en økning på nesten 10 %. Boligprisene i nedre Buskerud og Vestfold har økt med mellom 5 og 6 % i 2015.

Negativ ledighetsutvikling og lavere inntektsvekst fremover vil kunne medføre lavere boligpriser i flere regioner. På den annen side vil lavt rentenivå, redusert boligbygging og økt befolkningsvekst bidra til å holde boligprisene oppe i andre regioner.

Forbruk og sparing

Privat forbruk står for halvparten av aktiviteten i norsk fastlandsøkonomi. De siste årene har veksten i forbruket vært moderat. Veksten i konsumet vil avhenge av husholdningenes forventninger til egen økonomi, trygghet i egen arbeidssituasjon og rentenivå. Vesentlig lavere aktivitet innenfor oljesektoren gjør flere husholdninger noe mer usikre på utsiktene. Lavere vekst fremover antas å medføre at sparingen fortsatt vil holde seg på et høyt nivå og forbruket holder seg moderat.

Kredittvekst

Den samlede kredittveksten er redusert gjennom 2015. Dette gjelder både husholdningssektoren og ikke-finansielle foretak. Bedriftskundene har for tiden relativ lav investeringsvilje

Til tross for lavere gjeldsvekst innenfor husholdningssektoren, øker fortsatt gjeldsbelastningen.

Kredittveksten ligger fortsatt på et vesentlig høyere nivå enn inntektsveksten.

Rentenivå

Svak vekst og lave renter i Norge og hos våre viktigste handelspartnere, kombinert med stort fall i oljeprisen var hovedårsakene til at Norges Bank valgte å redusere styringsrenten i to runder i 2015 fra 1,25 % til p.t 0,75 %. Det er utsikter til ytterligere reduksjoner i rentenivået i 2016. Flere lands sentralbanker har i dag negative styringsrenter og har pågående programmer for å tilføre likviditet i markedene for å stimulere til økt vekst. Den norske styringsrenten er på et historisk lavt nivå, men Norges Bank har fortsatt et handlingsrom for styringsrenten i forhold til rentenivåene i eurosonen, Danmark og Sverige.

Når styringsrentene nærmer seg null eller er negative vil effektene av nye kutt bli begrenset. Dette er fordi bankene vegrer seg for å sette negative innskuddsrenter, særlig i husholdningssektoren. Dersom bankene holder igjen på innskuddsrentene, er det samtidig begrenset hvor mye utlansrentene kan falle før dette gir utslag i bankenes inntjening. Dette betyr videre at lave eller negative styringsrenter gir mindre effekt på utlansrentene enn normalt og dermed er pengepolitikken svekket.

Det har vært en kraftig utgang på bankenes kredittspreader i siste halvår 2015. Marginal funding ligger p.t over gjennomsnittlig fundingnivå for de fleste norske banker.

Regulatoriske rammebetingelser

Det er en utfordring for norske bankers konkurransekraft at det er strengere kapitalkrav i Norge enn det er Norden og Europa for øvrig. BN banks beslutning i 2015 om å

nedskalere BM-virksomheten er ett utslag av manglende harmonisering av kapitaldekningsregelverket i Norden. De fleste nordiske og norske banker har fortsatt å styrke sin egenkapital i løpet av det siste året gjennom økt inntjening, moderate utbyttene og dempet vekst. Den bedre kapital situasjonen gir økt konkurranse og press på utlansmarginene innenfor husholdningssektoren. Innenfor bedriftsmarkedet har flere aktører priset opp sine marginer den siste tiden.

Fra myndighetens side er det siden finanskrisen blitt stilt krav til å redusere likviditetsrisiko ved økte likviditetsbuffer, og økt kvalitet på verdipapirene som ligger i likviditetsporteføljene. Videre er det vektlagt at finansieringen av bankene skal være langsiktig og vel diversifisert. Nevnte krav medfører isolert sett lavere avkastning på likviditetsreserven, og økte fundingkostnader.

Utvikling i markeds- og virksomhetsområde for SpareBank 1 BV

SpareBank 1 BVs primære markeds- og virksomhetsområde er nedre Buskerud og Vestfold fylke.

Bankens muligheter for resultater og vekst er i stor grad avhengig av den generelle utviklingen innenfor vårt markedsområde. Bankens markedsområde har netto tilflytting, og boligprisutviklingen har det siste året økt med i overkant av 5 %. Det er fortsatt lav og relativ stabil arbeidsledighet i vår region. Infrastrukturen innenfor bankens områder forbedres kontinuerlig. Fra Oslo er det i dag et godt utbygget veinett mot bankens markedsområder i Drammen/Kongsberg og gjennom Vestfold. I tillegg er Sandefjord Lufthavn viktig for næringslivet i regionen med

sine ruter til Amsterdam og København. Nedre Buskerud og Vestfold er attraktive markedsområder for bank- og finansvirksomhet. Alle de store finansaktørene er etablert i vår region og konkurransen i våre lokale markedsområder er stor.

Resultatutviklingen

Konsernregnskapet for SpareBank 1 BV 2015 viser et overskudd etter tap på kr 229,9 mill., mot kr 305,0 mill. i 2014. Årsresultat etter beregnet skatt ble kr 176,0 mill. som er en resultatnedgang på kr 74,1 mill. sammenlignet med året før.

Årsresultat etter skatt for regnskapsåret 2015 i morbanken ble kr 160,4 mill. som er en reduksjon på kr 66,5 mill. i forhold til 2014. Konsernets egenkapitalavkastning for 2015 utgjorde 7,6 % mot 11,8 % i 2014.

Netto renteinntekter utgjorde kr 346,4 mill., en økning på kr 25,7 mill. i forhold til 2014. Målt i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK) er rentemarginen økt fra 1,43% til 1,51 %. Ved utgangen av året har banken overført boliglån pålydende kr 7.544 mill. til SpareBank 1 Boligkreditt AS. Inntjeningen fra denne låneporteføljen fremkommer under netto provisjonsinntekter.

Det er i løpet av 2015 gjennomført to generelle rentenedsettelse (september og desember) på utlån til privatkunder, og banken har med dette tilpasset rentene på boliglån til konkurransesituasjonen. I tillegg har det vært gjennomført reprising av innskuddsvilkårene til person- og bedriftskunder.

Netto provisjonsinntekter og andre inntekter ble for konsernet kr 303,0 mill. mot kr 324,0 mill. i 2014. I endringen fra fjoråret utgjorde reduserte provisjonsinntekter fra boligkreditselskapet kr 26,7 mill.

Netto resultat fra finansielle eiendeler i konsernet ga et negativt resultat i 2015 på kr 1,4 mill. sammenlignet med et positivt resultat på kr 121,3 mill. i 2014. Resultatforverringene skyldes i stor grad negativ spread-utvikling i obligasjonsmarkedet 2. halvår 2015, samt at det ble inntektsført en større gevinst ved salg av eierandel i Nets i 2014. Det vises til note 19 for nærmere spesifisering.

Konsernets samlede driftskostnader utgjorde kr 401,4 mill., mot tilsvarende tall for 2014 på kr 390,5 mill. I endringen fra fjoråret utgjør økte pensjonskostnader kr 7,9 mill.

Driftskostnader i prosent av driftsinntekter ex. finansielle investeringer utgjorde for konsernet 61,8 % (60,6 %). Tilsvarende kostnadsprosent for morbank isolert utgjorde 55,8 % (55,5 %).

Lån og garantier er gjennomgått og vurdert i samsvar med IAS 39.

Netto tap på utlån og garantier i 2015 utgjorde kr 16,6 mill. (70,5 mill), inkludert økte gruppenedskrivninger med kr 5,7 mill (-0,3 mill).

Det forventes lave til moderate tap på utlån i 2016. Vedvarende lave oljepriser og svakere konjunktur-utvikling vil på sikt kunne medføre et høyere tapsnivå.

Styret anser nedskrivningene for å være tilstrekkelige og vurdert etter beste skjønn i forhold til identifiserte og inntrufne tapshendelser ved årets slutt.

Morbankens betalbare skatt er beregnet å utgjøre kr 66,3 mill. Resultatregnskapet for 2015 er belastet med kr 52,8 mill., mot kr 54,2 mill. i 2014.

Datterselskaper

Eksklusive morbank-elimineringer I mill. kr	EiendomsMegler 1 konsern		Imingen Holding konsern		SB 1 Regnskapshuset BV AS		Totalt Datterselskaper	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Driftsinntekter	64,6	58,8	-	-	31,6	32,8	96,1	91,6
Driftskostnader	(58,1)	(53,1)	(0,0)	(0,0)	(33,4)	(36,1)	(91,5)	(89,2)
Finansposter	(0,3)	(0,1)	0,0	0,1	(0,9)	(1,1)	(1,2)	(1,2)
Resultat før skatt	6,2	5,6	(0,0)	0,30	(2,7)	4,4	3,4	1,3

Banken har 100 % eierandel i alle datterselskaper og døtre av disse.

EiendomsMegler 1 konsern består av EiendomsMegler 1 BV AS og datterselskapet EiendomsMegler 1 Næringsmegling Vestfold AS.

Imingen Holding konsern forvalter overtatte eiendommer tilgjengelig for salg. Pr 31.12 ligger det ingen objekter i denne porteføljen.

SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS har regnskapskontorer i Larvik, Horten, Sandefjord og Drammen. Selskapets 5 datterselskaper ble i 2014 innfusjonert i morselskapet.

Balanseutviklingen

Forvaltningskapitalen i konsernet utgjorde kr 23.197 mill. pr. 31.12.2015. Dette tilsvarer en økning på kr 345 mill., eller 1,5 % for 2015.

SpareBank 1 BVs brutto utlån utgjorde ved utgangen av 2015 kr 18.498 mill. Banken hadde samtidig pr. 31.12.2015 overført lån til SpareBank 1 Boligkreditt AS med kr 7.544 mill. Inkludert overførte lån til SpareBank 1 Boligkreditt AS, hadde banken en utlånsvekst i 2015 på 5,1 % som fordeler seg med hhv 5,1 %, i personmarkedet og 4,9 % i bedriftsmarkedet.

Utlån med fast renteavkastning og bindingstid opp til 10 år utgjorde kr 1.209 mill. Banken benytter rentebytteavtaler i forbindelse med sikring av renterisikoen for utlån med fast renteavkastning.

Gruppenedskrivninger utgjør kr 80,1 mill. (74,4 mill.), hvilket tilsvarer 0,43 % (0,42 %) av brutto utlån. Inkludert individuelle nedskrivninger på utlån med kr 50,2 mill. (49,2 mill.), utgjør samlede nedskrivninger for tap 0,70 % (0,70 %) av brutto utlån. I tillegg utgjør nedskrivning garantier 63,4 mill (64,7 mill).

Brutto utlånsengasjement som har vært misligholdt i mer enn 90 dager var ved utgangen av 2015 på kr 140,5 mill. før tapsavsetninger, mot kr 113,7 mill. i 2014.

Brutto tapsutsatte engasjementer var ved utgangen av 2015 på 291,5 mill., mot kr 314,3 mill. i 2014.

Ved siste årsskifte hadde konsernet et innskuddsvolum fra kunder på kr 13.646 mill. Innskuddsveksten utgjorde -0,9 % i 2015. Konsernet hadde en innskuddsdekning på 73,8 % mot 78,0 % i 2014.

Norges Bank besluttet å holde styringsrenten uendret i desembermøtet. Norges Bank mener at utsiktene fremover blir litt svakere enn tidligere forventet, med en økning i arbeidsledigheten og noe lavere kredittvekst. Fastlandsveksten er derfor nedjustert for 2016. Norges Bank signaliserer i sin siste rapport at styringsrenten kan bli satt ned i løpet av første halvår 2016. I etterkant av rentemøte i desember har pengemarkedsrentene blitt notert innenfor et forholdsvis normalt intervall. Det er forventet fortsatt lave pengemarkedsrenter i Norge de neste 12 månedene.

Markedet for høykvalitetsobligasjoner har 2. halvår vært preget av en kraftig økning i kredittspreader. Dette har resultert i negative verdiendringer for bankens rentebærende likviditets- og verdipapirportefølje, samt økte marginale fundingkostnader.

I løpet av oktober 2015 bedret likviditeten i markedet seg noe, men mot årsskiftet ble likviditeten igjen strammere. Kredittmarginene er fortsatt på et høyt nivå. Markedet for obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) har ikke hatt like stor økning i kredittspreader som banksektoren.

Det er derfor blitt mer aktuelt å finansiere seg i dette markedet.

Til tross for et urolig marked var bankens likviditetssituasjon ved utgangen av 4. kvartal 2015 tilfredsstillende. Banken har en likviditetsportefølje på kr 2,2 mrd. pr 31.12. Det er et mål for banken å holde likviditetsrisikoen på et lavt nivå. SpareBank 1 BV har en målsetning om å kunne opprettholde ordinær drift i minimum 12 måneder uten tilgang på ekstern finansiering i et normalt marked.

Ved utgangen av kvartalet er det overført totalt kr 7.544 mill til SpareBank 1 Boligkreditt AS, en økning på 418 mill siste 12 måneder. Pr. 31.12 har banken en portefølje på klargjorte lån for overføring til Boligkreditt på ca kr 3,7 mrd.

Konsernet har i 2015 hatt en målsetning om å opprettholde den gjennomsnittlig løpetid på obligasjonsgjelden. SpareBank 1 BV har i 2015 emittert 2,1 mrd. med løpetider fra 6 mnd til 5,5 år. I samme perioden er det kjøpt tilbake egen gjeld og innfridd obligasjonsgjeld som har løpetid under 1 år for 1,9 mrd.

Banken tilpasser seg nye regulatoriske krav innenfor likviditetsområdet.

Morbankens kjernekapitaldekning utgjør 17,7 % (15,5 %), kapitaldekningen utgjør 18,1 % (15,8 %), mens ren kjernekapital utgjør 16,4 % (14,7 %). Banken har en solid ren kjernekapitaldekning. Hensyntatt full innfasing av CRD-IV ville ren kjernekapital utgjort 14,6 %. Uvektet kjernekapitaldekning (Leverage Ratio) var 10,2 % (8,1 %)

Disponering av årets overskudd

Styret foreslår at overskudd til disposisjon for SpareBank 1 BV på kr 160.383.847 anvendes som følger:

Overført til Sparebankens fond	kr 123.837.913
Overført til utjevningfondet kr 0,55 pr. egenkapitalbevis	kr 11.691.637
Utbytte til utbetaling i 2016 kr. 0,81 pr. egenkapitalbevis	kr 17.354.297
Tilført gavefond til disposisjon i 2016	kr 7.500.000

SpareBank 1 BV har i henhold til finansforetakslovens § 10-17, beregnet det korrigerede årsoverskuddet i selskapsregnskapet til kr 160.489.847. Basert på den korrigerede ansvarlige kapital pr. 01.01.15 er andel korrigeret årsoverskudd tilordnet egenkapitalbevisiere (18,10 %) beregnet til kr 1,36 pr egenkapitalbevis.

Eierstyring og selskapsledelse

Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 BV omfatter de mål og overordnede prinsipper som konsernet styres og kontrolleres etter for å sikre egenkapitalbevisierens, kundenes og andre gruppers interesser i konsernet. Konsernets virksomhetsstyring skal sikre en forsvarlig formuesforvaltning og gi økt trygghet for at kommuniserte mål og strategier blir realisert.

Konsernet har følgende hovedprinsipper for eierstyring og selskapsledelse:

- En struktur som sikrer målrettet og uavhengig styring og kontroll
- Systemer som sikrer måling og ansvarliggjøring
- En effektiv risikostyring
- Fullstendig informasjon og effektiv kommunikasjon for å underbygge tillitsforholdet mellom

generalforsamlingen, styret og ledelsen

- Likebehandling av egenkapitalbevisiere og balansert forhold til øvrige interessegrupper
- Overholdelse av lover, regler og etiske standarder

Konsernets eierstyring og selskapsledelse bygger på «Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse».

Banken har, i samsvar med regnskapslovens § 3-3b, utarbeidet en egen rapport som behandler prinsipper og praksis knyttet til eierstyring og selskapsledelse. Rapporten ligger publisert på bankens hjemmeside www.s1bv.no, under «Om oss/ Investor/virksomhetsstyring».

Risikostyring

Kjernevirksomheten til SpareBank 1 BV er å oppnå verdiskapning gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. Konsernet arbeider systematisk for å videreutvikle risikostyringssystemer og prosesser i tråd med ledende praksis.

Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank 1 BV støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og sikrer samtidig finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Dette oppnås gjennom:

- En bedriftskultur som kjennetegnes av høy etisk standard og høy bevissthet om risikostyring.
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen.
- Målrettet og kostnadseffektiv drift som er i samsvar med og støtter konsernets mål.
- Å tilstrebe optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi og strategiske måltall på kapitalsiden.
- Forebygge at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter.

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og risikojustert kapital for å kunne dekke uventede tap. Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en 12 måneders periode. Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet er eksponert mot.

De vesentligste risikoene i konsernet omtales nærmere nedenfor.

Kredittrisiko

Kredittrisikoen styres gjennom rammeverket for kredittinnvilgelse, engasjementsoppfølging og porteføljestyring. Den overordnede kredittstrategien fastsetter at konsernet skal ha en moderat risikoprofil.

Misligholdsnivå og utlånstap har ligget på et moderat til lavt nivå i 2015. I regionen Buskerud og Vestfold er det fortsatt et relativt godt aktivitetsnivå og lav arbeidsledighet. Dette sammen med et internt fokus på å forbedre risikohåndteringen og porteføljekvaliteten har bidratt til at kredittrisikoen i bedriftsmarkedsp porteføljene er på et tilfredsstillende nivå.

Kvaliteten i personmarkedsp porteføljen er god og utviklingen preges av at engasjementer innvilget i 2015 har lavere gjennomsnittlig sannsynlighet for mislighold enn i eksisterende portefølje. Dette bidrar til ytterligere forbedring av den allerede lave risikoprofilen i personmarkedsp porteføljen. Det meste av porteføljen er sikret med pant i fast eiendom, og belåningen er gjennomgående moderat sett opp mot sikkerhetsverdiene. Dette tilsier begrenset tapspotensial så lenge disse verdiene ikke forringes vesentlig.

Det er knyttet usikkerhet til hvordan svekkelser i makroøkonomiske nøkkeltall vil kunne påvirke kredittrisikoen fremover.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisikoen styres gjennom rammeverk og risikoprofilen er definert å være lav. Konsernets utlån finansieres hovedsakelig med kundeinnskudd og langsiktig verdipapirgjeld, samt ved salg av boliglånsp porteføljer til SpareBank 1 Boligkreditt AS. Likviditetsrisikoen

begrenses ved at verdipapirgjelden fordeles på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider.

Konsernet har hatt god tilgang på likviditet i 2015. Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde. Konsernets innskuddsdekning var ved utgangen av 2015 på 73,8 % (78,0 %). Overføring av godt sikrede boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt AS bidrar til å dempe finansieringsbehovet og dermed likviditetsrisikoen i SpareBank 1 BV. Ved utgangen av 2015 utgjør overført volum til Sparebank 1 Boligkreditt AS 38 % (37 %) av konsernets totale personmarkedsp portefølje inkludert overførte engasjementer.

SpareBank 1 BV er en aktiv aktør i det norske finansmarkedet og har ved utgangen av 2015 en funding som består av lån fra kredittinstitusjoner, obligasjonslån og ansvarlig lånekapital på kr 6.391 mill. Fundingen er økt med kr 158 mill. i 2015.

Markedsrisiko

Styringen av markedsrisiko tar utgangspunkt i konservative rammer for posisjoner i rentemarkedet, samt investeringer i aksjer og obligasjoner. Rammene gjennomgås og vedtas av styret årlig.

I kvantifisering av risiko knyttet til verdifall på likviditets- og handelsporteføljen skiller SpareBank 1 BV mellom systematisk risiko (markedsrisiko) og usystematisk risiko (misligholdsrisiko). Misligholdsrisiko forbundet med nevnte portefølje kvantifiseres som kredittrisiko.

Risikoaktivitetene knyttet til handel i valuta, renter og verdipapirer skjer innenfor de til enhver tid vedtatte rammer, fullmakter og kredittlinjer på motparter. SpareBank 1 BV tar i begrenset omfang rente- og valutaposisjoner i forbindelse med

handelsaktivitetene. Virksomhetens inntekter skapes i størst mulig grad i form av kundemarginer. Dette for å bidra til et stabilt inntjeningsbilde. Konsernets risikoeksponering innenfor markedsrisikoområdet vurderes som lav.

Operasjonell risiko

Prosesen for styring av operasjonell risiko i SpareBank 1 BV skal i størst mulig grad sikre at ingen enkelthendelser forårsaket av operasjonell risiko skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

Konsernet har stort fokus på kvalitet og kontinuerlig forbedring. Dette skal bidra til at SpareBank 1 BV forblir en konkurransedyktig organisasjon over tid gjennom prioritering av kontinuerlig forbedring av organisasjonens innovasjons- og prestasjonsevne. Det foreligger systemer for registrering og oppfølging av forbedringstiltak og uønskede hendelser.

Eierrisiko

Eierrisikoen er risikoen for at SpareBank 1 BV blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og /eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene.

SpareBank 1 BV har i hovedsak eierisiko gjennom indirekte eierandeler i SpareBank 1 Gruppen AS (1,52 %), BN Bank ASA (2,92 %) og Bank1 Oslo AS (1,17 %), samt direkte eierandeler i SpareBank 1 Boligkreditt AS (4,48 %), Sparebank 1 Næringskreditt AS (2,16 %), SpareBank 1 Kredittkort AS (5,41 %) og Sparebank 1 SMN Finans AS (4,98 %).

Compliance (etterlevelse)

SpareBank 1 BV arbeider kontinuerlig med å etablere og ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter. Styret

vedtar konsernets compliance policy som beskriver hovedprinsippene for ansvar og organisering av dette arbeidet.

EUs arbeid med å harmonisere regelverket innenfor EU/EØS-området medfører en rekke nye reguleringer som konsernet må tilpasse seg. Det arbeides fortløpende med å vurdere beste tilpasning til nye reguleringer. Nye reguleringer vil fortløpende inkluderes i konsernets interne rutiner og retningslinjer.

Kapitalstyring

Styret har vedtatt følgende soliditetsmålsetninger; Ren kjernekapital skal minimum utgjøre 14,5 %, kjernekapital 16 % og kapitaldekning 18 % ved utgangen av 2016. Bankens mål for kapital ligger over regulatoriske krav.

Kapitalstyringen skal sikre at SpareBank 1 BV balanserer forholdet mellom:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske mål og vedtatte forretningsstrategi
- Konkurransedyktig egenkapitalavkastning
- En tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgt risikoprofil og de til enhver tid gjeldende krav fra myndigheter og markedsaktører
- Konkurransedyktige vilkår og en langsiktig god tilgang på innlån i kapitalmarkedene
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde
- At ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

Det utarbeides årlig en kapitalplan for å sikre en langsiktig og effektiv kapitalstyring. Disse prognosene tar hensyn til forventet utvikling i de neste årene, samt en situasjon med

et alvorlig økonomisk tilbakeslag over flere år. Et viktig verktøy for å analysere en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag, er bruken av stresstester. Det gjøres stresstester av enkeltfaktorer og scenarioanalyser hvor konsernet utsettes for ulike negative makroøkonomiske hendelser gjennom flere år.

SpareBank 1 BV har i tillegg utarbeidet beredskapsplaner på likviditets- og kapitaldekningsområdet for i størst mulig grad å kunne håndtere slike kriser dersom de skulle oppstå.

Banken rapporterer kapitaldekning etter Standard-metoden.

Banken oversendte i mai 2015 søknad til Finanstilsynet om bruk av Avansert IRB-metode ved beregning av konsernets regulatoriske kapitaldekning. Arbeidet med å profesjonalisere bankens kredittgivningsprosesser for å tilfredsstille Finanstilsynets krav til anvendelse av modeller og helhetlig risikostyring har vært intensivert de siste årene.

SpareBank 1 BV har ved utgangen av 2015 en solid finansiell stilling.

Det henvises for øvrig til informasjon i Pilar 3 dokumentet som er publisert på bankens nettsider.

Eierandelskapitalen

Emisjon

Med basis i et ønske om å styrke soliditeten i tråd med markedets forventninger og myndighetenes krav har banken gjennomført en fortrinnsrettet emisjon på kr 250 mill med tegningsperiode fra 25 nov.–9. des. 2015. Emisjonen ble overtegnet med 58,7 %. Videre ble det gjennomført en ansattemisjon på inntil kr 7,5 mill. Ansatte og styremedlemmer tegnet i denne emisjonen for kr 3,6 mill.

Emisjonen styrker bankens rene kjernekapital med ca. 1,9 %-poeng.

Egenkapitalbevis

Pr. 31.12.2015 har banken en eierandelskapital på kr 321.375.870,- bestående av 21.425.058 egenkapitalbevis til pålydende kr 15,-. Kursen på egenkapitalbeviset var ved årsskiftet kr 19,10 på Oslo Børs. Banken har en markedspleieavtale med SpareBank 1 Markets AS, som blant annet innebærer at selskapet skal stille priser for et begrenset antall egenkapitalbevis i minst 85 % av åpningstiden på Oslo Børs. Antall egenkapitalbevisiere pr. 31.12.2015 var 1.966 mot 1.757 pr. 31.12.2014.

I samsvar med bankens utbyttepolitikk foreslår styret et kontantutbytte for 2015 på kr 0,81 pr. egenkapitalbevis og en avsetning til utjevningfondet som tilsvarer kr 0,55 pr. egenkapitalbevis. Eierbrøken er justert til 18,1 % med basis i gjennomført emisjon. Kapitalforhøyelsen ble registrert 22 des. 2015 i Foretaksregisteret. Utbytteandelen utgjør således 60 % av egenkapitalbevisierens andel av morbankens resultat for 2015. Etter årets disponeringer er utjevningfondet i morbanken på totalt kr 88,5 mill. som tilsvarer kr 4,13 pr. egenkapitalbevis. I tillegg utgjør overkursfondet totalt kr 210,5 mill. som tilsvarer kr 9,82 pr. egenkapitalbevis.

Samfunnsansvar og andre forhold

Informasjon om konsernets arbeid for å ivareta sitt samfunnsansvar er beskrevet i eget temakapittel i årsrapporten. Her finnes også opplysninger om arbeidsmiljø, likestilling og tiltak i henhold til ytre miljø.

Konsernet hadde ingen forsknings- og utviklingsaktiviteter i drift i 2015.

Fortsatt drift

Årsregnskapet og konsernregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Bankens drift og stilling sammenholdt med bankens kortsiktige og langsiktige prognoser for årene fremover, danner grunnlag for dette. Banken har god soliditet og kjernekapital, og bankens kapitaldekning ligger over interne soliditetsmål og godt over myndighetenes minimumskrav.

Fremtidsutsikter

Styret er tilfreds med resultatet av ordinær drift i 2015. Resultatet er påvirket av negative verdiendringer som skyldes økte kredittspreader i obligasjonsmarkedet i 2. halvår.

Konsernet har god soliditet og likviditet ved utgangen av kvartalet.

Banken arbeider for tiden aktivt med implementering av ny strategi for konsernet, herunder implementering av nye kunde betjeningskonsep-ter i person- og bedriftsmarkedet.

Det er relativt store usikkerheter i makrobildet ved inngangen til 2016 og det er forventet moderate vekst-utsikter for norsk økonomi. Dette skyldes relativt svak økonomisk vekst hos Norges handelspartnere, svært lav oljepris og dermed lavere aktivitet og investeringer i oljesektoren. Dette har allerede gitt negativ effekt i deler av vår fastlands-økonomi, spesielt i regioner som har stor eksponering mot olje- og oljerelatert sektor. Økende ledighet og fallende boligpriser er resultatet i de regioner som har stor olje-eksponering. I vårt markedsområde har vi så langt ikke sett tilsvarende utvikling.

Basert på den makroøkonomiske utviklingen, regulatoriske endringer, endret kundedadferd, samt konkurransesituasjonen innenfor banksektoren, arbeider vi kontinuerlig med å posisjonere oss for disse utfordringene.

Takk

Styret vil takke konsernets medarbeidere og tillitsvalgte for god innsats og positivt samarbeid i 2015.

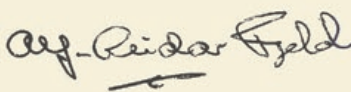
Samspeillet mellom innbyggere, næringsliv og bank er viktig for utviklingen i konsernets markedsområde. I denne sammenheng vil styret takke konsernets kunder, eiere og øvrige samarbeidspartnere for god oppslutning om konsernet SpareBank 1 BV i 2015 og vil legge vekt på å videreføre det gode samarbeidet i 2016.

Sandefjord, 10. mars 2016

I styret for SpareBank 1 BV

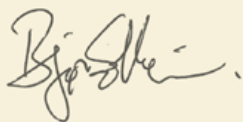
Anne Gro Olafsen
(leder)

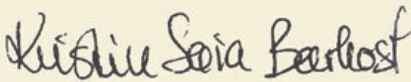
Alf-Reidar Fjeld
(nestleder)

Jon Einar Melbye

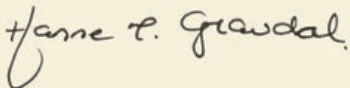
Bjørn Solheim

Kristin Sjøia Barkost

Ole Vinje

Hanne Myhre Gravdal
(ansattes repr.)

Rune Fjeldstad
(adm. direktør)

8. RESULTAT

Morbank				Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)	Note	2015	2014
819.344	706.783	Renteinntekter	17	705.699	818.554
497.523	359.204	Rentekostnader	17	359.300	497.891
321.821	347.579	Netto renteinntekter	17	346.399	320.663
238.934	214.026	Provisjonsinntekter	18	214.026	238.934
10.553	11.033	Provisjonskostnader	18	11.033	10.553
7.263	6.983	Andre driftsinntekter	18	99.991	95.663
235.643	209.976	Netto provisjons- og andre inntekter		302.984	324.043
43.035	24.127	Utbytte	19	16.086	27.051
-	-	Netto resultat fra eierinteresser	19	23.124	34.059
60.216	(40.625)	Netto resultat fra andre finansielle investeringer	19	(40.625)	60.216
103.251	(16.498)	Netto resultat fra finansielle eiendeler	19	(1.415)	121.326
660.715	541.057	Sum netto inntekter		647.968	766.033
151.521	157.588	Personalkostnader	20	229.351	212.778
157.693	153.643	Andre driftskostnader	21	172.080	177.761
309.214	311.232	Sum driftskostnader		401.431	390.539
351.501	229.825	Resultat før tap og skatt		246.537	375.494
70.482	16.649	Tap på utlån og garantier	11	16.649	70.482
281.019	213.176	Resultat før skatt		229.888	305.012
54.171	52.792	Skattekostnad	23	53.854	54.902
226.848	160.384	Resultat før øvrige resultatposter		176.034	250.110
		Poster som reverseres over resultat			
(19.729)	22.633	Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg		22.633	(19.729)
		Endring balanseført verdi FKV/TS/DS		3.006	(898)
		Poster som ikke reverseres over resultat			
(56.416)	16.042	Estimatavvik IAS 19 Pensjon		15.886	(57.493)
(76.145)	38.675	Sum øvrige resultatposter etter skatt		41.525	(78.120)
150.703	199.059	Totalresultat		217.559	171.989
2,02	1,36	Resultat og utvannet resultat pr grunnfondsbevis	37	1,49	2,22

9. BALANSE

Morbank				Konsern	
31.12.2014	31.12.2015	(tusen kroner)	Note	31.12.2015	31.12.2014
98.746	90.038	Kontanter og fordringer på sentralbanker		90.038	98.746
648.832	771.864	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	800.795	674.297
17.685.166	18.525.362	Brutto utlån til kunder	8,9,10,11	18.498.195	17.654.932
(49.186)	(50.235)	Individuelle nedskrivninger	8,9,10,11	(50.235)	(49.186)
(74.438)	(80.128)	Nedskrivning på grupper av utlån	8,9,10,11	(80.128)	(74.438)
17.561.542	18.394.998	Netto utlån til kunder	8,9,10,11	18.367.832	17.531.307
3.361.886	2.751.629	Sertifikater, obligasjoner og andre verdipapirer til virkelig verdi	24	2.751.629	3.361.886
575.051	685.495	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	27	685.495	575.051
30.237	30.276	Eierinteresser i konsernselskaper	35	-	-
53.987	53.507	Eierinteresser i felleskontrollert virksomhet og tilknyttet selskap	35	187.360	168.979
94.486	89.178	Varige driftsmidler	29	90.137	96.146
2.522	-	Goodwill	28	29.554	32.075
34.755	37.983	Utsatt skattefordel	23	39.448	35.945
273.277	153.770	Andre eiendeler	30	154.900	277.623
22.735.320	23.058.739	Sum eiendeler		23.197.188	22.852.055
229.696	157.805	Innskudd fra kredittinstitusjoner	7	157.805	229.696
13.796.008	13.666.127	Innskudd fra kunder	31	13.646.286	13.773.921
5.594.456	5.732.276	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	32	5.732.276	5.594.456
57.570	66.346	Betalbar skatt	23	67.888	59.094
476.237	392.575	Annen gjeld og forpliktelser	33,22	412.531	495.243
499.290	549.317	Ansvarlig lånekapital	34	549.317	499.290
20.653.257	20.564.447	Sum gjeld		20.566.103	20.651.700
280.073	321.336	Eierandelskapital	37,38	321.336	280.073
9.865	210.455	Overkursfond		210.455	9.865
73.920	88.517	Utjevningsfond		88.517	73.920
17.624	18.012	Gavefond		18.012	17.624
1.665.576	1.802.657	Sparebankens fond		1.939.449	1.783.655
13.436	35.963	Fond for urealiserte gevinster		35.963	13.436
21.569	17.354	Annen egenkapital		17.354	21.783
2.082.063	2.494.293	Sum egenkapital	5	2.631.085	2.200.355
22.735.320	23.058.739	Gjeld og egenkapital		23.197.188	22.852.055

10. EGENKAPITALENDRING

Konsern

(tusen kroner)	Eierandels- kapital ¹	Overkurs- fond	Utjevnings- fond	Gavefond	Fond for urealiserte gevinster	Spare- bankens fond	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital pr. 31.12.2013	280.073	9.865	64.077	19.892	38.524	1.630.407	9.301	2.052.139
Utbytte fra 2013, utbetalt 2014	-	-	-	-	-	-	(14.006)	(14.006)
Belastet/tilført gavefond	-	-	-	(9.768)	-	-	-	(9.768)
Verdiendringer	-	-	-	-	(5.326)	5.326	-	-
Resultat før øvrige resultatposter	-	-	21.632	7.500	-	199.409	21.569	250.110
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>								
Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	(19.762)	33	-	(19.729)
Endring balanseført verdi FKV/TS/DS	-	-	-	-	-	(898)	-	(898)
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>								
Estimatavvik IAS 19 Pensjon	-	-	(11.789)	-	-	(50.623)	4.918	(57.493)
Egenkapital pr. 31.12.2014	280.073	9.865	73.920	17.624	13.436	1.783.655	21.783	2.200.355
Egenkapital pr. 31.12.2014	280.073	9.865	73.920	17.624	13.436	1.783.655	21.783	2.200.355
Utbytte fra 2014, utbetalt 2015	-	-	-	-	-	-	(21.569)	(21.569)
Emisjon	41.263	200.589	-	-	-	-	-	241.852
Belastet/tilført gavefond	-	-	-	(7.112)	-	-	-	(7.112)
Verdiendringer	-	-	-	-	(106)	106	-	-
Resultat før øvrige resultatposter	-	-	11.692	7.500	-	139.488	17.354	176.034
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>								
Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	22.633	-	-	22.633
Endring balanseført verdi FKV/TS/DS	-	-	-	-	-	3.006	-	3.006
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>								
Estimatavvik IAS 19 Pensjon	-	-	2.905	-	-	13.195	(214)	15.886
Egenkapital pr. 31.12.2015	321.336	210.455	88.517	18.012	35.963	1.939.449	17.354	2.631.085
Foreslått utbytte til utbetaling i 2016	-	-	-	-	-	-	17.354	-
Foreslått gavetildeling 2016	-	-	-	7.500	-	-	-	-

Morbank

(tusen kroner)	Eierandels- kapital ¹	Overkurs- fond	Utjevnings- fond	Gavefond	Fond for urealiserte gevinster	Spare- bankens fond	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital pr. 31.12.2013	280.073	9.865	64.077	19.892	38.524	1.535.628	7.074	1.955.133
Utbytte fra 2013, utbetalt 2014	-	-	-	-	-	-	(14.006)	(14.006)
Belastet/tilført gavefond	-	-	-	(9.768)	-	-	-	(9.768)
Verdiendringer	-	-	-	-	(5.326)	5.326	-	-
Resultat før øvrige resultatposter	-	-	21.632	7.500	-	176.148	21.569	226.848
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>								
Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	(19.762)	33	-	(19.729)
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>								
Estimatavvik IAS 19 Pensjonsregulering	-	-	(11.789)	-	-	(51.558)	6.932	(56.416)
Egenkapital pr. 31.12.2014	280.073	9.865	73.920	17.624	13.436	1.665.576	21.569	2.082.063
Egenkapital pr. 31.12.2014	280.073	9.865	73.920	17.624	13.436	1.665.576	21.569	2.082.063
Utbytte fra 2014, utbetalt 2015	-	-	-	-	-	-	(21.569)	(21.569)
Emisjon	41.263	200.589	-	-	-	-	-	241.852
Belastet/tilført gavefond	-	-	-	(7.112)	-	-	-	(7.112)
Verdiendringer	-	-	-	-	(106)	106	-	-
Resultat før øvrige resultatposter	-	-	11.692	7.500	-	123.838	17.354	160.384
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>								
Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	22.633	-	-	22.633
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>								
Estimatavvik IAS 19 Pensjonsregulering	-	-	2.905	-	-	13.136	-	16.042
Egenkapital pr. 31.12.2015	321.336	210.455	88.517	18.012	35.963	1.802.657	17.354	2.494.293
Foreslått utbytte til utbetaling i 2016	-	-	-	-	-	-	17.354	-
Foreslått gavetildeling 2016	-	-	-	7.500	-	-	-	-

¹⁾ Eierandelskapital er fratrukket 40 i egenbeholdning

11. KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Morbank			Konsern	
2014	2015		2015	2014
		Kontantstrøm fra virksomheten		
286.719	216.185	Årsresultat før skatt *	232.898	310.712
(11.475)	(39.022)	Utbetalt utbytte/gaver	(39.022)	(11.475)
(45)		Tap/gevinst finansielle anleggsmidler		(45)
10.692	35.329	Verdiendringer på finansielle eiendeler vurdert til v.v.	35.329	10.692
12.688	11.486	Av- og nedskrivninger	12.077	15.162
70.482	16.649	Tap på utlån	16.649	70.482
(60.197)	(57.412)	Betalbare skatter	(58.954)	(61.751)
308.864	183.215	Kontantstrøm fra virksomheten før endring i oml.midler og korts.gjeld	198.977	333.777
(1.592.806)	(867.146)	Endring utlån og andre eiendeler	(870.215)	(1.595.240)
(70.115)	(129.728)	Endring innskudd fra kunder	(127.482)	(74.995)
(11.535)	(71.891)	Endring gjeld til kredittinstitusjoner	(71.891)	(10.522)
911.396	567.439	Endring sertifikater og obligasjoner	567.439	911.396
48.967	119.508	Endring øvrige fordringer	122.722	50.016
91.509	(43.400)	Endring annen kortsiktig gjeld	(21.536)	93.139
(313.720)	(242.003)	A Netto kontantstrøm fra virksomheten	(201.986)	(292.429)
		Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
(2.799)	(6.178)	Endring varige driftsmidler	(5.477)	(3.456)
36.695	(84.435)	Endring aksjer og eierinteresser	(121.686)	19.472
33.896	(90.613)	B Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	(127.163)	16.016
		Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
474.031	155.061	Endring låneopptak verdipapirer	155.061	474.031
(59.650)	50.027	Endring låneopptak ansvarlig lån	50.027	(59.650)
-	241.852	Innbetaling ved emisjon	241.852	-
414.381	446.940	C Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	446.940	414.381
134.557	114.324	A + B + C Netto endring likvider i året	117.791	137.968
613.021	747.578	Likviditetsbeholdning periodens start	773.043	635.075
747.578	861.902	Likviditetsbeholdning periodens slutt	890.834	773.043
134.557	114.324	Netto endring likvider i året	117.791	137.968

* Formuesskatt er tillagt årets resultat før skatt.

Kontantstrømanalysen viser hvordan henholdsvis mor og konsern har fått tilført likvide midler og hvordan disse er brukt.

12. NOTER TIL REGNSKAPET

31	1. GENERELL INFORMASJON	62	20. PERSONALKOSTNADER OG YTELSE TIL LEDENDE ANSATTE OG TILLITSVALGTE
31	2. REGNSKAPSPRINSIPPER	65	21. ANDRE DRIFTSKOSTNADER
36	3. VIKTIGE ESTIMATER OG VURDERINGER VEDRØRENDE BRUK AV REGNSKAPSPRINSIPPER	66	22. PENSJONSFORPLIKTELSER
37	4. SEGMENTINFORMASJON	68	23. SKATT
39	5. KAPITALDEKNING		BALANSE
41	6. FINANSIELL RISIKOSTYRING	69	24. SERTIFIKATER, OBLIGASJONER OG ANDRE VERDIPAPIRER TIL VIRKELIG VERDI
	KREDITTRISIKO	70	25. VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER
44	7. FORDRINGER PÅ OG GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER	74	26. FINANSIELLE DERIVATER
44	8. UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER	75	27. AKSJER, ANDELER, OBLIGASJONER OG ANDRE EGENKAPITALINTERESSER
47	9. OVERFØRING AV UTLÅN TIL SPAREBANK 1 BOLIGKREDITT AS	77	28. GOODWILL
48	10. ALDERSFORDELING PÅ FORFALTE UTLÅN	78	29. VARIGE DRIFTSMIDLER – EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR
48	11. TAP PÅ UTLÅN, GARANTIER M.V.	79	30. ANDRE EIENDELER
50	12. KREDITTRISIKOEKSPONERING FOR HVER INTERNE RISIKORATING	79	31. INNSKUDD FRA KUNDER
51	13. MAKSIMAL KREDITTRISIKOEKSPONERING, IKKE HENSYNTATT PANTESTILLELSER	80	32. GJELD VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER
53	14. KREDITTKVALITET PR. KLASSE AV FINANSIELLE EIENDELER	81	33. ANNEN GJELD OG FORPLIKTELSER
	MARKEDSRISIKO	82	34. ANSVARLIG LÅNEKAPITAL
55	15. MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL RENTERISIKO	83	35. EIERINTERESSER I KONSERNSELSKAPER, FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET (FKV) OG TILKNYTTETE SELSKAPER (TS)
	LIKVIDITETSRISIKO		ØVRIGE OPPLYSNINGER
56	16. FORFALLSANALYSE AV EIENDELER OG FORPLIKTELSER/LIKVIDITETSRISIKO	84	36. NÆRSTÅENDE PARTER
	RESULTATREGNSKAP	85	37. RESULTAT PR. EGENKAPITALBEVIS OG BEREGNING AV EGENKAPITALBEVISBRØK
59	17. NETTO RENTEINNTEKTER	86	38. EGENKAPITALBEVISEIERE OG SPREDNING AV EGENKAPITALBEVIS
60	18. NETTO PROVISJONS- OG ANDRE INNTEKTER	86	39. HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN
61	19. NETTO RESULTAT FRA FINANSIELLE EIENDELER		

Note 1

Generell informasjon

SpareBank 1 BV konsernet er en regional virksomhet innenfor bank, eiendomsmegling og regnskaps-tjenester med markedsområde i Nedre Buskerud og Vestfold.

Konsernets hovedvirksomhet består av morbanken, samt de heleide datterselskapene EiendomsMegler 1 BV AS og SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS. Virksomhetene er lokalisert i Kongsberg, Mjøndalen, Drammen, Horten, Tønsberg, Sandefjord og Larvik.

For fullstendig selskapsstruktur datterselskaper, felleskontrollerte virksomheter (FKV) og tilknyttede selskap (TS), se note 35.

SpareBank 1 BV er medlem i Spare-Bank 1-alliansen.

SpareBank 1 BV er totalleverandør av produkter og tjenester innen områdene:

- Finansiering
- Sparing og plassering
- Forsikring
- Betalingsformidling

- Eiendomsmegling
- Regnskapsførsel og økonomisk rådgivning

Konsernregnskapet ble endelig godkjent av styret den 10.03.2016 og av forstanderskapet den 29.03.2016.

Presentasjon av styret finnes i kapittel 19, og presentasjon av bankens forstanderskap finnes i kapittel 20.

Note 2

Regnskapsprinsipper

IFRS standarder og fortolkninger som er vedtatt men ikke trådt i kraft ennå.

Nye og endrede regnskapsstandarder og fortolkninger utgitt av IASB vil kunne påvirke konsernets fremtidige rapportering. Alle mulige effekter av de nye standardene er ikke gjennomgått men i det følgende vil de endringer som kan tenkes å påvirke konsernets fremtidige rapportering i vesentlig grad omtales.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

IASB har i 2014 ferdigstilt den nye standarden for finansielle instrumenter, IFRS 9 Finansiell instrumenter. IFRS 9 dekker klassifisering, måling, nedskrivninger samt sikring. IFRS 9 erstatter IAS 39 og gjelder med virkning fra og med regnskapsårs som begynner 1. januar 2018 eller senere. Standarden er foreløpig ikke godkjent for bruk innenfor EU og det er foreløpig ingen offisiell tidsplan for denne prosessen.

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres basert på selskapets forretningsmodell for å håndtere sine finansielle instrumenter og karakteristikken ved de kontraktstfestede kontantstrømmene fra instrumentet. For finansielle forpliktelser er kravene i hovedsak lik IAS 39. Sammenlignet med gjeldende regler innebærer nye sikringsregler noe forenkling i den praktiske gjennomføring og oppfølgingen av utpekte sikringsforhold.

Implementering av en forventet tapmodell vil medføre at tap innregnes på et tidligere tidspunkt enn etter dagens regelverk. Det er således forventet en økning i nedskrivninger for tap noe som også vil kunne ha en negativ effekt på kapitaldekningen.

Banken har foreløpig ikke slutført konsekvensutredningen.

IFRS 15 Inntekt fra kontrakter med kunder

IASB har publisert den nye standarden IFRS 15 Inntekter fra kontrakter med kunder. Den nye standarden skisserer en helhetlig modell for regnskapsføring av inntekter, og vil erstatte IAS 18. Den nye standarden gjelder for regnskapsår som begynner 1. januar 2017 eller senere, men tidligere anvendelse er tillatt. Det er forventet at EU-kommisjonen vil vedta standarden iløpet av andre kvartal 2016. Standarden gjelder ikke for finansielle instrumenter. Banken har ikke slutført konsekvensutredningen.

IFRS 16 Leasing

IASB har publisert den nye standarden IFRS 16 Leasing som endrer bokføringskravene for leasingtakere. Alle leasing-kontrakter (unntatt korte kontrakter og mindre leasing-eiendeler) må bokføres på leasing-takerens balanse

som en eiendel med bruksrett og som en gjeld. Betalingene fra en slik kontrakt skal presenteres som avskrivning og rentekostnad. Bokføringskravene for leasing-giver er uforandret. Tilleggsopplysninger er også påkrevd. Den nye standarden trer i kraft for regnskapsår som begynner 1. januar 2019 eller senere. Tidlig implementering er tillatt. Endringene er enda ikke godkjent av EU-kommisjonen. Banken har på nåværende tidspunkt ikke tenkt å anvende denne standarden på et tidligere tidspunkt. Banken har ikke sluttført konsekvensutredningen.

Andre endringer i IFRS

IASB har publisert enkelte nye eller endrede standarder som er vurdert til ikke å ha innvirkning på konsernerttet. Dette omfatter IFRS 10, IFRS 12, IAS 16, IAS 28 og IAS 38.

I det etterfølgende beskrives de viktigste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelse av morbankregnskapet og konsernregnskapet. Disse prinsippene er benyttet på samme måte i alle perioder som er presentert, dersom ikke annet fremgår av beskrivelsen.

Grunnlaget for utarbeidelse av årsregnskapet

Årsregnskapet 2015 for Sparebank 1 BV er satt opp i overensstemmelse med Internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er gjort gjeldende i Norge.

Målegrunnlaget for konsernregnskapet er historisk kost med unntak for investeringer klassifisert som tilgjengelig for salg, finansielle eiendeler og gjeld til virkelig verdi over resultat, som har blitt vurdert til virkelig verdi.

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK) som også er bankens

funksjonelle valuta. Alle beløp er angitt i tusen kroner med mindre noe annet er angitt.

Konsolideringsprinsipper

Konsernregnskapet omfatter banken og dens datterforetak. Som datterforetak regnes alle foretak hvor banken har kontroll, dvs. full beslutningsmyndighet til å styre et foretaks finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter.

Datterforetak er konsolidert fra det tidspunkt Banken har overtatt kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt Banken gir fra seg kontroll.

Alle mellomværende, inntekter, samt kostnader mellom konsernselskaper er eliminert fullt ut.

Ved overtakelse av kontroll i et foretak (virksomhetssammenslutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser innregnes som goodwill. En eventuell negativ differanse resultatføres umiddelbart. Regnskapsføring av goodwill etter førstegangsinnregning er omtalt under avsnittet om Immaterielle eiendeler.

Eierandeler i selskaper der konsernet sammen med andre har bestemmende innflytelse (Felleskontrollert virksomhet; FKV), eller betydelig innflytelse (Tilknyttede Selskaper; TS) er vurdert etter egenkapitalmetoden.

I morbankens regnskap er investeringer i datterselskap, felleskontrollerte foretak og tilknyttede foretak bokført til historisk kost. Ved indikasjon på verdifall, foretas nedskrivningstest.

Segmentrapportering

Et virksomhetssegment er en del av virksomheten som leverer produkter eller tjenester som er gjenstand for risiko og avkastning som er forskjellig fra andre virksomhetsområder. Et geografisk marked (segment) er en del av virksomheten som leverer produkter og tjenester innenfor et avgrenset geografisk område som er gjenstand for risiko og avkastning som er forskjellig fra andre geografiske markeder. SpareBank 1 BV rapporterer pt etter virksomhetssegmenter.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet det. Forstanderskap og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre det. Hendelser frem til det tidspunkt regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Konter og kontantekvivalenter

Konter og kontantekvivalenter består av konter og innskudd i Norges Bank.

Utlån og tap på utlån

Utlån vurderes til virkelig verdi med tillegg av eventuelle direkte transaksjonsutgifter ved første gangs måling. Utlån skal i senere perioder etter etableringstidspunktet vurderes til amortisert kost med anvendelse av effektiv rentemetode. Amortisert kost er anskaffelseskost minus tilbakebetalinger på hovedstolen, pluss eller minus kumulativ

amortisering som følger av en effektiv rentemetode, og fratrukket eventuelle beløp for verdifall eller tapsutsatthet.

Individuelle- og gruppenedskrivninger

Nedskrivninger for tap skal foretas når det foreligger objektive bevis for at et utlån eller en gruppe av utlån er utsatt for verdifall. Som objektive bevis regnes blant annet vesentlige finansielle problemer hos debitor, betalingsmislighold, eller andre vesentlige kontraktsbrudd. Nedskrivningen beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med effektiv rente. Hendelsene som medfører eventuell nedskrivning skal være inntrådt på balansedagen.

Individuell nedskrivning foretas på enkeltengasjementer med bakgrunn i tapshendelse som gir reduksjoner i utlånets estimerte fremtidige kontantstrømmer. Det foretas individuelle tapsvurderinger på alle betydelige enkeltengasjementer.

Gruppenedskrivninger foretas med tilsvarende bakgrunn, men hvor tapshendelsene ikke kan identifiseres på enkeltengasjementer. Analyseverktøy og statistisk metode med utgangspunkt i tapserfaring legges til grunn for beregningene.

Nedskrivning for tap innebærer bruk av skjønn og det kan hefte usikkerhet rundt beregningene. Nedskrevne engasjementer har særskilt oppfølging. Reversering av tidligere nedskrivninger skjer i den utstrekning tap er redusert og objektivt kan knyttes til en hendelse inntruffet etter nedskrivningstidspunktet.

Tapsvurdering blir foretatt kontinuerlig gjennom året og engasjementer hvor det tidligere er foretatt

tapsavsetning blir revurdert perio-disk. Friskmelding av tidligere taps-avsatte engasjementer skjer når dette er brakt i orden ved at gjeldende betalingsplan er fulgt og engasjementet ikke lenger er tapsutsatt.

Utlån med fast rente

Utlån med fast rente til kunder vurderes til virkelig verdi med neddiskontering etter gjeldende rentekurve. Dette mener konsernet gir mer relevant informasjon. Gevinst og tap som skyldes endringer i virkelig verdi føres i resultatregnskapet som verdiendringer. Renterisikoen i fastrente-utlånene styres med renteswapper som bokføres til virkelig verdi.

Overføring av låneporteføljer

Banken har inngått avtale om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i fast eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS. Banken vurderer at praktisk talt all risiko og avkastning ved eierskap knyttet til solgte utlån er overført. Alle overførte lån er fra-regnet i bankens balanse. Det vises til nærmere omtale i note 9.

Verdipapirer og derivater

Verdipapirer og derivater består av aksjer og andeler, sertifikater og obligasjoner, samt opsjoner og rentebytteavtaler. Ved første gangs innregning blir finansielle eiendeler klassifisert i en av følgende kategorier avhengig av formålet med investeringen. Ledelsen bestemmer hvordan investeringen skal klassifiseres ved første gangs innregning:

- Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatregnskapet
- Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler og forpliktelser (beskrevet nedenfor) klassifisert i kategorien virkelig verdi over resultat utpekes av ledelsen ved første gangs innregning når følgende kriterier er oppfylt:

Eiendelen eller forpliktelsen eliminerer, eller i vesentlig grad reduserer, en inkonsistens i måling eller innregning (noen ganger kalt «et regnskapsmessig misforhold») som ellers ville oppstå ved måling av eiendeler eller forpliktelser, eller av innregning av gevinster etter tap på disse på ulikt grunnlag, eller en gruppe av finansielle eiendeler, forpliktelser, eller begge deler forvaltes og deres inntjening vurderes på grunnlag av virkelig verdi, i samsvar med dokumentert risikohåndterings- eller investeringsstrategi og informasjonen om konsernet gis internt på dette grunnlag til foretakets nøkkelpersoner i ledelsen, eller dersom det finansielle instrumentet inneholder ett eller flere innebygde derivater, med mindre de innebygde derivatene ikke har evne til vesentlig å påvirke kontantstrømmene i den sammensatte kontrakten, eller det klart fremgår at det innebygde derivatet må anses som uatskillelig fra hovedkontrakten.

Eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg inkluderer de eiendeler som ikke faller inn under kategorien lån og fordringer og eiendeler til virkelig verdi over resultat. Etter første gangs innregning av eiendeler tilgjengelig for salg vurderes disse til virkelig verdi. Urealiserte verdiendringer innregnes løpende i øvrige resultatposter. Ved salg, eller ved vesentlig eller varig verdifall utover anskaffelseskost resultatføres verdifallet, samt at akkumulerte verdjusteringer fjernes fra egenkapitalen og innregnes i resultatregnskapet. Banken har lagt til grunn at vesentlig her utgjør 20 % eller mer av anskaffelseskost, mens varig her antas å være utover 6 måneder.

Aksjer i felleskontrollert virksomhet (FKV) er i morbankens regnskap vurdert til kostpris.

Kjøp og salg av finansielle eiendeler bokføres på handelsdato, dvs den dato da konsernet forplikter seg til å kjøpe eller selge instrumentet. Alle finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatregnskapet, innregnes første gang til virkelig verdi inkludert transaksjonskostnader. Instrumentet fraregnes fra regnskapet når rettighetene til å motta kontantstrømmer fra investeringen er utløpt, overført til andre og konsernet har overført praktisk talt all risiko og avkastning ved eierskap til andre.

Realisert og urealisert gevinst og tap som oppstår som følge av endringer i virkelig verdi på finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatregnskapet, er inkludert i resultatregnskapet i den perioden hvor de oppstår. Urealisert gevinst og tap som oppstår som følge av endringer i virkelig verdi på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, føres som «øvrige resultatposter».

Virkelig verdi på noterte instrumenter tar utgangspunkt i gjeldende børskurs. Dersom det ikke finnes et aktivt marked for en finansiell eiendel (eller eiendelen er unotert), kan konsernet beregne virkelig verdi ved bruk av ulike verdsettelsesmodeller. Dersom eiendelen ikke lar seg måle pålitelig, vurderes eiendelen til kost, jfr. IAS 39.46.

Eiendom, anlegg og utstyr

Eiendom, anlegg og utstyr førsteganginnregnes til anskaffelseskost og avskrives deretter lineært over forventet levetid. Ved fastlegging av avskrivningsplan splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg er av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke

individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men vurderes som grupper.

Tomter avskrives ikke, men testes periodisk for nedskrivning ved indikasjoner på verdifall. Øvrige driftsmidler avskrives lineært, slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid som er:

Bygninger	10–50 år
Maskiner	3–5 år
Kjøretøy	4–5 år
Inventar	5–7 år

Overtatt eiendom blir innregnet til virkelig verdi på balansetidspunktet.

Immaterielle eiendeler

Goodwill

Goodwill er forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av konsernets andel av netto identifiserbare eiendeler i virksomheten ved oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskap er klassifisert som immateriell eiendel. Goodwill testes årlig for verdifall og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for nedskrivninger. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. Gevinst eller tap ved salg av en virksomhet inkluderer balanseført verdi av goodwill vedrørende den solgte virksomheten.

Sikringsbokføring

Ved etablering av en sikring, skjer det en formell øremerking og dokumentasjon av forholdet mellom sikringsinstrument(ene) og sikringsobjekt(ene). Det vurderes hvorvidt derivatene som benyttes er svært effektive i å utligne endringene i virkelig verdi eller kontantstrøm tilknyttet sikringsobjektene. Slike vurderinger dokumenteres også løpende i sikringsforholdet. Banken øremerker enkelte derivater i følgende sikringstyper:

- I. Virkelig verdi sikring som representerer sikring av virkelig verdi av en balanseført eiendel eller forpliktelse eller et ikke-balanseført bindende tilsagn. Ved slike sikringsforhold vil både endring i virkelig verdi på derivatet som utgjør sikringsinstrumentet og endringer i virkelig verdi knyttet til den sikrede risikoen i sikringsobjektet resultatføres.
- II. Kontantstrømsikring som representerer sikring av variabilitet i kontantstrømmer knyttet til en særskilt risiko i en balanseført eiendel, forpliktelse eller svært sannsynlig fremtidig transaksjon. Ved slike sikringsforhold vil den effektive delen av verdiendringen på derivatet som utgjør sikringsinstrumentet føres over øvrige resultatposter mens den ineffektive delen blir resultatført umiddelbart. Sikringseffekter som er ført over øvrige resultatposter og akkumulert i egenkapitalen omklassifiseres til resultatregnskapet i den perioden som sikringsobjektet får resultateffekt. Banken har p.t. ingen kontantstrømsikring.

Innskudd

Innskudd med flytende rente

Innskudd fra kunder vurderes til amortisert kost.

Innskudd med fast rente

Innskudd fra kunder vurderes til virkelig verdi med neddiskontering etter gjeldende rentekurve. Dette mener konsernet gir mer relevant informasjon. Gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi, innregnes over resultatregnskapet. Renterisikoen styres med renteswapper som bokføres til virkelig verdi.

Langsiktige innlån

Innlån med flytende rente

Lån førstegangsinnregnes til opp-takskost, som er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag av transaksjonsutgifter. Lån måles deretter til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir dermed periodisert over lånetiden ved hjelp av lånets effektive rente.

Fastrente innlån

Lån til fast rente inngår i sikrings-bokføring med neddiskontering etter gjeldende rentekurve. Disse er øremerket og forvaltet sammen med finansielle derivater slik at den samlede inntjening vurderes på grunnlag av virkelig verdi. Det benyttes ikke virkelig verdi opsjon for konsernets gjeld.

Pensjoner

Banken finansierer pensjonsforplik-telsene ovenfor de ansatte gjennom kollektiv, ytelsesbasert pensjons-ordning. Basert på forsikringstek-niske prinsipper beregnes nåverdien av antatt fremtidige pensjonsytelser som er opptjent i inneværende eller tidligere perioder. Den beregnede påløpte forpliktelsen sammenholdes med verdien på innbetalte og oppsparte pensjonsmidler. Dif-feransen føres som gjeld (dersom negativ) eller eiendel (dersom posi-tiv).

Periodens pensjonskostnad består av periodens opptjente rettigheter og rentekostnader på tidligere opptjente rettigheter, fratrukket forventet avkastning på pensjons-midlene og periodisert arbeidsgiver-avgift. Pensjonsmidlene er vurdert til virkelig verdi fratrukket forventede transaksjonskostnader.

Ved beregning av netto forpliktelse (nåverdi forpliktelse fratrukket virke-lig verdi av pensjonsmidler) kan det

oppstå aktuarmessige gevinster og tap som følge av endringer i forut-setninger eller erfaringsavvik. Slike gevinster og tap føres mot egenka-pitalen via utvidet resultat i den peri-oden de oppstår.

Det norske markedet for obliga-sjoner med fortrinnsrett har vokst kraftig de siste årene, og de største aktørene i markedet anser markedet som likvid, og mer likvid enn mark-edet for norske statsobligasjoner. Banken benytter derfor fra OMF-renten som er beregnet av NRS, ved beregning av pensjonsforplikt-elsene.

I tillegg har Banken pensjonsavtaler finansiert direkte over driften. Basert på forsikringstekniske prinsipper beregnes nåverdien av antatt frem-tidige pensjonsytelser.

For innskuddsordninger betaler banken inn faste bidrag. Det fore-ligger ikke ytterligere forpliktelser utover disse innbetalingene.

Usikre forpliktelser

Banken utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksom-heten. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av tap på utlån og vurderes i henhold til IAS 37.

Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forp-liknelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig. Det gis opplys-ninger om usikre forpliktelser som ikke fyller kriteriene for balanseføring dersom de er vesentlige. Avsetning for restruktureringsutgifter foretas når banken har en avtalemessig eller rettslig forpliktelse.

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner
Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. Ansvarlige lån

klassifiseres som forpliktelse i bal-ansen og måles til amortisert kost slik som andre langsiktige lån. Fondsobligasjoner føres som annen langsiktig gjeld til amortisert kost.

Utbytte

Avsatt utbytte til bankens egen-kapitalbeveiere klassifiseres som egenkapital frem til det tidspunkt utbyttet blir endelig fastsatt av for-standerskapet.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyt-tet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost, resultat-føres løpende basert på en effektiv rente-metode. Alle gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres dermed over forventet løpetid.

For rentebærende instrumenter som måles til virkelig verdi, vil amortiseringseffekten klassifiseres som renteinntekt eller -kostnad mens effekten av renteendringer klassifiseres som inntekt fra andre finansielle investeringer.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyt-tet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivnings-avtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instru-menter, eiendom eller andre invest-eringsobjekter som ikke genererer balanseposter i Bankens regnskap, resultatføres når transaksjonen sluttføres.

Transaksjoner og beholdninger i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved kurs på transaksjonstidspunktet. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner, eller til omregning av beholdninger av pengeposter på balansedagen, innregnes i resultatet.

Skatt

Resultatført skatt består av periodeskatt (betalbar skatt) og endring i utsatt skatt. Periodeskatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat.

Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes likevel ikke forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på goodwill som ikke gir skattemessige fradrag, og heller ikke på førstegangsinnregnede poster som verken påvirker regnskapsmessig eller skattepliktig resultat.

Det beregnes en eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige

underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktige resultater som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen.

Formuesskatt regnes ikke som skatt etter IAS 12 og er ført som driftskostnad.

Note 3

Viktige estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper

Tap på utlån og garantier

Banken gjennomgår hele bedriftsmarkedsporteføljen årlig. Store og risikoutsatte engasjementer, samt misligholdte og tapsutsatte engasjementer gjennomgås kvartalsvis. Engasjementer som er misligholdt over 30 dager vurderes som tapsutsatte engasjementer.

Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt og senest etter 90 dager, eller dersom de har en særdeles dårlig betalingshistorikk.

Bankens systemer for risikoklassifisering er omtalt under finansiell risikostyring. Banken foretar individuelle nedskrivninger dersom det foreligger objektiv informasjon på redusert kredittkvalitet i form av redusert betalingsevne eller sikkerhetsverdi etter at lånet har blitt bevilget. Redusert kredittkvalitet

er definert som en nedgradering i risikoklassifiseringssystemet. Slik informasjon kan være betalingshistorikk og informasjon om debitors betalingsevne. Individuelle nedskrivninger beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs estimering av fremtidig kontantstrøm. Senere renteendringer hensyntas for låneavtaler med flytende rente.

Gruppenedskrivninger beregnes på undergrupper av utlån der det foreligger objektiv informasjon som viser at kredittrisikoen har økt etter at kredittene er bevilget, men hvor det ikke er mulig å gjennomgå alle engasjementer på individuell basis eller informasjonen ikke lar seg spesifisere på engasjementsnivå.

Slik informasjon kan være negativ utvikling i risikoklassifisering eller informasjon om negativ utvikling i sikkerhetsverdier, lønnsomheten i en bransje eller grupper av debitors betalingsevne.

Betydningen av redusert betalingsevne og reduserte sikkerhetsverdier blir analysert ved hjelp av bankens analyseverktøy, statistiske metoder som inkluderer historisk erfaringsmateriale om misligholds-sannsynligheter.

Vurdering av gruppenedskrivninger vil alltid baseres på betydelig grad av skjønn. Prediksjoner basert på historisk informasjon kan vise seg å bli feil fordi man aldri kan vite med sikkerhet hvilken relevans historiske data har som beslutningsgrunnlag. I enkelte tilfeller vil sikkerheter måtte realiseres i lite likvide markeder og

prisfastsettelsen kan derfor være beheftet med betydelig usikkerhet.

Virkelig verdi

Eiendeler som vurderes til virkelig verdi over resultatregnskapet vil normalt omsettes i aktive markeder og verdien vil således kunne fastsettes med rimelig grad av sikkerhet. For eiendeler som klassifiseres som tilgjengelig for salg vil ikke dette nødvendigvis være tilfellet.

Med unntak av noen få aksjer, er det norske aksjemarkedet lite likvid. Aksjekurser vil i de fleste tilfeller være sist omsatte kurs. I noen tilfeller der likviditeten er dårlig og det fremkommer større uforklarte prisbevegelser rundt årsskiftet, vil kursen kunne være fastsatt som volumvektet gjennomsnitt over en tidsperiode, vanligvis desember.

Tilsvarende vil virkelig verdi for eiendeler og forpliktelser som regnskapsføres til amortisert kost og som fremkommer i noter, kunne være estimer basert på diskonterte forventede kontantstrømmer, multiplikatoranalyser eller andre beregningsmetoder. Slike vil kunne være beheftet med betydelig usikkerhet.

Virkelig verdi derivater

Virkelig verdi av derivater fremkommer vanligvis ved bruk av verdigraderingsmodeller der prisen på underliggende faktorer, eksempelvis renter og valuta, innhentes i markedet. For opsjoner vil volatiliteter være observerte implisitte volatiliteter eller beregnede volatiliteter basert på historiske kursbevegelser for underliggende. I de tilfeller bankens risikoposisjon er tilnærmet nøytral, vil midtkurser bli anvendt. Med nøytral risikoposisjon menes at eksempelvis renterisiko innenfor et løpetidsbånd er tilnærmet null. I motsatt fall brukes den relevante kjøps- eller salgskurs for å vurdere nettoposisjonen.

For derivater der motpart har svakere kredittrating enn banken, vil prisen reflektere en underliggende kredittrisiko.

Goodwill og øvrige immaterielle eiendeler

Nedskrivning av goodwill vurderes årlig, eller oftere dersom det forekommer hendelser eller endrede omstendigheter som indikerer mulig verdifall. For alle vurderingsenheter foretas vurdering av å verifisere om verdien fortsatt er

til stede. En vurderingsenhet kan omfatte goodwill fra flere transaksjoner og nedskrivningstesten foretas på samlet balanseført goodwill i vurderingsenheten. Fremtidige kontantstrømmer tar utgangspunkt i historiske resultater, samt budsjetter.

Pensjoner

Netto pensjonsforpliktelser og årets pensjonskostnad er basert på en rekke estimer hvorav: Avkastning på pensjonsmidlene, fremtidig rente- og inflasjonsnivå, lønnsutvikling, turnover, utvikling i Grunnbeløp og den generelle utviklingen i antall uføretrygdede og levealder er av stor betydning.

Usikkerheten er i stor grad knyttet til bruttoforpliktelsen og ikke til den nettoforpliktelsen som fremkommer i balansen.

Økonomiske forutsetninger lagt til grunn i alle ordninger er i tråd med NRS veiledning om pensjonsforutsetninger. Det vises i denne forbindelse til egen pensjonsnote.

Note 4 Segmentinformasjon

Segmentopplysningene er knyttet til den måten konsernet styres og følges opp på internt i virksomheten gjennom resultat- og kapitalrapportering, fullmakter og rutiner. Rapporteringen av segmenter er inndelt i følgende områder:

Personmarkedskunder (PM) og bedriftsmarkedskunder (BM) for hele banken.

I datterselskaper inngår eiendomsmeglervirksomheten, økonomi- og virksomheten, samt datterselskap

inneholdende overtatte eiendommer.

Konsernelimineringer fremkommer sammen med ufordelt virksomhet i egen kolonne (Ikke rapporterbare segmenter).

Konsern 31.12.2015
(tusen kroner)

Resultat	PM	BM	Datter- selskaper	Ikke rapporterbare segmenter	Totalt
Netto renteinntekter	205.470	143.209	(1.180)	(1.100)	346.399
Netto provisjons- og andre inntekter	174.439	41.051	96.141	(10.062)	301.569
Driftskostnader	221.644	86.946	91.532	1.309	401.431
Resultat før tap	158.265	97.314	3.429	(12.471)	246.537
Tap på utlån og garantier	(3.502)	20.151	-	-	16.649
Resultat før skatt	161.767	77.163	3.429	(12.471)	229.888

Balanse

Utlån til kunder	12.027.960	5.825.719	-	644.516	18.498.195
Individuell nedskrivning utlån	(12.214)	(38.021)	-	-	(50.235)
Gruppenedskrivning utlån	(21.582)	(58.546)	-	-	(80.128)
Andre eiendeler	35.282	23.062	82.982	4.688.031	4.829.357
Sum eiendeler pr. segment	12.029.446	5.752.214	82.982	5.332.546	23.197.188
Innskudd fra og gjeld til kunder	8.672.343	4.423.325	-	550.618	13.646.286
Annen gjeld og egenkapital	3.357.103	1.328.889	82.982	4.781.928	9.550.902
Sum egenkapital og gjeld pr segment	12.029.446	5.752.214	82.982	5.332.546	23.197.188

Konsern 31.12.2014
(tusen kroner)

Resultat	PM	BM	Datter- selskaper	Ikke rapporterbare segmenter	Totalt
Netto renteinntekter	203.004	143.879	(1.158)	(25.062)	320.663
Netto provisjons- og andre inntekter	195.419	29.078	91.584	129.288	445.370
Driftskostnader	228.169	98.067	89.165	(24.863)	390.539
Resultat før tap	170.253	74.890	1.261	129.089	375.494
Tap på utlån og garantier	2.173	69.239	-	(931)	70.482
Resultat før skatt	168.080	5.651	1.261	130.020	305.012

Balanse

Utlån til kunder	11.455.350	5.542.692	-	656.889	17.654.932
Individuell nedskrivning utlån	(18.136)	(31.051)	-	-	(49.186)
Gruppenedskrivning utlån	(23.296)	(51.142)	-	-	(74.438)
Andre eiendeler	49.737	25.698	77.011	5.168.303	5.320.748
Sum eiendeler pr. segment	11.463.655	5.486.197	77.011	5.825.192	22.852.055
Innskudd fra og gjeld til kunder	8.332.346	4.390.491	-	1.051.084	13.773.921
Annen gjeld og egenkapital	3.131.309	1.095.706	77.011	4.774.108	9.078.134
Sum egenkapital og gjeld pr segment	11.463.655	5.486.197	77.011	5.825.192	22.852.055

Note 5 Kapitaldekning

Basel II, trådte i kraft 1. januar 2007 og er et tredelt system i såkalte pilarer. Pilar 1 omhandler minstekrav til kapitaldekning og er en videreutvikling av det tidligere kapitaldekningsregelverket, Basel I. Pilar 2 omhandler institusjonens vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging, mens Pilar 3 omhandler krav om offentliggjøring av finansiell informasjon.

Basel III / CRD IV, ble vedtatt den 22. august 2014 med ikrafttreden 30.09.2014. Også Basel III vil være basert på de samme tre pilarene som Basel II. Hva gjelder beregning av kapitaldekning, vil imidlertid endringene under CRD IV, bl.a omfatte økte minimumskrav til kjernekapitalen, innføring av et minimumskrav til ren kjernekapital,

samt økte kvalitetskarv til kjernekapitalen.

Etter de nye reglene er det minstekrav til ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig kapital. I tillegg kreves kapitalbuffer som skal oppfylles med ren kjernekapital som ikke er benyttet til å dekke minstekravene. Finansinstitusjoner som omfattes av de nye reglene må pr. 1. juli 2015 minst ha ren kjernekapitaldekning på 11 %, kjernekapitaldekning på 12,5 % og kapitaldekning på 14,5 % for å dekke minste- og bufferkravene. Bufferkravene vil øke etter hvert.

SpareBank 1 BV benytter standardmetoden for beregning av kapitaldekningen. Dette innebærer at kapitalkravet, hva gjelder kredittrisiko, beregnes etter en sjablongmetode

som reflekterer underliggende risiko i porteføljen.

SpareBank 1 BV gjennomfører årlig en revidering av interne måltall, hvor krav til soliditet er et av hovedområdene. Det blir utarbeidet måltall både hva gjelder kapitaldekning og ren kjernekapitaldekning.

Konsolidering CRD IV

Under nytt regelverk for CRD IV, ligger SpareBank 1 BV p.t. under vesentlighetsgrensen for rapportering av konsolidert kapitaldekningsoppgave.

Ansvarlig kapital (tusen kroner)	31.12.2015	31.12.2014
Eierandelskapital	321.336	280.073
Overkursfond	210.455	9.865
Utjevningfond	88.517	73.920
Sparebankens fond	1.802.657	1.665.576
Fond for urealisert gevinst/tap	35.963	13.436
Gavefond	18.012	17.624
Avsatt utbytte klassifisert som egenkapital	17.354	21.569
Annen Egenkapital (IAS pensjoner)	-	-
Sum balanseført egenkapital	2.494.293	2.082.063
Utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-	-
Goodwill i balansen	-	(2.522)
Verdjusteringer på aksjer og obligasjoner målt til virkelig verdi (AVA)	(4.218)	(4.715)
Urealiserte gevinster	-	(37.084)
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	(174.307)	(86.039)
Utbytte avsatt til utdeling, klassifisert som egenkapital	(17.354)	(21.569)
Sum ren kjernekapital	2.298.414	1.930.134
Fondsobligasjon	299.524	249.602
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	(129.316)	(148.285)
Sum kjernekapital	2.468.622	2.031.451
Tilleggskapital utover kjernekapital		
Tidsbegrenset ansvarlig kapital	249.792	249.689
36 % av netto urealiserte gevinster på finansiell instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg	-	2.661
36 % av urealisert gevinst på investeringseiendommer og varige driftsmidler	-	10.689
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	(187.110)	(221.230)
Netto ansvarlig kapital	2.531.304	2.073.260

Risikoveid beregningsgrunnlag		
Eiendeler som ikke inngår i handelsporteføljen	12.560.129	11.738.519
Operasjonell risiko	1.057.732	972.519
Posisjonsrisiko i handelsporteføljen	328.521	372.753
CVA-tillegg (motpartsrisiko derivater)	32.591	46.288
Fradrag for :	-	-
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-	-
Nedskrivninger	-	-
Urealiserte gevinster og tap	-	-
Totalt beregningsgrunnlag	13.978.974	13.130.080
Kapitaldekning	18,11 %	15,79 %
Kjernekapital	17,66 %	15,47 %
Ren Kjernekapital	16,44 %	14,70 %
Bufferkrav		
Bevaringsbuffer (2,50 %)	349.474	328.252
Motsyklisk buffer (1,00 %)	139.790	-
Systemrisikobuffer (3,00 %)	419.369	393.902
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	908.633	722.154
Minimumskrav til ren kjernekapital (4,50 %)	629.054	590.854
Tilgjengelig kjernekapital utover minimumskrav og bufferkrav	760.727	617.126
	31.12.2015	31.12.2014
Lokale og regionale myndigheter	3.200	3.200
Offentlig eide foretak	-	-
Institusjoner	515.101	583.805
Foretak	2.355.876	1.584.451
Massemarked	1.466.310	2.041.385
Pantsikkerhet i bolig- og fritidseiendom	4.376.084	4.028.762
Pantsikkerhet i næringseiendom	3.026.188	2.724.419
Forfalte engasjement	91.548	66.519
Høyrisiko-engasjementer	4.230	7.586
Obligasjoner med fortrinnsrett	148.018	177.578
Egenkapitalposisjoner	228.743	-
Øvrige engasjement	344.831	520.814
Sum Kredittrisiko	12.560.129	11.738.519

I henhold til Forskrift om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak skal fradraget for ikke-vesentlige investeringer i selskaper i finansiell sektor fases inn med følgende prosentset:

- i 2014: 20 prosent
- i 2015: 40 prosent
- i 2016: 60 prosent
- i 2017: 80 prosent

Hensyntatt full innfasing av CRD-IV ville ren kjernekapital utgjort 14,6 %.

Note 6

Finansiell risikostyring

Kjernevirksomheten til banknæringen er å skape verdier gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. SpareBank 1 BV bruker betydelige ressurser på å videreutvikle prosesser for helhetlig risikostyring i tråd med ledende praksis.

SpareBank 1 BV eksponeres for ulike typer risiko, nedenfor er de vesentligste listet:

- **Kredittrisiko:** risikoen for tap som følge av kundens manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.
- **Markedsrisiko:** risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og verdipapirmarkeder.
- **Likviditetsrisiko:** risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler uten vesentlige ekstrakostnader.
- **Operasjonell risiko:** risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.
- **Eierrisiko:** risikoen for at SpareBank 1 BV blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene.
- **Compliance risiko:** risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter eller økonomisk tap som følge av manglende etterlevelse av lover og forskrifter.
- **Forretningsrisiko:** risikoen for uventede inntekts- og kostnadsvingninger som følge av endringer i eksterne forhold som markedssituasjonen eller myndighetenes reguleringer.
- **Omdømme risiko:** risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, det vil

si hos kunder, motparter, aksjemarked og/eller myndigheter.

- **Strategisk risiko:** risikoen for tap som følge av feilslåtte strategiske satsinger.
- **Konsentrasjonsrisiko:** risikoen for at det oppstår en opphopning av eksponering mot en enkelt kunde, bransje eller geografisk område.

Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank 1 BV støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og sikrer samtidig finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Dette oppnås gjennom en sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av:

- Høy bevissthet om risikostyring
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen
- Å tilstrebe en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi
- Å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring er virksomhetsstyringen bygget på følgende rammeverk:

- Konsernets strategiske mål bilde
- Organisering og bedriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Finansiell framskrivning og stress-tester
- Risikostrategier (fastsettelse av risikoevne og risikovilje)
- Kapitalstyring (inkl risikojustert avkastning og kapitalbehovsvurderinger)
- Rapportering og oppfølging
- Evaluering og tiltak

- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

Konsernet har som mål å ha en moderat til lav risikoprofil, samt å ha en så høy kvalitet i sin risikooppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Bankens risikoprofil er kvantifisert gjennom mål for risikojustert avkastning, forventet tap, nødvendig økonomisk kapital og regulatorisk krav til kapitaldekning.

Konsernet legger vekt på ha en kontroll- og styringsstruktur som fremmer målrettet og uavhengig styring og kontroll.

Nedenfor er de risikogrupperne som i størst grad påvirker finansiell rapportering beskrevet nærmere. For ytterligere beskrivelse av risikoforhold og risikohåndtering vises det til Pilar III rapport og rapport som behandler prinsipper og praksis knyttet til eierstyring og selskapsledelse. Rapportene ligger tilgjengelige på bankens hjemmeside under investor relations (IR) www.s1bv.no.

Kredittrisiko

Kredittrisiko styres gjennom rammeverket for kredittinnvilgelse, engasjementoppfølging og porteføljestyring som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig.

Konsernets kredittstrategi består av overordnede kredittstrategiske rammer for å sikre en diversifisert portefølje og en tilfredsstillende risikoprofil. Rammene setter blant annet grenser for misligholds-sannsynlighet, forventet tap og risikojustert kapital. Konsernet har et særskilt fokus på konsentrasjonsrisiko knyttet til eksponeringen mot store enkeltkunder og mot enkeltbransjer. For å unngå

uønsket konsentrasjonsrisiko setter de kredittstrategiske rammene også begrensninger knyttet til eksponering og risikoprofil på porteføljenivå, og for ulike bransjer og enkeltkunder. Disse begrensningene kommer i tillegg til de rammer som «Forskrift om store engasjementer» fastsetter.

De kredittpolitiske retningslinjene fastsetter minimumskrav som gjelder for alle typer finansiering, unntatt for engasjementer innvilget som ledd i utøvelse av særskilte kredittsikringsfullmakter. I tillegg til de generelle kredittpolitiske retningslinjene, er det utarbeidet et sett av mer spesifikke kredittpolitiske retningslinjer knyttet til bransjer eller segmenter som kan innebære en særskilt risiko. Eksempelvis settes det ved finansiering av eiendomsengasjementer minimumskrav til henholdsvis egenkapital, forhåndssalg på boligprosjekter og finansieringsgrad i forhold til leieinntekter på eiendom for utleie. Styret er ansvarlig for konsernets låne- og kredittinnvilgelser, men delegerer innen visse rammer kredittfullmaktene til administrerende direktør, som igjen kan videredelegere disse innenfor egne fullmakter. De delegerede kredittfullmaktene er personlige og knyttet opp mot det enkelte engasjements risikoprofil.

Konsernet bruker kredittmodeller for risikoklassifisering, risikoprising og porteføljestyling. Risikoklassifiseringssystemet baserer seg på følgende hovedkomponenter:

1. Sannsynlighet for mislighold: Kundene blir klassifisert i misligholdsklasser ut fra sannsynligheten for mislighold i løpet av en 12 måneders periode basert på et langsiktig utfall. Misligholdssannsynligheten beregnes på grunnlag av historiske dataserier for finansielle

nøkkeltall knyttet til inntjening og tæring, samt på grunnlag av ikke-finansielle kriterier som atferd og alder. For å gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet benyttes det ni misligholdsklasser (A–I). I tillegg har konsernet to misligholdsklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.

2. Eksponering ved mislighold: Dette er en beregnet størrelse som beregner konsernets antatte eksponering mot kunden ved mislighold. Denne eksponeringen består av henholdsvis utlånsvolum, garantier og innvilgede ikke-trukne rammer. Garantier og innvilgede ikke trukne rammer på kunder multipliseres med en konverteringsfaktor.

3. Tapsgrad ved mislighold: Dette er en beregnet størrelse av hvor mye det er antatt at konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. Vurderingen tar hensyn til verdien av underliggende sikkerheter og de kostnadene konsernet har ved å drive inn misligholdte engasjement. Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en lavkonjunktur. Det benyttes sju klasser (1–7) for klassifisering av engasjementer i henhold til tapsgrad ved mislighold.

Konsernet driver kontinuerlig videreutvikling og etterprøving av risikostyringssystemet og kredittinnvilgelsesprosessen for å sikre god kvalitet over tid. Den kvantitative valideringen skal sikre at de benyttede estimer for misligholdssannsynlighet, eksponering ved mislighold og tapsgrad ved mislighold holder en tilstrekkelig god kvalitet. Det gjennomføres analyser

som vurderer modellenes evne til å rangere kundene etter risiko (diskrimineringssevne), og evnen til å fastsette riktig nivå på risikoparameterne. I tillegg analyseres stabiliteten i modellenes estimer og modellenes konjunkturfølsomhet. Den kvantitative valideringen suppleres også med mer kvalitative vurderinger. I tillegg til kredittrisikoen i utlånsporteføljen har konsernet kredittisiko gjennom likviditetsporteføljen. Denne porteføljen består i hovedsak av verdipapirer med lav risiko som kvalifiserer for låneadgang i Norges Bank.

Det vises til note 8 og note 14 for nærmere beskrivelse av porteføljen pr. 31.12.2015.

Markedsrisiko

Strategien for markedsrisiko med spesifisering av risikorammer, rapporteringslinjer og fullmakter behandles og vedtas av styret minimum årlig. Ved fastsettelse av størrelsen på rammene og ved beregning av kapitalbehov knyttet til markedsrisiko benyttes stresstester og analyser av negative markedsbevegelser.

Renterisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i rentenivået. Konsernets renterisiko reguleres av rammer for maksimal verdiendring ved en endring i rentenivået på to prosent. Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort og konsernets renterisiko er lav. Det vises til note 15.

Valutakursrisiko er risikoen for tap ved endringer i valutakursene. I og med at SpareBank 1 BV er valutaagent og konsernets har inngått en avtale med SpareBank 1 SMN knyttet til leveranse av valutatransaksjoner til konsernets kunder, vil valutarisikoen bestå av garantier stilt overfor SpareBank 1 SMN for

enkelte av konsernets kunder som har tatt opp valutalån eller inngått avtaler om valutaderivater, samt en begrenset valutaeksponering i utenlandske sedler i konsernets filialer. Det er etablert strengere krav til rådgiving og vurdering av kundens kompetanse når garantier for valutalån skal innvilges. Garantier for valutalån skal som hovedregel ikke ytes til privatpersoner som ikke har inntekter i valuta eller har formuesgoder som generer inntekter i valuta. Når valutagaranti innvilges skal den være sikret i fast eiendom innenfor 60 % av markedsverdi eller et kontantdepot. Ved innvilgelse tas det høyde for hvordan valutasvingninger vil kunne påvirke betjeningsevnen og det etableres sikkerhetsmarginer knyttet til sikringen av valutagarantien. Som hovedregel skal sikkerhetens pålydende til enhver tid være 20 % høyere enn valutalånet/-derivatet omregnet til NOK. Ved kursbevegelser vil det stilles krav om innbetaling eller at det stilles ytterligere sikkerheter.

Kursrisiko på verdipapirer er risikoen for tap som oppstår ved endringer i verdien på obligasjoner, sertifikater og egenkapitalpapirer som konsernet har investert i. Konsernets risikoeksponering mot denne formen for risiko er regulert gjennom rammer for maksimale investeringer i de ulike porteføljene.

Likviditetsrisiko

Styringen av konsernets finansieringsstruktur tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig.

Likviditetsstyringen bygger på rammer og gjenspeiler konsernets vedtatte risikoprofil. Strategien setter rammer for størrelsen på likviditetsreserver og lengden på den tidsperioden som banken skal være uavhengig av ny markedsfinansiering.

Likviditetsreserven består av kontanter, deponerbare papirer i

Norges Bank, ikke benyttede kommiterte trekkrettigheter, boliglån som er klargjort for salg til SpareBank 1 Boligkreditt AS samt børsnoterte verdipapirer. Salg av godt sikrede boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt AS bidrar til å dempe finansieringsbehovet og dermed likviditetsrisikoen til SpareBank 1 BV. Det er etablert en egen beredskapsplan for likviditet.

Det er Finansavdelingen som har ansvaret for den daglige risikostyringen, mens controller-funksjonen i økonomiavdelingen og avdeling for risikostyring og compliance overvåker og rapporterer til styret utnyttelse av rammer i henhold til likviditetsstrategien.

Det vises til note 16.

Note 7

Fordringer på og gjeld til kredittinstitusjoner

Morbank			Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)	2015	2014
411.332	534.364	Utlån til og fordringer uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	563.295	436.797
237.500	237.500	Utlån til og fordringer med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	237.500	237.500
648.832	771.864	Sum	800.795	674.297

rentemetode: flytende

Morbank			Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)	2015	2014
-	-	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	-	-
229.696	157.805	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	157.805	229.696
229.696	157.805	Sum	157.805	229.696

Rentemetode: flytende

Note 8

Utlån til og fordringer på kunder

Morbank			Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)	2015	2014
		Fordeling på risikogruppe		
		Totale engasjement		
9.057.643	6.762.528	Laveste risiko	6.762.528	9.057.643
2.907.058	5.096.794	Lav risiko	5.096.794	2.907.058
5.291.040	6.586.857	Middels risiko	6.586.857	5.291.040
1.403.743	947.055	Høy risiko	947.055	1.403.743
973.752	1.218.913	Høyeste risiko	1.218.913	973.752
362.248	411.193	Mislighold og nedskrevne	411.193	362.248
19.995.484	21.023.340	Totalt	21.023.340	19.995.484

2014	2015	Fordeling på risikogruppe	2015	2014
		Brutto utlån		
8.011.105	5.959.010	Laveste risiko	5.959.010	8.011.105
2.571.171	4.491.196	Lav risiko	4.491.196	2.571.171
4.679.703	5.804.211	Middels risiko	5.777.043	4.649.468
1.241.552	834.526	Høy risiko	834.526	1.241.552
861.243	1.074.084	Høyeste risiko	1.074.084	861.243
320.393	362.335	Mislighold og nedskrevne	362.335	320.393
17.685.166	18.525.362	Totalt	18.498.195	17.654.931

Morbank			(tusen kroner)		Konsern	
2014	2015		2015	2014		
		Fordeling på risikogruppe				
-	-	Individuelle nedskrivninger	-	-	-	-
-	-	Laveste risiko	-	-	-	-
-	-	Lav risiko	-	-	-	-
-	-	Middels risiko	-	-	-	-
-	-	Høy risiko	-	-	-	-
-	-	Høyeste risiko	-	-	-	-
49.186	50.235	Mislighold og nedskrevne	50.235	49.186		
49.186	50.235	Totalt	50.235	49.186		
2014	2015	Fordeling på risikogruppe	2015	2014		
		Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap				
727	639	Laveste risiko	639	727		
762	1.389	Lav risiko	1.389	762		
6.514	8.072	Middels risiko	8.072	6.514		
5.856	5.180	Høy risiko	5.180	5.856		
10.934	20.258	Høyeste risiko	20.258	10.934		
1.807	3.464	Mislighold og nedskrevne	3.464	1.807		
26.600	39.000	Totalt	39.000	26.600		

Bankens kredittportefølje til kunder er fordelt i segmentene BM og PM. BM porteføljen skal hovedsakelig betjene bedriftskundemarkedet for SMB i bankens naturlige geografiske område. Engasjementene risikoklassifiseres etter IRB modeller som er utviklet i Sparebank 1 Alliansen. Banken beregner ikke kapital etter IRB-metode, men benytter risikoklassifiseringene som følge av beregnet misligholdssannsynlighet pr. kunde. Klassene A–I er forbeholdt friske kunder. J-klassen er forbeholdt misligholdte engasjementer og K-klassen er forbeholdt individuelt nedskrevne engasjementer. Modellene er under kontinuerlig utvikling.

Porteføljen overvåkes med utgangspunkt i foreliggende klassifisering, hvor også utsatte engasjementer blir identifisert for nærmere oppfølging, herunder tapsvurderinger. Risikoklassifisering benyttes også ved innvilgelse, risikoprising og som grunnlag for vurdering av behov for nedskrivning på gruppe. Gruppenedskrivningene beregnes i utgangspunktet etter en tapsforventning (EL) beregnet med utgangspunkt i misligholdssannsynligheten. Modellen er basert på historikk. Ikke alle hendelser i markedet er nødvendigvis reflektert i misligholdssannsynligheten. Tapsforventningen blir derfor i tillegg vurdert og eventuelt korrigert for intrufne

forhold som må antas å være av betydning for porteføljens verdi.

Bankens erfaringer med risikoklassifiseringsmodellen er god og profilen på engasjementsfordelingen understøttes av øvrige engasjementsvurderinger. Porteføljen synes stabil over tid. Mer konservativ modell for sikkerhetsvurderinger er hovedårsak til migrering mellom risikoklassene fra 2014 til 2015.

Morbank				Konsern				
2014		2015		Utlån fordelt på geografiske områder	2015		2014	
Brutto andel	Utlån	Brutto andel	Utlån		Utlån	Brutto andel	Utlån	Brutto andel
57,0 %	10.073.983	57,4 %	10.633.578	Vestfold	10.606.411	57,3 %	10.043.749	56,9 %
32,6 %	5.757.730	32,7 %	6.052.571	Buskerud	6.052.571	32,7 %	5.757.730	32,6 %
10,2 %	1.810.818	9,7 %	1.796.923	Norge forøvrig	1.796.923	9,7 %	1.810.818	10,3 %
0,2 %	42.635	0,2 %	42.290	Utlandet	42.290	0,2 %	42.635	0,2 %
100,0 %	17.685.166	100,0 %	18.525.362	Sum brutto utlån fordelt på geografiske områder	18.498.195	100,0 %	17.654.932	100,0 %

Morbank			Konsern		
2014	2015	Engasjement fordelt på sektor og næring	2015	2014	
13.568.586	14.259.211		Lønnstakere o.l.	14.259.211	13.568.586
262.344	206.224	Jordbruk og skogbruk	206.224	262.344	
171.315	163.385	Industri og bergverk	163.385	171.315	
235.830	218.424	Bygg og anlegg	218.424	235.830	
234.275	333.272	Varehandel/Hotell og restaurant	333.272	234.275	
5.029.149	5.383.267	Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	5.383.267	5.029.149	
293.767	291.983	Transport og tjenesteytende næringer	291.983	293.767	
-	-	Offentlig forvaltning	-	-	
200.218	167.573	Utlandet og andre	167.573	200.218	
19.995.484	21.023.340	Totalt	21.023.340	19.995.484	

2014	2015	Brutto utlån fordelt på sektor og næring	2015	2014
12.000.845	12.564.945		Lønnstakere o.l.	12.564.945
232.032	181.721	Jordbruk og skogbruk	181.721	232.032
151.521	143.972	Industri og bergverk	143.972	151.521
208.582	192.471	Bygg og anlegg	192.471	208.582
207.206	293.673	Varehandel/Hotell og restaurant	293.673	207.206
4.448.071	4.743.632	Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	4.716.465	4.417.836
259.825	257.290	Transport og tjenesteytende næringer	257.290	259.825
-	-	Offentlig forvaltning	-	-
177.084	147.658	Utlandet og andre	147.658	177.084
17.685.166	18.525.362	Totalt	18.498.196	17.654.932

2014	2015	Individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	2015	2014
17.983	12.193		Lønnstakere o.l.	12.193
-	-	Jordbruk og skogbruk	-	-
-	276	Industri og bergverk	276	-
2.186	2.565	Bygg og anlegg	2.565	2.186
5.730	4.966	Varehandel/Hotell og restaurant	4.966	5.730
22.454	29.971	Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	29.971	22.454
680	215	Transport og tjenesteytende næringer	215	680
-	-	Offentlig forvaltning	-	-
153	49	Utlandet og andre	49	153
49.186	50.235	Totalt	50.235	49.186

Note 9

Overføring av utlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS

Banken har avtale om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS. I henhold til inngått forvaltningsavtale med dette selskapet i alliansen forestår banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjoner for de plikter som følger med forvaltningen av lånene. Banken har vurdert de regnskapsmessige implikasjonene dithen at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap knyttet til de solgte utlånene er overført. Det innebærer full fraregning. Motatt vederlag for lån som er overført til Sparebank 1 Boligkreditt AS tilsvare bokført verdi og vurderes å samsvare med lånenes virkelige verdi på overføringstidspunktet. Banken innregner alle rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved overføringen separat som eien- deler eller forpliktelser.

Hvis kredittforetaket får tap på over- tatte lån har det en viss motregnings- rett i provisjoner fra samtlige banker

som har overført lån. Det foreligger dermed en begrenset gjenværende involvering knyttet til solgte utlån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon. Denne motregn- ingsadgangen anses imidlertid ikke å være av en slik karakter at den endrer på konklusjonen om at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap er overført. Bankens mak- simale eksponering for tap er rep- resentert ved det høyeste beløpet som vil kunne kreves dekket under avtalen.

Kredittforetakene kan foreta videre- salg av utlån som er kjøpt av banken, samtidig som bankens rett til å for- valte kundene og motta provisjon følger med. Dersom banken ikke er i stand til å betjene kundene kan retten til betjening og provisjon falle bort. Videre kan banken ha opsjon til å kjøpe tilbake utlån under gitte betingelser.

SpareBank 1 Boligkreditt AS er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen. Banken har en eierandel

på 4,48 % pr 31.12.2015 (4,36 % pr 31.12.2014). SpareBank 1 Bolig- kreditt AS erverver utlån med pant i boliger og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble eta- blert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 75 % av takst. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Boligkreditt AS og Banken har, utover retten til å forestå forvaltning og motta provisjon, samt rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. Banken forestår forvaltningen av de solgte utlånene og Banken mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har solgt og kostnadene i selskapet.

Boliglån solgt til SpareBank 1 Bolig- kreditt er økt med en netto verdi av 418 mill kroner i 2015. Totalt er det fraregnet boliglån til Sparebank 1 Boligkreditt for 7.544 mill kroner ved utgangen av regnskapsåret. Gjen- værende involvering er som følger:

Mill. kr	Bokført verdi eiendel	Virkelig verdi eiendel	Bokført verdi forpliktelse	Virkelig verdi forpliktelse	Maksimal eksponering for tap
Gjenværende involvering	0	0	0	0	5,5

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt. Dette innebærer at bankene kommitterer seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av 12 måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan

deponeres i Norges Bank og med- fører således ingen vesentlig økn- ing i risiko for banken. SpareBank 1 Boligkreditt holder etter sine interne retningslinjer likviditet for de neste tolv måneders forfall. Denne trek- kes fra ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derved kun dersom foretaket ikke lenger har likviditet for de neste tolv måneders forfall at banken vil rapportere noe engasje- ment knyttet til dette.

Sammen med de øvrige eierne av

SpareBank 1 Boligkreditt har banken også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Boligkreditt til enhver tid har en kjernekapital-dekning på minimum 9 %. Aksjonærene skal tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen 3 måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aks- jonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjerne- kapital er proratarisk og ikke solidarisk, og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt.

Note 10

Aldersfordeling på forfalte utlån

Tabellen viser forfalte terminer på utlån fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelser.

Konsern	Under 30 dager	31–90 dager	Over 91 dager	Totalt
2015 (tusen kroner)				
Utlån til og fordringer på kunder				
Privatmarkedet	2.319	514	8.721	11.554
Bedriftsmarkedet	259	4	36.685	36.949
Sum	2.578	519	45.406	48.503

Konsern	Under 30 dager	31–90 dager	Over 91 dager	Totalt
2014 (tusen kroner)				
Utlån til og fordringer på kunder				
Privatmarkedet	1.500	277	10.124	11.901
Bedriftsmarkedet	903	-	17.698	18.601
Sum	2.403	277	27.822	30.502

(Det er ikke utarbeidet tall for morbank, da disse er identiske med konserntallene)

Note 11

Tap på utlån, garantier m.v.

2014	2015	(tusen kroner)	2015	2014
(19.117)	1.049	Periodens endring i individuelle nedskrivninger	1.049	(19.117)
62.116	(53)	Periodens endringer i garantiavsetning	(53)	62.116
(305)	5.690	Periodens nedskrivninger på grupper av utlån	5.690	(305)
19.742	9.015	Periodens konstaterte tap med tidligere nedskrivninger	9.015	19.742
9.382	2.595	Periodens konstaterte tap uten tidligere nedskrivninger	2.595	9.382
(938)	(3.576)	Periodens inngang på tidligere konstaterte nedskrivninger.	(3.576)	(938)
(398)	1.929	Andre korreksjoner/amortisering på nedskrivninger	1.929	(398)
70.482	16.649	Periodens tap på utlån og garantier	16.649	70.482
6.932	5.228	Renteinntekter inntektsført på nedskrevne utlån	5.228	6.932

2014	2015	Individuelle nedskrivninger	2015	2014
71.747	113.908	Individuelle nedskrivninger på utlån og garantier pr. 01.01.	113.908	71.747
127	5.443	+ Økning i individuelle nedskrivninger i perioden på tidligere tapsførte	5.443	127
(11.845)	(7.667)	- Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	(7.667)	(11.845)
73.621	10.968	+ Nye individuelle nedskrivninger i perioden	10.968	73.621
(19.742)	(9.015)	- Konstaterte tap i perioden med tidligere individuelle nedskrivninger	(9.015)	(19.742)
113.908	113.638	Individuelle nedskrivninger på utlån og garantier*	113.638	113.908
49.186	50.235	*Herav nedskrivning utlån	50.235	49.186
64.722	63.403	*Herav nedskrivning garantier	63.403	64.722

2014	2015	Gruppenedskrivninger	2015	2014
74.742 (305)	74.438 5.690	Nedskrivning på grupper av utlån og garantier pr. 01.01. Økning (+)/ Reduksjon (-) i gruppenedskrivninger i perioden	74.438 5.690	74.742 (305)
74.438	80.128	Gruppenedskrivning ved periodens slutt	80.128	74.438

2014	2015	Tap fordelt på sektor og næring	2015	2014
(9.776)	(7.390)	Lønnstakere o.l	(7.390)	(9.776)
-	20	Jordbruk og skogbruk	20	-
13	283	Industri og bergverk	283	13
(3.362)	7.021	Bygg og anlegg	7.021	(3.362)
(6.910)	(282)	Varehandel/Hotell og restaurant	(282)	(6.910)
70.256	3.798	Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	3.798	70.256
(1.003)	324	Transport og tjenesteytende næringer	324	(1.003)
21.264	12.876	Utlandet og andre	12.876	21.264
70.482	16.649	Tap på utlån til kunder	16.649	70.482

Misligholdte og tapsutsatte engasjement	2015	2014	2013	2012
Misligholdte engasjement	140.459	113.716	179.992	202.747
Øvrige tapsutsatte engasjement	291.533	314.345	66.379	68.003
Totalt tapsutsatte engasjement	431.992	428.060	246.371	270.749
Individuelle nedskrivninger	29.054	29.431	46.437	41.579
Individuelle nedskrivninger på ikke misligholdte engasjement	84.584	84.477	25.310	25.679
Netto misligholdte og tapsutsatte engasjement	318.354	314.152	174.623	203.491

For misligholdte engasjementer over 90 dager er aldersfordelingen som følger:	2015	2014
3 måneder til og med 6 måneder	41.528	41.293
6 måneder til og med 12 måneder	58.646	29.403
Over 12 måneder	40.285	43.019
Totalt	140.459	113.716

Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap ¹	2016
Lønnstakere o.l	4.738
Jordbruk og skogbruk	241
Industri og bergverk	357
Bygg og anlegg	1.116
Varehandel / Hotel og restaurant	4.757
Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	24.856
Transport og tjenesteytende næringer	850
Offentlig forvaltning	8
Utlandet og andre	2.078
Totalt	39.000

1. Det er benyttet forventet tap ut fra bransjefordeling i bankens kredittmodeller (utviklet av SpareBank 1 Alliansen).

Note 12

Kredittrisikoeksponering for hver interne risikoring

Morbank og Konsern

(tusen kroner)	Historisk mislighold i %	Gjennomsnittlig usikret eksponering i %		Gjennomsnittlig usikret eksponering i %	
		2015	2015	2014	2014
Laveste risiko	-	0,00 %	-	0,00 %	-
Lav risiko	-	0,42 %	76.954	0,41 %	72.622
Middels risiko	-	0,95 %	175.792	0,78 %	138.139
Høy risiko	-	0,45 %	82.682	0,26 %	45.432
Høyeste risiko	-	1,11 %	206.196	0,56 %	98.178
Mislighold og nedskrevet	16,5 %	0,08 %	15.698	0,19 %	33.328
Totalt			557.322		387.697

Noten beskriver bankens samlede kreditteksponering i den laveste sikkerhetsklassen (usikret eksponering). Historisk mislighold i prosent baseres på

gjennomsnittlig usikret eksponeringsandel i risikoklassene J og K, som er forbeholdt misligholdte og tapsutsatte engasjementer.

Note 13

Maksimal kreditrisikoeksponering, ikke hensyntatt pantestillelser

Tabellen nedenfor viser maksimalt eksponering mot kreditrisiko for komponentene i balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantestillelser og tillatte motregninger.

I de tilfeller hvor finansielle instrumenter er ført til virkelig verdi, viser beløpene i tabellen under risikoeksponering på balansetidspunktet. Beløpene viser ikke maksimal risikoeksponering som kan oppstå i fremtiden som en følge av verdiendringer.

For ytterligere detaljer knyttet til maksimal risikoeksponering, vises det til refererte noter i tabellen under. Banken har ikke inngått motregningsavtaler.

Morbank			Konsern	
Brutto eksponering			Brutto eksponering	
2014	2015	(tusen kroner)	2015	2014
Eiendeler				
98.746	90.038	Kontanter og fordringer på sentralbanker	90.038	98.746
648.832	771.864	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	800.795	674.297
19.995.484	21.023.340	Utlån til og fordringer på kunder	21.023.340	19.995.484
3.981.147	3.458.603	Verdipapirer - til virkelig verdi	3.562.180	4.065.902
98.587	64.624	Derivater	64.624	98.587
40.013	62.304	Verdipapirer - tilgjengelig for salg	62.304	40.013
405.040	280.931	Andre eiendeler	314.039	441.789
25.267.849	25.751.705	Sum eiendeler	25.917.321	25.414.818
Forpliktelser				
Betingede forpliktelser				
421.218	542.984	- Betalingsgarantier	542.984	421.218
295.155	383.334	- Kontraktsgarantier	383.334	295.155
195.373	230.933	- Lånegarantier	230.933	195.373
36.754	14.822	- Annet garantiansvar	14.822	36.754
1.147.689	1.325.905	Ubenyttede kreditter	1.325.905	1.147.689
2.096.189	2.497.978	Sum finansielle garantistillelser	2.497.978	2.096.189
26.216.349	26.923.778	Total kreditrisikoeksponering	27.089.394	26.363.318

2014	2015	Kreditrisikoeksponering knyttet til utlån fordelt på land	2015	2014
Kreditteksponering knyttet til utlån inkl. ubenyttede kreditter				
19.795.266	20.856.767	Norge	20.856.767	19.795.266
200.218	166.573	Utland	166.573	200.218
19.995.484	21.023.340	Totalt	21.023.340	19.995.484

Hva gjelder kreditteksponering er det kun posten utlån som fordeles etter geografiske områder, ref. note 8.

Kredittrisiko representerer det største risikoområdet for konsernet og vedrører alle fordringer på kunder, i hovedsak utlån. I SpareBank 1 BVs risikostyring er det et gjennomgående formål å redusere og kontrollere risikokonsentrasjoner. Styret fastsetter langsiktige mål for risikoprofil. Risikoprofilen operasjonaliseres gjennom rammeverket for risikostyring, herunder fastsettelse av fullmakter og rammer. Risikostyringsfunksjoner og utvikling av risikostyringsverktøy foregår i enheter som er uavhengig av virksomheten i de enkelte forretningsområdene.

SpareBank 1 BV benytter sikkerheter for å redusere risiko avhengig av marked og type transaksjon. Sikkerheter kan for eksempel være i form av fysisk sikkerhet eller garantier. Fysisk sikkerhet skal som hovedregel være forsikret og kan for eksempel være bygninger, boliger eller varelager. Ved vurdering av sikkerhetens verdi legges til grunn en forutsetning om fortsatt drift. Unntak fra dette gjelder i situasjoner hvor det er foretatt nedskrivning.

Vurdering av sikkerhetenes verdi skjer på utlånstidspunktet. Det er tilrettelagt nye og forbedrede rutiner som skal sikre høy kvalitet på vedlikeholdet av sikkerhetenes estimerte markedsverdier. I forbindelse

med modellendring i 2014 er tidligere reduksjonsfaktorer generelt økt. Dette skyldes innføring av downturnestimer, som har medført betydelige og konservative migrering i sikkerhetsklassene. Underliggende risiko ansees som uendret.

Sikkerhetens realisasjonsverdi på fast eiendom beregnes til 80 % av omsetningsverdi, hvilket anses konservativt.

Sikkerheter pr. sikkerhetsklasse

Tabellen under viser total verdi av sikkerheter fordelt pr. sikkerhetsklasse i bankens risikoklassifiseringssystem. Verdiene er beregnet ut i fra et gjennomsnitt av intervallene innenfor hver klasse.

Morbank og konsern	prosentvis snitt pr. klasse	2015	2014
Sikkerhetsklasse 1	120 %	2.489.664	3.429.797
Sikkerhetsklasse 2	110 %	2.351.070	4.676.405
Sikkerhetsklasse 3	90 %	4.601.387	6.766.972
Sikkerhetsklasse 4	70 %	4.894.574	1.853.639
Sikkerhetsklasse 5	50 %	1.261.787	673.144
Sikkerhetsklasse 6	30 %	264.999	102.611
Sikkerhetsklasse 7	10 %	54.142	38.356
Sum sikkerheter fra risikoklassifisering		15.917.623	17.540.924

Note 14

Kredittkvalitet pr. klasse av finansielle eiendeler

Kredittkvaliteten av finansielle eiendeler håndteres ved at Sparebank 1 Alliansen benytter sine interne retningslinjer for kreditt-rating.

Tabellen nedenfor viser kredittkvaliteten pr. klasse av eiendeler for utlansrelaterte eiendeler i balansen, basert på bankens eget kreditt-ratingssystem.

		Verken forfalt eller nedskrevet							
2015	Noter	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko	Forfalt eller individuelt nedskrevet	Sum	
Morbank									
Utlån til og fordringer på kreditt-institusjoner	7	771.864	-	-	-	-	-	771.864	
Utlån til og fordringer på kunder:									
Privatmarked	8	5.234.609	3.435.548	3.198.138	268.737	321.096	106.817	12.564.945	
Bedriftsmarked	8	724.401	1.055.648	2.606.073	565.790	752.987	255.518	5.960.417	
Sum brutto utlån		6.730.874	4.491.196	5.804.211	834.526	1.074.083	362.335	19.297.226	
Finansielle investeringer									
Noterte statsobligasjoner	24	267.530	-	-	-	-	-	267.530	
Noterte andre obligasjoner	24	89.597	1.857.587	125.902	-	-	-	2.073.086	
Unoterte obligasjoner	24	114.482	24.858	271.623	50	-	-	411.013	
Sum finansielle investeringer		471.609	1.882.445	397.525	50	-	-	2.751.629	
Totalt		7.202.483	6.373.641	6.201.737	834.576	1.074.083	362.335	22.048.855	

		Verken forfalt eller nedskrevet							
2014	Noter	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko	Forfalt eller individuelt nedskrevet	Sum	
Morbank									
Utlån til og fordringer på kreditt-institusjoner	7	648.832	-	-	-	-	-	648.832	
Utlån til og fordringer på kunder:									
Privatmarked	8	6.881.230	1.841.348	2.502.251	367.250	333.399	75.366	12.000.845	
Bedriftsmarked	8	1.129.875	729.823	2.177.451	874.302	527.843	245.026	5.684.321	
Sum brutto utlån		8.659.937	2.571.171	4.679.703	1.241.552	861.243	320.393	18.333.998	
Finansielle investeringer									
Noterte statsobligasjoner	24	562.585	-	-	-	-	-	562.585	
Noterte andre obligasjoner	24	76.818	1.725.804	289.398	-	-	-	2.092.020	
Unoterte obligasjoner	24	115.546	373.492	218.194	50	-	-	707.281	
Sum finansielle investeringer		754.949	2.099.295	507.592	50	-	-	3.361.886	
Totalt		9.414.886	4.670.466	5.187.294	1.241.602	861.243	320.393	21.695.884	

Verken forfalt eller nedskrevet

2015 Konsern	Noter	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko	Forfalt eller individuelt nedskrevet	Sum
Utlån til og fordringer på kreditt- institusjoner	7	800.795	-	-	-	-	-	800.795
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	5.234.609	3.435.548	3.198.138	268.737	321.096	106.817	12.564.945
Bedriftsmarked	8	697.234	1.055.648	2.606.073	565.790	752.987	255.518	5.933.250
Sum brutto utlån		6.732.638	4.491.196	5.804.211	834.526	1.074.083	362.335	19.298.990
Finansielle investeringer								
Noterte statsobligasjoner	24	267.530	-	-	-	-	-	267.530
Noterte andre obligasjoner	24	89.597	1.857.587	125.902	-	-	-	2.073.086
Unoterte obligasjoner	24	114.482	24.858	271.623	50	-	-	411.013
Sum finansielle investeringer		471.609	1.882.445	397.525	50	-	-	2.751.629
Totalt		7.204.247	6.373.641	6.201.737	834.576	1.074.083	362.335	22.050.619

Verken forfalt eller nedskrevet

2014 Konsern	Noter	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko	Forfalt eller individuelt nedskrevet	Sum
Utlån til og fordringer på kreditt- institusjoner	7	674.297	-	-	-	-	-	674.297
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	6.881.230	1.841.348	2.502.251	367.250	333.399	75.366	12.000.845
Bedriftsmarked	8	1.099.640	729.823	2.177.451	874.302	527.843	245.026	5.654.086
Sum brutto utlån		8.655.167	2.571.171	4.679.703	1.241.552	861.243	320.393	18.329.228
Finansielle investeringer								
Noterte statsobligasjoner	24	562.585	-	-	-	-	-	562.585
Noterte andre obligasjoner	24	76.818	1.725.804	289.398	-	-	-	2.092.020
Unoterte obligasjoner	24	115.546	373.492	218.194	50	-	-	707.281
Sum finansielle investeringer		754.949	2.099.295	507.592	50	-	-	3.361.886
Totalt		9.410.116	4.670.466	5.187.294	1.241.602	861.243	320.393	21.691.114

Note 15

Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Markedsrisiko er risikoen for at virkelig verdi eller bankens fremtidige kontantstrømmer fra finansielle instrumenter vil svinge som følge av endringer i renter, valutakurser, markedspriser, eller kurser på egenkapitalinstrumenter.

Renterisiko er sannsynligheten for at endringer i markedsrenten vil påvirke kontantstrømmer eller virkelig verdi av bankens finansielle instrumenter.

Styret har fastsatt rammer for bankens renteeksponering.

Det foretas løpende overvåking og rapportering av bankens renteeksponering. Banken benytter instrumenter for å sikre at eksponering er innenfor fastsatte rammer. Innvirkning på egenkapitalen vil være tilnærmet lik beregningene som angitt i tabellen under.

Morbank		Konsern		
2014	2015		2015	2014
Sensitivitet på netto rentekost	Sensitivitet på netto rentekost	Økning i basispunkter	Sensitivitet på netto rentekost	Sensitivitet på netto rentekost
(2.700)	(3.250)	+25	(3.250)	(2.700)
(5.400)	(6.501)	+50	(6.501)	(5.400)
(10.800)	(13.001)	+100	(13.001)	(10.800)
(21.600)	(26.002)	+200	(26.002)	(21.600)

Bankens risikoeksponering vises i note 12 og 13.

Metode benyttet for sensitivitetsanalysen.

BankRisk er et system for styring av renterisiko og likviditet i bank. Det har standard rapporter for beregning av

rente- og likvidetsrisiko. Det foretas beregninger av durasjon, forfallsversikter m.v. på obligasjonsbeholdninger, innlån i obligasjoner og plasseringer og innlån i pengemarkedet og renteswapper.

Note 16

Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser/Likviditetsrisiko

2015 morbank

(Millioner kroner)	På forespørsel/ uten restløpetid	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	90	-	-	-	-	90
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-	535	235	-	2	772
Utlån til og fordringer på kunder	-	2.268	632	3.125	12.500	18.525
Individuell nedskrivning utlån og fordringer på kunder	-	-	(50)	-	-	(50)
Gruppenedskrivning utlån og fordringer på kunder	-	-	-	(80)	-	(80)
Obligasjoner/sertifikater- utpekt til virkelig verdi over resultatregnskapet	-	159	215	1.693	685	2.752
Aksjer	769	-	-	-	-	769
Derivater	-	-	4	47	14	65
Immaterielle eiendeler	-	-	-	-	-	-
Eiendom, anlegg og utstyr	89	-	-	-	-	89
Eiendel ved skatt	38	-	-	-	-	38
Andre eiendeler	-	86	-	2	-	89
Sum eiendeler	986	3.048	1.036	4.787	13.201	23.059
Herav utenlandsk valuta	3					
Gjeld						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	158	-	-	-	158
Innskudd fra og gjeld til kunder	13.433	68	160	5	-	13.666
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	270	677	4.785	-	5.732
Derivater	-	-	3	47	26	76
Forpliktelser ved periodeskatt	-	-	66	-	-	66
Andre forpliktelser	-	183	5	-	129	317
Ansvarlig lånekapital	-	-	-	250	299	550
Avsatt utbytte som egenkapital	-	17	-	-	-	17
Avsatt til gaver som egenkapital	-	-	-	18	-	18
Egenkapital	2.459	-	-	-	-	2.459
Sum gjeld og egenkapital	15.892	696	911	5.105	454	23.059
Netto likvid eksponering på balanseposter	(14.906)	2.352	125	(318)	12.747	-

Nedbetalingslån er fordelt over tid etter gjeldende nedbetalingsplan. Kasse-, drifts- og brukskreditt er gruppert under restløpetid under 3 måneder.

2015 konsern

(Millioner kroner)	På forespørsel/ uten restløpetid	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	90	-	-	-	-	90
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-	534	264	-	2	801
Utlån til og fordringer på kunder	-	2.268	632	3.125	12.473	18.498
Individuell nedskrivning utlån og fordringer på kunder	-	-	(50)	-	-	(50)
Gruppenedskrivning utlån og fordringer på kunder	-	-	-	(80)	-	(80)
Obligasjoner/sertifikater- utpekt til virkelig verdi over resultatregnskapet	-	159	214	1.694	685	2.752
Aksjer	871	-	-	-	-	871
Derivater	-	-	4	47	14	65
Immaterielle eiendeler	-	-	-	-	30	30
Eiendom, anlegg og utstyr	90	-	-	-	-	90
Eiendel ved skatt	39	-	-	-	-	39
Andre eiendeler	-	88	-	2	-	91
Sum eiendeler	1.090	3.049	1.064	4.788	13.204	23.197
Gjeld						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	158	-	-	-	158
Innskudd fra og gjeld til kunder	13.413	68	160	5	-	13.646
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	270	677	4.785	-	5.732
Derivater	-	-	3	47	26	76
Forpliktelser ved periodeskatt	-	-	68	-	-	68
Andre forpliktelser	-	183	5	-	149	337
Ansvarlig lånekapital	-	-	-	250	299	549
Avsatt utbytte som egenkapital	-	17	-	-	-	17
Avsatt til gaver som egenkapital	-	-	-	18	-	18
Egenkapital	2.595	-	-	-	-	2.595
Sum gjeld og egenkapital	16.008	696	913	5.105	474	23.197
Netto likvid eksponering på balanseposter	(14.918)	2.353	151	(317)	12.730	-

Nedbetalingslån er fordelt over tid etter gjeldende nedbetalingsplan. Kasse-, drifts- og

brukskreditt samt flexilån er gruppert under restløpetid under 3 måneder.

Likviditetsrisiko - Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser

2015 morbank

(Millioner kroner)	På forespørsel/ uten restløpetid	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Totalt
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	158	-	-	-	158
Innskudd fra og gjeld til kunder	13.433	69	163	5	-	13.670
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	272	685	5.100	-	6.057
Derivater	-	-	3	48	27	78
Forpliktelser ved periodeskatt	-	-	66	-	-	66
Andre forpliktelser	-	183	5	-	129	317
Ansvarlig lånekapital	-	-	-	271	350	621
Avsatt utbytte som egenkapital	-	17	-	-	-	17
Avsatt til gaver som egenkapital	-	-	-	18	-	18
Sum gjeld og egenkapital	13.433	699	922	5.442	506	21.002

Likviditetsrisiko - Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser

2015 konsern

(Millioner kroner)	På forespørsel/ uten restløpetid	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Totalt
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	158	-	-	-	158
Innskudd fra og gjeld til kunder	13.413	69	163	5	-	13.650
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	272	685	5.100	-	6.057
Derivater	-	-	3	48	27	78
Forpliktelser ved periodeskatt	-	-	68	-	-	68
Andre forpliktelser	-	183	5	-	149	337
Ansvarlig lånekapital	-	-	-	271	350	621
Avsatt utbytte som egenkapital	-	17	-	-	-	17
Avsatt til gaver som egenkapital	-	-	-	18	-	18
Sum gjeld og egenkapital	13.413	699	924	5.442	526	21.004

Note 17

Netto renteinntekter

Morbank			Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)	2015	2014
		Renteinntekter		
8.900	13.448	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	13.448	8.900
726.309	632.492	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kunder	630.991	724.559
89.207	65.865	Renter og lignende inntekter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	65.865	89.207
(5.073)	(5.022)	Andre renteinntekter og lignende inntekter	(4.605)	(4.112)
819.344	706.783	Sum renteinntekter	705.699	818.554
		Rentekostnader		
2.969	2.407	Renter og lignende kostnader på gjeld til kredittinstitusjoner	2.407	2.969
306.334	199.092	Renter og lignende kostnader på innskudd fra og gjeld til kunder	198.925	306.020
151.150	123.911	Renter og lignende kostnader på utstedte verdipapirer	123.911	151.150
25.011	23.385	Renter og lignende kostnader på ansvarlig lånekapital	23.385	25.011
12.059	10.409	Andre rentekostnader og lignende kostnader	10.673	12.741
497.523	359.204	Sum rentekostnader	359.301	497.891
321.821	347.579	Netto renteinntekter	346.399	320.663
		Gjennomsnittsrenter og gjennomsnittlig rentebærende eiendeler og gjeld		
2014	2015		2015	2014
		Eiendeler		
16.918.043	17.975.131	Gjennomsnittlig rentebærende saldo utlån til kunder	17.975.131	16.918.043
4,41 %	3,60 %	Gjennomsnittsrente utlån til kunder	3,60 %	4,41 %
3.891.824	3.210.442	Gjennomsnittlig rentebærende saldo verdipapirplasseringer	3.210.442	3.891.824
2,82 %	2,22 %	Gjennomsnittsrente verdipapirplassering	2,22 %	2,82 %
		Gjeld		
13.811.080	13.811.465	Gjennomsnittlig rentebærende saldo innskudd	13.811.465	13.811.080
2,22 %	1,44 %	Gjennomsnittsrente innskudd	1,44 %	2,22 %
5.307.249	5.653.373	Gjennomsnittlig rentebærende saldo innlån verdipapirer	5.653.373	5.307.249
3,53 %	2,82 %	Gjennomsnittsrente innlån verdipapirer	2,82 %	3,53 %

Note 18

Netto provisjons- og andre inntekter

Morbank			Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)	2015	2014
		Provisjonsinntekter		
9.343	9.478	Garantiprovisjon	9.478	9.343
2.424	1.391	Interbankprovisjon	1.391	2.424
1.457	1.166	Kredittformidling	1.166	1.457
11.361	13.462	Verdipapiromsetning og forvaltning	13.462	11.361
64.687	64.528	Betalingsformidling	64.528	64.687
37.217	37.463	Forsikringstjenester	37.463	37.217
4.792	5.593	Andre provisjonsinntekter	5.593	4.792
107.652	80.945	Provisjon fra Boligkreditt	80.945	107.652
238.934	214.026	Sum provisjonsinntekter	214.026	238.934
		Provisjonskostnader		
1.792	1.808	Interbankgebyrer	1.808	1.792
7.654	6.511	Betalingsformidling	6.511	7.654
1.107	2.713	Andre provisjonskostnader	2.713	1.107
10.553	11.033	Sum provisjonskostnader	11.033	10.553
228.380	202.993	Sum netto provisjonsinntekter	202.993	228.380
		Andre inntekter		
1.369	1.310	Driftsinntekter fast eiendom	1.310	1.369
344	173	Gevinst ved salg av anleggsmidler	173	344
5.550	5.500	Andre driftsinntekter	5.500	5.550
-	-	Driftsinntekter eiendomsmegling	61.444	55.608
-	-	Driftsinntekter regnskapshus	31.563	32.792
7.263	6.983	Sum andre driftsinntekter	99.991	95.663
235.643	209.976	Sum netto provisjons- og andre inntekter	302.984	324.043

Note 19

Netto resultat fra finansielle eiendeler

Morbank			Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)	2015	2014
43.035	24.127	Sum utbytte fra aksjer	16.086	27.051
-	-	Utbytte fra datterselskaper	-	-
-	-	Inntekt fra eierinteresser i felleskontrollert virksomhet	23.124	34.059
-	-	Nedskrivning på finansielle eiendeler i datterselskaper	-	-
-	-	Sum netto resultat fra eierinteresser	23.124	34.059
		Netto resultat fra andre finansielle investeringer:		
45.347	(44.091)	Obligasjoner og sertifikater - til virkelig verdi over resultat	(44.091)	45.347
45.347	(44.091)	Sum inntekter fra obligasjoner og sertifikater	(44.091)	45.347
(26.569)	(3.747)	Netto verdiendringer på sikrede obligasjoner og derivater	(3.747)	(26.569)
(11.721)	(3.642)	Netto verdiendringer på sikrede fastrente utlån og derivater	(3.642)	(11.721)
57	58	Netto verdiendringer på sikrede fastrente innskudd og øvrige finansielle derivater	58	57
(38.233)	(7.331)	Sum inntekter fra finansielle derivater	(7.331)	(38.233)
7.092	7.202	Aksjer - til virkelig verdi over resultat	7.202	7.092
40.961	(215)	Realiserte tilgjengelig for salg instrumenter	(215)	40.961
	(500)	Nedskrivning av tilgjengelig for salg instrumenter	(500)	-
48.053	6.487	Sum inntekter fra aksjer	6.487	48.053
5.049	4.311	Netto transaksjonsgevinst	4.311	5.049
5.049	4.311	Sum netto inntekter fra valutahandel	4.311	5.049
103.251	(16.497)	Sum netto inntekter fra andre finansielle investeringer	(1.414)	121.326

Note 20

Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

Hovedprinsipper for bankens lederlønnspolitik, vedtatt av bankens styre.

Generelt

Styret fastsetter lønn og annen godtgjørelse til adm. direktør. Adm. direktør fastsetter lønn og annen godtgjørelse til andre ledende ansatte innenfor herværende retningslinjer for avlønning av ledende ansatte.

Fastlønn

Fastlønn skal til enhver tid være den viktigste delen av lederlønnen.

Variabel lønn og andre incentivordninger

Ledende ansatte kan etter nærmere vurdering delta i ordninger for variabel lønn som er knyttet til måloppnåelse. For ledende ansatte skal eventuelle variable lønnsordninger ha et langsiktig perspektiv. Andre incentivordninger kan avtales særskilt og individuelt, men begrenset opp til 15 % av fast lønn pr. år. for ledende ansatte i banken.

Etterlønnsordninger

Etterlønnsordninger for adm.

direktør tilsvarer 12 månedslønner på fratredelsestidspunktet.

Andre variable godtgjørelser og/eller særlige ytelser

Ledende ansatte tar del i de generelle ordninger som til enhver tid gjelder for bankens ansatte.

Morbank			Konsern	
2014	2015		2015	2014
		Personalkostnader		
110.785	107.952	Lønn	166.427	159.161
13.612	21.144	Pensjonskostnader (note 22)	24.203	16.314
27.125	28.493	Sosiale kostnader	38.721	37.302
151.521	157.588	Sum personalkostnader	229.351	212.778
		Ansatte pr. 31.12.		
187	183	Antall årsverk pr. 31.12.	267	269
194	192	Antall ansatte pr. 31.12.	283	282

For ytterligere informasjon vedrørende nærstående vises til note 36.

Pensjonsavtale for adm.direktør

Adm. direktør har i sin avtale pensjonsfratreden fra fylte 67 år, med anledning til å fratre fra fylte 62 år. Pensjonsavtalen medfører en utbetaling av pensjon på 70% av årslønn uten avkortning frem

til fylte 67 år. Etter fylte 67 år avkortes beløpet forholdsmessig i forhold til antall opptjeningsår < 30 år Pensjonsavtalen er kostnadsført i bankens regnskap med kr. 2.317' i 2015.

Ytelser til ledende personer i foretaket:

Lån og garantier til tjeneste og tillitsmenn:	2015	2014
Lån til ansatte i morbank	381.271	350.876
Lån til ansatte i datterselskaper	117.296	96.305

Ytelser til ledende personer i foretaket:

Spesifikasjoner av ytelser/lån

Ledende ansatte 2015	Lønn	Naturalytelser	Honorar	Samlet godtgjørelse	Periodisert pensjonskost.	Lån
Rune Fjeldstad (ansatt 01.05.2015)	1.467	44	13	1.524	59	2.036
Geir Årstein Hansen, konstituert adm.dir.	1.606	29	-	1.635	256	2.136
Marianne Sommerro Evensen	1.046	23	-	1.069	226	2.741
Janne Stenehjelm	1.087	22	-	1.109	86	1.083
Beate Steen Kolstø	1.150	23	-	1.173	86	3.184
Vibeke Brandt Andersen	919	30	-	949	214	1.862
Ole-Andreas Thoresen	1.279	21	-	1.300	203	4.313
Samlet godtgjørelse til ledende ansatte	8.554	192	13	8.759	1.130	17.355

Lånevolum til adm.dir. Rune Fjeldstad består av et funksjonærlån med rentesats 1,8%

Styret 2015	Honorar	Lån
Anne Gro Olafsen, leder	275	-
Alf-Reidar Fjeld, nestleder	130	-
Kristin Søia Barkost	150	-
Jon Einar Melbye	120	251
Bjørn Solheim	185	-
Ole Vinje (fra 01.05.2015) *	80	-
Hanne Myhre Gravdal, ansattes repr.	120	2.240
Britt Westlin, ansattes repr. varamedlem	60	775
Clas Huseby, varamedlem	8	1.471
Samlet godtgjørelse til styret	1.128	4.737

* Styremedlem Ole Vinje har besluttende myndighet i firmaet Ejniv AS. Firmaet har pr. 31.12.2015 et låneengasjement i banken på kr. 382' til ordinære vilkår.

Kontrollkomité 2015	Honorar	Lån
Berit Gramm, leder	58	4.123
Walter Småland	7	-
Tone H. Janshaug Dalen	40	-
Tormod Bergem	40	-
Bjørn Hoffstad	36	-
Samlet godtgjørelse til kontrollkomité	180	4.123

Forstanderskap 2015	Honorar	Lån
Thor-Morten Jacobsen, leder	39	-
Øvrige representanter forstanderskap/valgkomite	130	28.848
Samlet godtgjørelse til forstanderskapet	169	28.848

Ytelser til ledende personer i foretaket:

Spesifikasjoner av ytelser/lån

Ledende ansatte 2014	Lønn	Naturalytelser	Honorar	Samlet godtgjørelse	Periodisert pensjonskost.	Lån
Harald Gaupen, adm. direktør (sluttet 17.09.2014)*	2.159	69	-	2.228	205	3.587
Geir Årstein Hansen, konstituert adm. direktør	1.523	23	-	1.546	267	2.157
Marianne Sommerro Evensen	952	19	-	971	153	2.638
Ole-Andreas Thoresen	1.238	14	-	1.252	205	1.392
Beate Steen Pedersen	1.082	15	-	1.097	81	3.225
Vibeke Brandt Andersen	883	26	-	909	136	1.787
Janne Stenehjem	982	18	-	1.000	81	2.058
Live Stensholt (ansatt 03.02.2014)	649	12	-	661	48	-
Samlet godtgjørelse til ledende ansatte	9.468	196	-	9.664	1.176	16.844

* Inkluderer 3,5 mnd etterlønn. Resterende 8,5 mnd etterlønn er avsatt i regnskapet pr. 31.12.2014, utbetales månedlig frem til september 2015.

Styret 2014	Honorar	Lån
Anne Gro Olafsen, leder	260	-
Alf-Reidar Fjeld, nestleder	127	-
Kristin Søia Barkost	157	-
Jon Einar Melbye	117	640
Bjørn Solheim	169	-
Rune Fjeldstad (fra 01.05.2014–06.02.2015)	97	-
Clas Huseby, varamedlem	11	1.500
Hanne Myhre Gravdal, ansattes repr.	117	1.900
Britt Westlin, ansattes repr. varamedlem	58	862
Samlet godtgjørelse til styret	1.113	4.902

Kontrollkomité 2014	Honorar	Lån
Berit Gramm, leder	57	2.713
Walter Småland, nestleder	39	-
Tone H. Janshaug Dalen	39	-
Tormod Bergem	39	-
Bjørn Hoffstad, varamedl.	7	-
Samlet godtgjørelse til kontrollkomité	181	2.713

Forstanderskap 2014	Honorar	Lån
Arne Hill-Jensen, leder	42	545
Øvrige representanter forstanderskap/valgkomite	154	17.912
Samlet godtgjørelse til forstanderskapet	196	18.457

Note 21

Andre driftskostnader

Morbank			Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)	2015	2014
52.701	60.298	IT-kostnader	66.097	57.210
19.606	14.024	Markedskostnader	16.305	20.897
10.188	8.964	Ordinære avskrivninger (note 29)	9.555	11.243
2.500	2.522	Nedskrivning av goodwill (note 28)	2.522	3.919
5.700	3.010	Formuesskatt	3.010	5.700
21.859	19.097	Bygg-/driftskostnader	22.849	28.459
45.140	45.729	Øvrige driftskostnader	51.743	50.333
157.693	153.643	Sum driftskostnader	172.080	177.761
Godtgjørelse til revisor (tusen kroner)				
1.184	560	Ordinær revisjon	698	1.403
-	-	Andre attestasjonstjenester	68	66
-	-	Skatterådgivning	-	-
215	168	Andre tjenester utenfor revisjon	229	346
1.399	728	Sum godtgjørelse til ekstern revisor eks. mva	995	1.815

Note 22

Pensjonsforpliktelser

Generell beskrivelse av selskapets pensjonsforpliktelser

Konsernet er pliktig til å ha tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Bankens pensjonsordninger tilfredstiller kravene i denne loven.

SpareBank 1 BV har kollektive, sikrede pensjonsforsikringer i livselskapet DNB Livsforsikring ASA og i Sparebank 1 Livsforsikring AS. Begge ordningene ble lukket i forbindelse med fusjonen i 2008/2009 og er erstattet av innskuddsbasert pensjonsordning for alle nyansatte.

De sikrede ordningene omfatter 235 personer pr. 31.12.2015. Alderspensjonen fra arbeidsgiver utgjør differansen mellom 70 % av pensjonsgrunnlaget og en beregnet alderspensjon fra folketrygden fra fylte 67 år. I hovedordningen fra gamle Sandsvær Sparebank reduseres mellomlegget fra 70 % til 66 % fra fylte 77 år.

Som erstatning for den gamle AFP-ordningen ble det etablert en ny AFP-ordning i 2010. Regnskapsmessig blir ordningen behandlet som en innskuddsbasert pensjonsordning, hvor premiebetalingene kostnadsføres løpende, og ingen avsetninger foretas i regnskapet. Slik Fellesordningen har lagt opp finansieringsstrukturen tilknyttet ny AFP, forventes fakturert premie å øke i årene fremover. Når eller hvis tilstrekkelige data foreligger på en tilgjengelig måte, slik at beregninger kan foretas, kan det ikke utelukkes at forpliktelsen som må innarbeides vil være betydelig.

I tillegg har banken pensjonsforpliktelser overfor 4 personer pr. 31.12.2015 som finansieres direkte over drift. Ved måling av påløpt pensjonsforpliktelse benyttes estimert forpliktelse ved regnskapsavslutningen. Arbeidsgiveravgiften på usikrede ytelser kostnadsføres løpende.

Selskapenes pensjonsforpliktelser er større enn pensjonsmidlene. Denne underfinansieringen er vist i balansen som en avsetning for påløpte kostnader og forpliktelser.

Pr. 31.12.2015 har morbanken i tillegg innskuddsbasert pensjon, belastet over drift som omfatter 67 ansatte. I denne ordningen godtgjøres:

Lønn mellom 1 og 6 G: 5%
Lønn mellom 6 og 12 G: 8%

Lønn inkluderer faste tillegg, men omfatter ikke overtid, trekkpliktige naturalytelser og utgiftsgodtgjørelser forøvrig.

Pr. 31.12.2015 har datterselskapene innskuddsbasert pensjon, belastet over drift som omfatter 88 ansatte. Disse ordningene varierer i godtgjørelse fra 4 % flatt til 4 % / 8 %.

Aktuarmessige forutsetninger:

Morbank og Konsern	2015	2014
Økonomiske forutsetninger		
Diskonteringsrente (OMF)	2,50 %	2,30 %
Forventet avkastning på midlene	2,50 %	2,30 %
Forventet fremtidig lønnsutvikling	2,50 %	2,75 %
Forventet G-regulering	2,25 %	2,50 %
Forventet pensjonsregulering	2,00 %	2,00 %
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %
Demografiske forutsetninger		
Frivillig avgang under 50 år	3,00 %	3,00 %
Frivillig avgang over 50 år	0,00 %	0,00 %
Gjennomsnittsalder aktive	56,0 år	54,9 år
Benyttet uførhetstabell	IR02/IR03	IR02/IR03
Benyttet dødelighetstabell	K2013 BE/UM	K2013 BE/UM

Morbank			Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)	2015	2014
Medlemmer				
229	228	Antall personer som er med i pensjonsordningen	235	236
144	140	- herav aktive	143	147
85	88	- herav pensjonister / ikke aktive	92	89
Netto pensjonsforpliktelse i balansen				
317.701	320.762	Nåverdi pensjonsforpliktelse i fondsbaserte ordninger	328.118	324.635
22.488	23.453	Nåverdi andre ytelsesbaserte ordninger	23.453	22.488
(206.602)	(231.646)	Virkelig verdi av pensjonsmidler	(238.847)	(213.352)
18.836	15.872	Periodisert arbeidsgiveravgift	15.894	18.862
152.423	128.441	Netto pensjonsforpliktelse i balansen	128.618	152.633
Periodens pensjonskostnad				
10.190	14.175	Ytelsesbasert pensjon opptjent i perioden	14.471	10.448
2.689	2.803	Netto rentekostnader pensjonsforpliktelse	2.808	2.653
(2.458)	-	Effekt av planendring	-	(2.458)
1.816	2.393	Periodisert arbeidsgiveravgift	2.436	1.847
12.236	19.372	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad	19.715	12.490
Bevegelse i netto pensjonsforpliktelse i balansen				
74.309	64.975	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 1.1	66.760	76.331
9.494	87.447	Estimatavvik ført mot andre inntekter og kostnader pr. 1.1	85.872	6.444
12.236	19.372	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad	19.715	14.290
(20.899)	(19.610)	Innbetalt beløp til ytelsesbaserte ordninger	(20.194)	(21.390)
77.282	(23.742)	Årets estimatavvik ført mot andre inntekter og kostnader	(23.534)	78.758
152.422	128.441	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 31.12	128.618	152.632
Bevegelse brutto pensjonsforpliktelse i balansen (før a.g.a)				
259.652	340.189	Brutto pensjonsforpliktelse i balansen 1.1	347.125	265.063
10.236	14.169	Årets pensjonsopptjening	14.442	10.474
10.313	7.639	Renter på pensjonsforpliktelse	7.800	10.534
(2.154)	-	Effekt av planendring	-	(2.154)
(7.613)	(7.665)	Utbetalte pensjoner (inkl. utbetalt over drift)	(7.885)	(7.817)
69.757	(10.115)	Aktuarielt tap/(gevinst)	(9.908)	71.025
340.189	344.217	Brutto pensjonsforpliktelse i balansen 31.12 (før a.g.a)	351.574	347.125
Bevegelse virkelig verdi pensjonsmidler i balansen				
186.202	206.602	Virkelig verdi pensjonsmidler i balansen 1.1	213.352	192.514
16.543	15.383	Innbetalt til fondsbaserte ordninger	15.831	16.920
7.670	4.830	Årets renteinntekter av midlene	4.963	7.908
-	-	Effekt av planendring	-	-
(5.839)	(5.860)	Utbetalte pensjoner	(6.017)	(5.990)
2.025	10.692	Aktuarielt (tap)/gevinst	10.718	2.000
206.602	231.646	Virkelig verdi pensjonsmidler i balansen 31.12	238.847	213.352
	18.048	Forventet innbetaling til ytelsesordningene i 2016 (før a.g.a)	18.557	

Sensitivitetsanalyse pr. 31.12.2015

Morbank			Konsern	
Økning	Reduksjon	Endring i pensjonsforpliktelse	Økning	Reduksjon
(54.810)	71.034	Diskonteringsrente (1 % endring)	(55.964)	72.506
35.902	(29.428)	Forventet fremtidig lønnsutvikling (1 % endring)	36.140	(29.629)
42.598	(42.606)	Forventet pensjonsregulering (1 % endring)	43.866	(43.627)
16.111	(15.417)	Dødelighetsrate (1 års endring)	16.385	(15.674)

Note 23

Skatt

Morbank			Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)	2015	2014
281.019	213.176	Resultat før skattekostnad	229.888	305.012
5.700	3.010	Formuesskatt	3.010	5.700
(77.281)	23.742	Ikke resultatført estimatavvik	23.742	(77.281)
(88.040)	(29.607)	+/- permanente forskjeller	-42.067	(110.236)
70.130	23.209	+/- endring midlertidige forskjeller i henhold til spesifikasjon	24.662	73.976
191.528	233.530	Årets skattegrunnlag/skattepliktig inntekt	239.235	197.171
51.712	63.053	Herav betalbar skatt 27%	64.594	53.236
158	284	Kildeskatt	284	158
5.700	3.010	Formuesskatt 0,3% / 0,15 %	3.010	5.700
57.570	66.347	Betalbar skatt i balansen	67.888	59.094
(18.935)	(3.228)	+/- endring i utsatt skatt	-3.501	(19.975)
20.867	(7.701)	Skatt på ikke resultatførte estimatavvik	-7.701	20.867
(158)	(284)	Kildeskatt	-284	(158)
528	668	For (mye)/lite avsatt skatt tidligere år	462	773
59.872	55.802	Årets skattekostnad inkl. formuesskatt	56.864	60.602
5.700	3.010	Formuesskatt	3.010	5.700
54.171	52.792	Årets skattekostnad ekskl. formuesskatt	53.854	54.902
2014	2015	Sammensetning av balanseført og resultatført utsatt skatt/utsatt skattefordel	2015	2014
(605)	(3.285)	Midlertidige forskjeller på:		
3.773	3.018	Driftsmidler	-5.237	(1.496)
49.766	32.724	Gevinst/Tapskonto	2.896	3.294
(152.422)	(128.441)	Verdijusterte fastrenteutlån	32.724	49.766
(758)	(605)	Pensjonsforpliktelse	-128.617	(152.867)
48.480	5.658	Annen Gjeld	-605	(758)
(16.276)	(12.616)	Verdipapirer	5.658	48.480
(60.687)	(48.391)	Finansielle Derivater Eiendeler	-12.616	(16.276)
-	-	Finansielle Derivater Gjeld	-48.391	(60.687)
-	-	Andre midlertidige forskjeller	216	(2.585)
-	-	Fremførbart skattemessig underskudd	-3.819	-
(128.729)	(151.938)	Sum midlertidige forskjeller	-157.791	(133.129)
(34.755)	(37.985)	+Utsatt skatt/-Utsatt skattefordel 25%	-39.448	(35.945)
2014	2015	Avstemming av resultatført periodeskatt med resultat før skatt	2015	2014
75.875	57.558	27% av resultat før skatt	62.070	82.353
(22.232)	(7.181)	Permanente forskjeller	-10.545	(28.225)
	1.748	Korrigert skatt som følge av endring i skattesats	1.867	
528	668	For (mye)/lite avsatt tidligere år	462	773
54.172	52.792	Skattekostnad på ordinært resultat	53.854	54.902
18,89 %	24,42 %	Skattekostnad i prosent	23,12 %	17,67 %
2014	2015	Skattekostnad på totalresultat	2015	2014
54.171	52.792	Sum skattekostnad resultatregnskap	53.854	54.902
(20.900)	7.701	Skatt på estimatavik pensjoner	7.700	(20.900)
33.271	60.492	Sum skattekostnad på totalresultat	61.554	54.902

Note 24

Sertifikater, obligasjoner og andre verdipapirer til virkelig verdi

Generell beskrivelse

Alle obligasjoner og sertifikater måles til virkelig verdi over resultatet

Morbank		II) Sertifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor ¹		Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)		2015	2014
		Stat			
525.000	250.000	- pålydende		250.000	525.000
562.585	267.530	- virkelig verdi		267.530	562.585
		Annen offentlig utsteder			
165.000	165.000	- pålydende		165.000	165.000
171.838	169.553	- virkelig verdi		169.553	171.838
		Finansielle foretak			
2.403.290	2.155.790	- pålydende		2.155.790	2.403.290
2.429.232	2.139.046	- virkelig verdi		2.139.046	2.429.232
		Ikke-finansielle foretak			
200.000	180.000	- pålydende		180.000	200.000
198.231	175.500	- virkelig verdi		175.500	198.231
3.361.886	2.751.629	Sum sertifikater og obligasjoner, virkelig verdi:		2.751.629	3.361.886

1. Alle obligasjoner og sertifikater innregnes til virkelig verdi over resultatet.

Sertifikater og obligasjoner fordelt på forfall

31.12.15	< 6 mnd	6–12 mnd	1–3 år	3–5 år	> 5 år
Stat	-	-	-	57.100	210.430
Annen offentlig utsteder	-	-	136.548	33.005	-
Finansielle foretak	296.385	55.144	387.147	926.249	474.121
Ikke-finansielle foretak	17.164	4.992	98.796	54.548	-
31.12.14	< 6 mnd	6–12 mnd	1–3 år	3–5 år	> 5 år
Stat	-	-	324.420	-	238.165
Annen offentlig utsteder	-	-	110.097	61.741	-
Finansielle foretak	340.584	-	627.222	947.082	514.344
Ikke-finansielle foretak	-	20.093	43.030	135.108	-

Morbank		Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi		Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)		2015	2014
533.960	210.430	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked		210.430	533.960
2.827.926	2.541.199	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata		2.541.199	2.827.926
-	-	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata		-	-
3.361.886	2.751.629	Sertifikater og obligasjoner, handelsformål		2.751.629	3.361.886

Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	Verdsettelse basert på priser i aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Total
Handelsformål				
Inngående balanse 01.01.2015	533.960	2.827.926	-	3.361.886
Kjøp, salg i 2015	(324.420)	(246.002)	-	(570.422)
Verdiregulering i 2015	-	-	-	-
- verdiregulering over resultatregnskap	890	(40.725)	-	(39.835)
Utgående balanse 31.12.2015	210.430	2.541.199	-	2.751.629

Note 25

Virkelig verdi på finansielle instrumenter

Morbank				Konsern				
2014		2015		(tusen kroner)	2015		2014	
Endring til virkelig verdi	Bokført verdi	Endring til virkelig verdi	Bokført verdi		Bokført verdi	Endring til virkelig verdi	Bokført verdi	Endring til virkelig verdi
				Eiendeler				
98.746	98.746	90.038	90.038	Kontanter og fordringer på sentralbanker	90.038	90.038	98.746	98.746
648.832	648.832	771.864	771.864	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	800.795	800.795	674.297	674.297
16.598.305	16.598.305	17.283.484	17.283.484	Utlån til og fordringer på kunder til amortisert kost	17.256.317	17.256.317	16.568.071	16.568.071
1.086.861	1.086.861	1.241.878	1.241.878	Utlån til og fordringer på kunder til virkelig verdi	1.241.878	1.241.878	1.086.861	1.086.861
3.361.886	3.361.886	2.751.629	2.751.629	Sertifikater og obligasjoner og andre verdipapirer til virkelig verdi	2.751.629	2.751.629	3.361.886	3.361.886
78.904	78.904	80.100	80.100	Aksjer, andeler og andre vp. til virkelig verdi over resultat	80.100	80.100	78.904	78.904
496.147	496.147	605.395	605.395	Aksjer, andeler og andre verdipapirer tilgjengelig for salg	605.395	605.395	496.147	496.147
98.587	98.587	64.624	64.624	Derivater	64.624	64.624	98.587	98.587
22.468.268	22.468.268	22.889.012	22.889.012	Sum eiendeler	22.890.776	22.890.776	22.463.499	22.463.499
				Forpliktelseser				
229.696	229.696	157.805	157.805	Gjeld til kredittinstitusjoner	157.805	157.805	229.696	229.696
13.543.648	13.543.648	13.433.499	13.433.499	Innskudd fra og gjeld til kunder til amortisert kost	13.413.658	13.413.658	13.521.561	13.521.561
252.360	252.360	232.628	232.628	Innskudd fra og gjeld til kunder til virkelig verdi	232.628	232.628	252.360	252.360
3.427.170	3.427.170	4.263.827	4.263.827	Verdipapirgjeld til amortisert kost	4.263.827	4.263.827	3.427.170	3.427.170
2.167.286	2.167.286	1.468.448	1.468.448	Verdipapirgjeld til virkelig verdi	1.468.448	1.468.448	2.167.286	2.167.286
85.094	85.094	75.574	75.574	Derivater	75.574	75.574	85.094	85.094
499.290	499.290	549.317	549.317	Ansvarlig lånekapital til amortisert kost	549.317	549.317	499.290	499.290
20.204.544	20.204.544	20.181.098	20.181.098	Sum Forpliktelseser	20.161.257	20.161.257	20.182.457	20.182.457
				Forpliktelseser og garantiansvar utenfor balansen				
4.007.100	4.007.100	3.216.500	3.216.500	Forpliktelseser (rentebytteavtaler)	3.216.500	3.216.500	4.007.100	4.007.100
948.500	948.500	1.172.073	1.172.073	Garantiansvar	1.172.073	1.172.073	948.500	948.500
253.705	253.705	273.874	273.874	Pantstillelser	273.874	273.874	253.705	253.705

Finansielle instrumenter innregnet til amortisert kost

Bankens utlån og innlån kan hovedsakelig ikke omsettes i et aktivt marked. Overføringer av blant annet innlån til en annen part vil kreve godkjenning fra den enkelte kunde. Bankens risikopåslag på utlånene endres kun ved større endringer i markedsforholdene. Slike utlån anses i hovedsak å ha flytende rentebetingelser. Bankens kredittpåslag for disse utlån er ikke endret ved årets slutt. Samme margin ville bli lagt til grunn for nye utlån på balansedagen.

Banken har justert kredittisikopåslaget gjennom 2015 for lån med referansebaserte betingelser som følge av volatiliteten i kredittspredene gjennom året. Banken har ved årets slutt foretatt en fornyet vurdering av kredittisikoen og vurdert at en reprising av lånene ville blitt foretatt til de samme påslagene. Kundene kan innfri denne type lån til pålydende. Banken vurderer derfor at lån med referansebaserte betingelser innregnet til amortisert kost representerer beste estimat på virkelig verdi.

Verdipapirgjeld og ansvarlig lånekapital vurdert til amortisert kost representerer beste estimat på virkelig verdi.

Prinsipper som ligger til grunn for å fastsette virkelig verdi for finansielle instrumenter som ikke er regnskapsført til virkelig verdi: Eiendeler som anses å ha virkelig verdi lik bokført verdi

Bokført verdi anses å tilsvare virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser som er likvide eller har kort tid til forfall (mindre enn tre måneder).

Finansielle instrumenter innregnet til virkelig verdi

Finansielle instrumenter til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer.

Nivå 1: Verdsettelse basert på noterte priser i aktivt marked.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler,

megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer, statskasseveksler og statsobligasjoner.

Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata.

Nivå 2 består av instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, og som også inkluderer noterte priser i ikke aktive markeder.

Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare data.

Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2 benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi pr. 31.12.2015

Eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Fastrenteutlån	-	-	1.241.878	1.241.878
- Obligasjoner og sertifikater	210.430	2.541.199	-	2.751.629
- Egenkapitalinstrumenter	67.907	-	12.192	80.099
- Derivater	-	64.624	-	64.624
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	62.304	543.091	605.395
Sum eiendeler	278.337	2.668.127	1.797.161	4.743.625

Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Fastrenteinnskudd	-	-	232.628	232.628
- Verdipapirgjeld til virkelig verdi	-	1.468.448	-	1.468.448
- Derivater	-	75.574	-	75.574
Sum forpliktelser	-	1.544.022	232.628	1.776.650

Konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi pr. 31.12.2014

Eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Fastrenteutlån	-	-	1.086.861	1.086.861
- Obligasjoner og sertifikater	533.960	2.827.926	-	3.361.886
- Egenkapitalinstrumenter	60.402	-	18.502	78.904
- Derivater	-	98.587	-	98.587
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	40.014	456.133	496.147
Sum eiendeler	594.362	2.966.527	1.561.496	5.122.385

Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Fastrenteinnskudd	-	-	252.360	252.360
- Verdipapirgjeld til virkelig verdi	-	2.167.286	-	2.167.286
- Derivater	-	85.094	-	85.094
Sum forpliktelser	-	2.252.380	252.360	2.504.740

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 pr. 31.12.2015

	Fastrente(utlån)	Aksjer til virkelig verdi over res.	Aksjer tilgjengelig for salg	Fastrente-innskudd
Inngående balanse 1.1.2015	1.086.861	18.502	456.133	252.360
Tilgang	362.849	-	86.958	217.154
Avgang	(207.832)	(6.310)	-	(236.886)
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	-	-	-	-
Utgående balanse 31.12.2015	1.241.878	12.192	543.091	232.628

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 pr. 31.12.2014

	Fastrente(utlån)	Aksjer til virkelig verdi over res.	Aksjer tilgjengelig for salg	Fastrente-innskudd
Inngående balanse 1.1.2014	1.502.061	20.767	402.587	311.189
Tilgang	54.000	-	54.045	202.711
Avgang	(474.430)	(2.265)	(499)	(261.540)
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	5.230	-	-	-
Utgående balanse 31.12.2014	1.086.861	18.502	456.133	252.360

Note 26

Finansielle derivater

Finansielle derivater

Generell beskrivelse:

Oppstillingen nedenfor viser virkelig verdi av bankens finansielle derivater bokført som eiendeler og gjeld, samt nominelle verdier av kontraktene. Positiv markedsverdi av kontrakter blir bokført som eiendel, mens negativ markedsverdi blir bokført som gjeld. Kontraktsvolumet, viser størrelsen av derivatenes underliggende eiendeler, og er grunnlaget for måling av endringer i virkelig verdi av bankens derivater. Derivatforretningene er knyttet til

ordinær bankvirksomhet og gjenomføres for å redusere risiko knyttet til bankens likviditetsportefølje og bankens innlån i finansmarkedene og for å avdekke og redusere risiko relatert til kunderettede aktiviteter. Kun sikringer knyttet til bankens innlånsvirksomhet defineres som «virkelig verdisikring» i henhold til IFRS standard IAS 39.

Virkelig verdisikring

Netto tap knyttet til sikringsinstrumentene ved virkelig verdisikring var 28,3 mill i 2015 mot netto gevinst

på 8,0 mill i 2014. Netto gevinst på sikringsobjekter knyttet til den sikrede risikoen var 31,8 mill i 2015 mot netto tap på 9,8 mill i 2014.

Bankens styre har fastsatt rammer for maksimal risiko på bankens posisjoner for bankens balanse. Det er etablert rutiner som sørger for at de fastsatte posisjoner holdes.

Det er ikke utarbeidet tall for morbank, da disse er identiske med konserntallene.

Konsern

Sikring av kunderelaterte eiendeler Til virkelig verdi over resultatet	2015			2014		
	Kontraktssum	Virkelig verdi		Kontraktssum	Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelser		Eiendeler	Forpliktelser
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler/swap	1.503.000	-	75.574	1.706.600	-	86.916
Sum ikke-standardiserte kontrakter	1.503.000	-	75.574	1.706.600	-	86.916
Standardiserte rentekontrakter (futures)	-	-	-	-	-	-
Sum renteinstrumenter	1.503.000	-	75.574	1.706.600	-	86.916

Sikring av innlån

Til virkelig verdi over resultatet

	2015			2014		
	Kontraktssum	Virkelig verdi		Kontraktssum	Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelser		Eiendeler	Forpliktelser
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler/swap (dekker også cross currency)	1.713.500	64.624	-	2.300.500	98.587	(1.822)
Sum ikke-standardiserte kontrakter	1.713.500	64.624	-	2.300.500	98.587	(1.822)
Standardiserte rentekontrakter (futures)	-	-	-	-	-	-
Sum renteinstrumenter	1.713.500	64.624	-	2.300.500	98.587	(1.822)
Totalt renteinstrumenter	3.216.500	64.624	75.574	4.007.100	98.587	85.094

Finansielle derivater til virkelig verdi	2015		2014	
	Eiendeler	Forpliktelser	Eiendeler	Forpliktelser
Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	-	-	-	-
Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	64.624	75.574	98.587	85.094
Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	-	-	-	-
Finansielle derivater til virkelig verdi	64.624	75.574	98.587	85.094

Note 27

Aksjer, andeler, obligasjoner og andre egenkapitalinteresser

Generell beskrivelse

Banken klassifiserer aksjer innenfor kategoriene virkelig verdi og tilgjengelig for salg. Verdipapirer som kan måles pålitelig og som rapporteres internt til virkelig verdi klassifiseres til virkelig verdi over resultatet. Dersom det ikke finnes et aktivt marked for en finansiell

eiendel (eller eiendelen er unotert), kan konsernet beregne virkelig verdi ved bruk av ulike verdsettelsesmodeller. Dersom eiendelen ikke lar seg måle pålitelig, vurderes kostpris som mest pålitelig tilnærming, jfr. IAS 39.46. Alle obligasjoner og sertifikater måles til virkelig verdi over resultatet.

Morbank		Aksjer og andeler	Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)	2015	2014
78.904	80.100	Kortsiktige plasseringer	80.100	78.904
78.904	80.100	- til virkelig verdi over resultatet	80.100	78.904
-	-	- tilgjengelig for salg	-	-
496.147	605.395	Langsiktige plasseringer	605.395	496.147
-	-	- til virkelig verdi over resultatet	-	-
496.147	605.395	- tilgjengelig for salg	605.395	496.147
575.051	685.495	Sum aksjer og andeler	685.495	575.051

Morbank/Konsern

	Markedsverdi/ bokf. verdi 2015	Markedsverdi/ bokf. verdi 2014
Kortsiktige plasseringer		
Børsnoterte Egenkapitalbevis	10.652	9.802
Børsnoterte aksjer	13.514	13.156
Unoterte aksjer/Egenkapitalbevis	12.192	18.502
Aksjefond	27.185	21.184
Pengemarked- Obligasjonsfond	16.557	16.260
Til virkelig verdi over resultat morbank/konsern	80.100	78.904

	Markedsverdi/ bokf. verdi 2015	Markedsverdi/ bokf. verdi 2014
Langsiktige plasseringer		
Unoterte aksjer/andeler innenfor SpareBank 1 Alliansen	565.370	473.556
Unoterte aksjer tilgjengelig for salg	36.598	17.274
Diverse andre unoterte aksjer	3.426	5.316
Sum tilgjengelig for salg	605.395	496.147

Morbank		Aksjer og andeler til virkelig verdi		Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)		2015	2014
60.402	67.908	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked		67.908	60.402
-	-	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata		-	-
18.502	12.192	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata		12.192	18.502
78.904	80.100	Aksjer, andeler kortsiktig plassering		80.100	78.904
-	-	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked		-	-
40.014	62.304	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata		62.304	40.014
456.133	543.091	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata		543.091	456.133
496.147	605.395	Aksjer, andeler langsiktig plassering		605.395	496.147

Aksjer og andeler til virkelig verdi	Verdsettelse basert på priser i aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Total
Kortsiktig plassering				
Inngående balanse 01.01.2015	60.402	-	18.502	78.904
Kjøp, salg i 2015	837	-	(6.310)	(5.473)
Verdiregulering i 2015				
- verdiregulering over resultatregnskap	6.669	-	-	6.669
- verdiregulering over øvrige resultatposter	-	-	-	-
Utgående balanse 31.12.2015	67.908	-	12.192	80.100
Langsiktig plassering				
Inngående balanse 01.01.2015	-	40.014	456.133	496.147
Kjøp, salg i 2015	-	(342)	86.958	86.616
Verdiregulering i 2015				
- verdiregulering over resultatregnskap	-	4.200	-	4.200
- verdiregulering over øvrige resultatposter	-	18.432	-	18.432
Utgående balanse 31.12.2015	-	62.304	543.091	605.395

Note 28 Goodwill

Morbank			Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)	2015	2014
		Goodwill		
38.461	38.461	Anskaffelseskost pr 1.1.	69.433	71.473
-	-	Tilgang	-	-
-	-	Avgang	(1.419)	(2.040)
38.461	38.461	Anskaffelseskost pr 31.12.	68.015	69.433
33.439	35.939	Akkumulerte nedskrivninger 1.1.	37.358	35.479
2.500	2.522	Årets nedskrivninger	2.522	3.919
-	-	Avgang	(1.419)	(2.040)
35.939	38.461	Akkumulerte nedskrivninger 31.12.	38.461	37.358
2.522	-	Balanseført goodwill pr. 31.12.	29.554	32.075

Beløpene fremkommer som differanse mellom identifiserbare eiendeler inklusive merverdi i det oppkjøpte selskap og kostpris for det oppkjøpte selskap. Goodwillpostens elementer relaterer

seg til fremtidig inntjening i selskapet og underbygges av nåverdiberegninger av fremtidig forventet inntjening som dokumenterer en fremtidig økonomisk fordel ved kjøp av selskapet.

2014	2015	Balanseført verdi består av:	2015	2014
2.522	-	Fusjon mellom Sparebanken Vestfold og Sandsvør Sparebank i 2008	-	2.522
-	-	Fusjon mellom Eiendomsmegler 1 Vestfold og Eiendomsmegler 1 Buskerud i 2009	2.548	2.548
-	-	NæringsMegling 1 AS - datterselskaps kjøp av 100 % av aksjene i 2012	5.058	5.058
-	-	Oppkjøp 2 regnskapsbyråer - datterselskaps kjøp av 100% av aksjene i 2012	5.431	5.431
-	-	Goodwill i oppkjøpte regnskapsbyråer 2012	219	219
-	-	Oppkjøp 2 regnskapsbyråer - datterselskaps kjøp av 100% av aksjene i 2013	16.298	16.298
2.522	-	Balanseført verdi 31.12.	29.554	32.075
2014	2015	Årets nedskrivninger:	2015	2014
2.500	2.522	Fusjon mellom Sparebanken Vestfold og Sandsvør Sparebank i 2008	2.522	2.500
-	-	Goodwill i datterdatter (tidl. Consis Horten AS)	-	1.419
2.500	2.522	Årets nedskrivninger	2.522	3.919

Goodwill postens elementer verdies vurderes årlig og nedskrives dersom det etter en konkret vurdering er grunnlag for det.

Note 29

Varige driftsmidler – eiendom, anlegg og utstyr

Morbank			Konsern				
Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport	Totalt	2015 (tusen kroner)		Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport	Totalt
122.750	26.640	149.390	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr. 1.1.15		124.623	33.618	158.241
987	5.203	6.190	Tilgang		987	5.203	6.190
(1.805)	(8.098)	(9.903)	Avgang		(1.805)	(8.098)	(9.903)
121.932	23.745	145.677	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr. 31.12.15		123.805	30.723	154.528
(42.409)	(12.495)	(54.904)	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 1.1.15		(43.843)	(18.252)	(62.095)
(4.758)	(4.206)	(8.964)	Årets avskrivning		(4.758)	(4.797)	(9.555)
			Årets nedskrivning				
(45.364)	(11.134)	(56.498)	Akk.avskr. og nedskr. korrigeret for objekter nedskrevet til 0 31.12.15		(46.983)	(17.408)	(64.391)
76.568	12.611	89.179	Balansført verdi pr. 31.12.15		76.822	13.315	90.137

Morbank			Konsern				
Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport	Totalt	2014 (tusen kroner)		Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport	Totalt
130.064	36.533	166.597	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr. 1.1.14		131.937	43.247	175.184
1.288	3.071	4.359	Tilgang		1.288	3.334	4.622
(8.602)	(12.963)	(21.565)	Avgang		(8.602)	(12.963)	(21.565)
122.750	26.641	149.391	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr. 31.12.14		124.623	33.618	158.241
(42.331)	(19.936)	(62.267)	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 1.1.14		(42.664)	(24.713)	(67.377)
(4.665)	(5.522)	(10.187)	Årets avskrivning		(4.684)	(6.559)	(11.243)
			Årets nedskrivning				
(42.409)	(12.495)	(54.904)	Akk.avskr. og nedskr. korrigeret for objekter nedskrevet til 0 31.12.14		(43.843)	(18.252)	(62.095)
80.341	14.146	94.486	Balansført verdi pr. 31.12.14		80.780	15.366	96.146

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Bruttoverdi av fullt ut avskrevne eiendeler fortsatt i bruk:

Bruttoverdien av anleggsmidler som fullt ut er avskrevet, beregnes å være utrangert. Utrangerte anleggsmidler vurderes til ikke lenger å være i bruk.

Utnyttingsgrad egne bygg:

Egne bygg er balansført med 80,3 mill. Dette utgjør et totalareal på 9.666 kvadratmeter og 100 % av bygningsmassen er utnyttet.

Omvurderinger:

Banken foretar ikke løpende omvurderinger av anleggsmidler.

Forpliktelser:

Banken har pr. 31.12.2014 ingen bindende avtaler om anskaffelse av nye anleggsmidler.

Note 30 Andre eiendeler

Morbank			Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)	2015	2014
9.814	8.385	Kundefordringer og forskuddsbetalinger	8.587	12.135
102.398	73.835	Opptjente ikke mottatte inntekter	73.394	102.963
51.939	1.847	Andre forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader	3.009	53.450
8.542	3.348	Avsetnings- og interne konti	3.555	8.542
1.947	1.730	Overtatte eiendommer	1.730	1.947
98.587	64.624	Finansielle Derivater	64.624	98.587
273.227	153.770	Sum andre eiendeler	154.900	277.623

Banken har i regnskapet klassifisert overtatte eiendommer under posten andre

eiendeler. Regnskapsposten består pr 31.12.2015 av 1 objekt i morbank.

Note 31 Innskudd fra kunder

Morbank				Konsern				
2014		2105		(tusen kroner)	2015		2014	
Andel	Innskudd	Andel	Innskudd		Andel	Innskudd	Innskudd	Andel
87,8 %	12.110.995	89,4 %	12.215.023	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	12.195.182	89,4 %	12.091.755	87,8 %
12,2 %	1.685.013	10,6 %	1.451.104	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	1.451.104	10,6 %	1.685.013	12,2 %
100,0 %	13.796.008	100,0 %	13.666.127	Sum innskudd fra kunder	13.646.286	100,0 %	13.776.768	100,0 %
				Innskudd fordelt på sektor og næring				
61,0 %	8.421.060	63,6 %	8.689.060	Lønnstakere o.l.	8.689.060	63,7 %	8.421.060	61,1 %
1,3 %	174.765	1,1 %	153.436	Jordbruk/skogbruk	153.436	1,1 %	174.765	1,3 %
1,6 %	223.852	1,5 %	208.966	Produksjon (industri)	208.966	1,5 %	223.852	1,6 %
3,0 %	414.702	2,9 %	397.916	Bygg og anlegg	397.916	2,9 %	414.702	3,0 %
3,4 %	468.610	3,3 %	450.083	Varehandel/hotell og restaurant	450.083	3,3 %	468.610	3,4 %
12,3 %	1.694.398	13,1 %	1.787.153	Eiendomsdrift/forretningsmessig tjenesteyting o.l.	1.767.312	13,0 %	1.675.158	12,2 %
5,0 %	696.689	5,6 %	760.631	Transport og tjenesteytende næringer	760.631	5,6 %	696.689	5,1 %
3,8 %	519.852	3,2 %	437.397	Offentlig forvaltning	437.397	3,2 %	519.852	3,8 %
8,6 %	1.182.080	5,7 %	781.485	Utlandet og andre	781.485	5,7 %	1.182.080	8,6 %
100,0 %	13.796.008	100,0 %	13.666.127	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	13.646.286	100,0 %	13.776.768	100,0 %
				Innskudd fordelt på geografiske områder				
47,7 %	6.573.896	50,3 %	6.879.402	Vestfold fylke	6.859.561	50,3 %	6.554.656	47,6 %
39,3 %	5.420.846	39,5 %	5.395.321	Buskerud fylke	5.395.321	39,5 %	5.420.846	39,3 %
11,8 %	1.624.182	9,0 %	1.224.489	Norge forøvrig	1.224.489	9,0 %	1.624.182	11,8 %
1,3 %	177.084	1,2 %	166.915	Utlandet	166.915	1,2 %	177.084	1,3 %
100,0 %	13.796.008	100,0 %	13.666.127	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	13.646.286	100,0 %	13.776.768	100,0 %

Note 32

Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Morbank				Konsern				
2014		2015		2015		2014		
Beløp	Gj.snittlig rentesats %	Beløp	Gj.snittlig rentesats %	Beløp	Gj.snittlig rentesats %	Beløp	Gj.snittlig rentesats %	
-		323.717	1,64 %	323.717	1,64 %	-		
5.594.456	2,85 %	5.408.558	2,26 %	5.408.558	2,26 %	5.594.456	2,85 %	
5.594.456		5.732.275		5.732.275		5.594.456		
				Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer				
Beløp	Andel		Andel	Obligasjonsgjeld fordelt på forfallstidspunkt	Beløp	Andel	Beløp	Andel
1.399.234	25 %	-	0 %	2015	-	0 %	1.399.234	25 %
990.095	18 %	947.425	17 %	2016	947.425	17 %	990.095	18 %
961.223	17 %	1.327.790	23 %	2017	1.327.790	23 %	961.223	17 %
716.023	13 %	1.284.306	22 %	2018	1.284.306	22 %	716.023	13 %
1.527.881	27 %	1.526.721	27 %	2019	1.526.721	27 %	1.527.881	27 %
-		646.033	11 %	2020	646.033	11 %	-	
5.594.456		5.732.275		Obligasjonsgjeld og andre langsiktige låneopptak	5.732.275		5.594.456	
Gjeld fordelt på vesentlige valutaer								
5.594.456		5.732.275		NOK	5.732.275		5.594.456	
Gjeld ved utstedelse av verdipapirer til virkelig verdi								
-		-		Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	-		-	
2.167.286		1.468.447		Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	1.468.447		2.167.286	
-		-		Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	-		-	
2.167.286		1.468.447		Gjeld ved utstedelse av verdipapirer til virkelig verdi	1.468.447		2.167.286	

Note 33

Annen gjeld og forpliktelser

Morbank			Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)	2015	2014
		Annen gjeld og forpliktelser		
152.422	128.441	Pensjonsforpliktelser (note 22)	128.618	152.632
64.722	63.403	Avsetning Tap på garantier (note 11)	63.403	64.722
4.045	8.823	Leverandørgjeld	12.455	6.972
80.506	44.430	Annen gjeld	48.955	85.690
72.982	55.339	Tidsavgrensninger	59.163	76.383
11.843	11.970	Feriepenger	17.567	17.046
4.623	4.596	Arbeidsgiveravgift	6.796	6.703
85.094	75.574	Finansielle derivater (note 26)	75.574	85.094
476.237	392.575	Sum annen gjeld og forpliktelser	412.531	495.243
		Stilte garantier mv. (avtalte garantibeløp)		
195.373	230.933	Lånegarantier	230.933	195.373
421.218	542.984	Betalingsgarantier	542.984	421.218
295.155	383.334	Kontraktsgarantier	383.334	295.155
36.754	14.822	Annet garantiansvar	14.822	36.754
948.500	1.172.073	Sum stilte garantier	1.172.073	948.500
		Andre forpliktelser		
1.147.689	1.325.905	Ubenyttede kreditter	1.325.905	1.147.689
2.572.426	2.890.553	Totale forpliktelser	2.910.509	2.591.432
		Pantstillelse		
253.705	273.874	Verdipapirer	273.874	253.705

Note 34

Ansvarlig lånekapital

Morbank			Konsern	
2014	2015	(tusen kroner)	2015	2014
		Tidsbegrenset:		
150.000	150.000	2022 3 mnd Nibor + 3,10 (call opsjon 2017)	150.000	150.000
100.000	100.000	2023 3 mnd Nibor + 2,45 (call opsjon 2018)	100.000	100.000
(311)	(208)	+ overkurs /- underkurs ansvarlig lån	(208)	(311)
249.689	249.792	Sum ansvarlig lån, tidsbegrenset	249.792	249.689
		Fondsobligasjoner:		
50.000	-	Fondsobl. 3 mnd Nibor + 1,30 (call opsjon 2015)	-	50.000
100.000	100.000	Fondsobl. 3 mnd Nibor + 4,40 (call opsjon 2018)	100.000	100.000
100.000	100.000	Fondsobl. 3 mnd Nibor + 2,90 (call opsjon 2019)	100.000	100.000
-	100.000	Fondsobl. 3 mnd Nibor + 3,20 (call opsjon 2020)	100.000	-
(398)	(475)	+ overkurs /- underkurs ansvarlig lån	(475)	(398)
249.602	299.525	Sum fondsobligasjon	299.525	249.602
499.290	549.317	Sum ansvarlig kapital	549.317	499.290
		Gjennomsnittlig rente NOK		
4,67 %	4,27 %	Gjennomsnitt rente tidsbegrenset	4,27 %	4,67 %
4,25 %	4,60 %	Gjennomsnitt rente fondsobligasjon	4,60 %	4,25 %

En fondsobligasjon er en obligasjon som er rentebærende, men lånevilkår gir fleksibilitet med hensyn til å utbetale renter. Investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, dvs renter akkumuleres ikke. Ved brudd på kapitalkrav kan fondsobligasjonene kunne skrives ned eller konverteres til ren kjernekapital.

Hvis utsteders kapitaldekning faller under de til enhver tid gjeldende minstekrav (fastsatt i eller i henhold til Beregningsforskriften) eller under andre fastsatte minstekrav, skal obligasjonen med tillegg av påløpte renter kunne skrives ned i samsvar med de til enhver tid gjeldende regler. Obligasjonen kan nedskrives med endelig virkning eller konverteres

til annen type gjeldende Kjernekapital dersom Finanstilsynet eller annen kompetent offentlig myndighet instruerer slik nedskrivning eller konvertering.

Note 35

Eierinteresser i konsernselskaper, felleskontrollert virksomhet (FKV) og tilknyttede selskaper (TS)

Datterselskaper	Type	Anskaffet	Forretnings-kontor	Eierandel	Stemmeandel
EiendomsMegler 1 BV AS	Datter	Jan. 2000	Sandefjord	100 %	100 %
- EiendomsMegler 1 Næringsmegling Vestfold AS	Datter-datter	Des. 2012	Sandefjord	100 %	100 %
Imingen Holding AS	Datter	Nov. 2006	Kongsberg	100 %	100 %
- Imingen Sandefjord AS	Datter-datter	Des. 2015	Drammen	100 %	100 %
- Imingen Kongsberg AS	Datter-datter	Des. 2015	Drammen	100 %	100 %
- Imingen Horten AS	Datter-datter	Des. 2015	Drammen	100 %	100 %
Imingen Bvi AS	Datter	Des. 2015	Drammen	100 %	100 %
Sparebank 1 Regnskapshuset BV AS	Datter	Sep. 2012	Drammen	100 %	100 %

FKV og TS	Type	Forretnings-kontor	Eierandel	Stemmeandel
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest 1 AS*	FKV	Oslo	14,60 %	14,60 %
Samarbeidende Sparebanker AS*	FKV	Oslo	7,82 %	9,09 %

Investeringer i FKV og TS	Morbank			Konsern		
	Bankinvest 1 (BN Bank)	Samarbeidende Sparebanker AS	Sønna fjells AS**	Bankinvest 1 (BN Bank)	Samarbeidende Sparebanker AS	Sønna fjells AS**
Balanseført verdi 01.01.	2.481	51.025	480	93.024	75.474	480
Egenkapitaljust./kap.forhøyelse	-	-	-	149	3.628	-
Salg	-	-	(480)	-	-	(480)
Eliminert mottatt utbytte 2015	-	-	-	(6.862)	(1.180)	-
Res.andel 2015	-	-	-	3.597	19.527	-
Balanseført verdi 31.12	2.481	51.025	-	89.909	97.450	-

* De 2 Samarbeidende Sparebanker-selskaperne er eiet i fellesskap av 11 deltagende sparebanker (SamSpar). Det vises for øvrig til kapittel 1 i årsrapporten for nærmere beskrivelse av Alliance-samarbeidet.

** Sønna fjells ble solgt i november 2015.

Note 36

Nærstående parter

Lån til datterselskap, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter (DS, TS og FKV) er gitt til ordinære kundevilkår. Lån til andre nærstående parter følger bankens øvrige kundevilkår.

Lån (tusen kroner)	Datterselskap, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	
	2015	2014
Lån utestående pr. 1.1.	102.023	31.857
Netto lån i perioden	(29.908)	70.165
Utestående lån per 31.12.	72.115	102.023
Renteinntekter	2.991	2.545
Tap ved utlån	-	-
Innskudd (tusen kroner)	2015	2014
Innskudd per 1.1.	34.754	17.346
Netto lån i perioden	(12.856)	17.408
Innskudd per 31.12.	21.898	34.754
Rentekostnader	321	744
Utstedte garantier	-	-

Note 37

Resultat pr. egenkapitalbevis og beregning av egenkapitalbevisbrøk

Resultat pr. egenkapitalbevis er beregnet ved å dele den delen av årsresultatet som er tilordnet selskapets Egenkapitalbevisiere (fratrasket eventuelle egne Egenkapitalbevis) med et veid gjennomsnitt av antall Egenkapitalbevis gjennom året.

Resultat pr. egenkapitalbevis ¹

(tusen kroner)	31.12.2015	31.12.2014
Korrigert årsresultat		
Årsresultat i henhold til årsregnskapet	160.384	226.848
- korrigert for inntektsføring via resultat - overført til/fra FUG	106	5.326
Korrigert årsresultat	160.490	232.174
Egenkapitaleiernes andel 18,10 % av korrigert resultat	29.046	43.200
Årsresultat som er tilordnet selskapets egenkapitalbevisiere	29.046	43.200
Veid gjennomsnitt av antall utstedte egenkapitalbevis	21.425	5.602
Resultat pr. egenkapitalbevis	1,36	7,71
Pari verdi	15,00	50,00

1. Iht §10-17 i Lov om finansforetak og finanskonsern

Beregning av egenkapitalbevisbrøk ²

	01.01.2015	01.01.2014
Korrigert ansvarlig kapital		
Ansvarlig kapital i henhold til regnskapet	2.581.353	2.507.140
+ fond pensjonsregulering IAS 19	-	6.932
- fond for urealiserte gevinster (FUG)	(13.436)	(38.524)
- fondsobligasjoner	(249.602)	(309.354)
- ansvarlig lånekapital	(249.688)	(249.585)
- avsatt utbytte som er klassifisert som egenkapital	(21.569)	(14.006)
Sum korrigert ansvarlig kapital	2.047.058	1.902.603
Egenkapitalbevisbrøk ³		
Egenkapitalbeviskapital	281.203	280.073
Overkursfond	15.361	9.865
Utjevningsfond	73.920	64.077
Sum Egenkapitalbevisiere	370.484	354.015
Egenkapitalbevisbrøk	18,10 %	18,61 %

2. Iht §10-17 i Lov om finansforetak og finanskonsern

3. Tallene er justert for 10/365 del av emisjonen da denne ble innbetalt (gjeldende fra 22.12.2015).

Foreslått utbytte for 2015

(tusen kroner)	31.12.2015
Foreslått utbytte før offentliggjøring, ikke innregnet som fordeling til eierene i perioden	17.354
Foreslått utbytte pr. egenkapitalbevis	kr 0,81

Note 38

Egenkapitalbevisere og spredning av egenkapitalbevis

Utbyttepolitikk

Det enkelte års overskudd vil fordeles forholdsmessig mellom eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen, i samsvar med deres relative andel av bankens egenkapital.

Banken har en målsetting om at inntil 60 % av egenkapital-beviserens

andel av det enkelte års resultat utbetales som kontantutbytte. I tillegg vil banken ha en løpende vurdering av nivå på gaveutdeling til allmenntilrette formål. Følgende momenter vil vektlegges ved fastsettelse av nivå på samlet årlig utdeling fra banken (kontantutbytte til eiere av egenkapitalbevis og

gavemidler til allmenntilrette formål):

- Bankens soliditet
- Resultatutvikling
- Prising av bankens egenkapitalbevis
- Langsiktig ønske om en konstant eierbrøk

Egenkapitalbevisere

Det var 1.966 egenkapitalbevisere pr 31.12.2015 og de 20 største var:

	Antall	%
1. Merrill Lynch Prof.	890.254	4,16
2. Pareto as	841.991	3,93
3. Verdipapirfondet Eika	814.860	3,80
4. MP pensjon	765.580	3,57
5. JAG holding as	746.100	3,48
6. Danske Bank as Operations sec.	578.841	2,70
7. Bess Jahres stiftelse	417.312	1,95
8. Haugland Kraft pensjonskasse	374.420	1,75
9. Sole Invest as	361.341	1,69
10. Foretaks konsulenter as	318.730	1,49
11. Apollo Asset Limited	315.236	1,47
12. Wenaasgruppen as	280.944	1,31
13. Hustadlitt as	271.004	1,26
14. Stavanger kommune	261.810	1,22
15. Espedal & Co as	252.680	1,18
16. Iver A Juel	240.120	1,12
17. Skibsaktieselskapet Bjørkhaug 2	215.000	1,00
18. Nordic Private Equity as	205.532	0,96
19. SpareBank 1 Markets as	187.590	0,88
20. Allumgården	171.176	0,80
Sum 20 største grunnfondsbevisere	8.510.521	39,72
Øvrige egenkapitalbevisere	12.914.537	60,28
Totalt antall egenkapitalbevis (pålydende kr 15)	21.425.058	100,00

Bankens egenbeholdning utgjør 828

Egenkapitalbevis eiet av ledende ansatte, styre- og forstandskapsmedlemmer

Personlig nærstående er skrevet i kursiv.

Styret:

Alf Reidar Fjeld	5.555
Jon Einar Melbye	5.555
Ole Vinje	5.555
Hanne Myhre Gravdal	1.000
<i>Geir Olafsen</i>	1.373

Forstandskapet:

Kjell E. Nilsen	949
Rune Samuelsen	557
Rolf W Nilsen	49.230
Per Holtan	64.666
Thor-Morten Jacobsen (Thorjac AS)	55.236
Bjørn Jahren Aas	5.745
Grete Evensen Øvrum (Grete Evensen Øvrum AS)	56.835
Thor Strand	499
Toralf Ribe	38.000
Torben Hedegart	16.850
Rune Lindstad	4.248
Elisabeth H. Ålefær	560
Arne Fjellvang	1.748

Ledende ansatte:

Rune Fjeldstad	40.555
Geir Å. Hansen	7.445
Marianne S. Evensen	5.555
Ole A. Thoresen	1.248
Vibeke Brandt Andersen	2.309
Beate Steen Kolstø	700

Note 39

Hendelser etter balansedagen

Det er ikke inntruffet hendelser etter balansedagen som påvirker bankens regnskap i vesentlig grad.

13. EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Banken har, i samsvar med regnskapslovens § 3-3b, utarbeidet en egen rapport som behandler prinsipper og praksis knyttet til eierstyring og selskapsledelse. Rapporten ligger publisert på bankens hjemmeside www.s1bv.no under Investor Relations/Corporate governance.

14. ERKLÆRING FRA STYRETS MEDLEMMER OG DAGLIG LEDER

Vi bekrefter at årsregnskapet for perioden 01. januar til 31. desember 2015, etter vår beste overbevisning, er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av morbankens og konsernets eiendeler, gjeld,

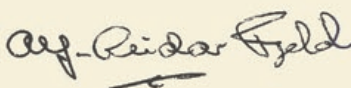
finansielle stilling og resultat som helhet og at opplysninger i årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til morbanken og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer foretaket står ovenfor.

Sandefjord, 10. mars 2016

I styret for SpareBank 1 BV

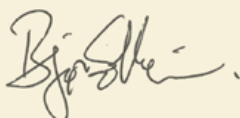
Anne Gro Olafsen
(leder)

Alf-Reidar Fjeld
(nestleder)

Jon Einar Melbye

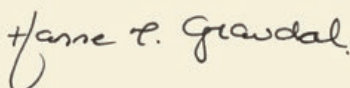
Bjørn Solheim

Kristin Sjøia Barkost

Ole Vinje

Hanne Myhre Gravdal
(ansattes repr.)

Rune Fjeldstad
(adm. direktør)

Ørjan Larsen
(økonomisjef)

15. REVISJONSBERETNING 2015

KPMG AS
P.O. Box 7000 Majorstuen
Sørkedalsveien 6
N-0306 Oslo

Telephone +47 04063
Fax +47 22 60 96 01
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til Forstanderskapet i SpareBank 1 BV

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for SpareBank 1 BV, som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskaps- og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap og oppstilling over totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapitalen og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav, og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige, og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Offices in:

Oslo	Grimstad	Molde	Trondheim
Alta	Hamar	Narvik	Tynset
Arendal	Haugesund	Sandnessjøen	Tønsberg
Bergen	Knarvik	Stavanger	Ålesund
Bodo	Kristiansand	Stord	
Elverum	Larvik	Straume	
Finnsnes	Mo i Rana	Tromsø	

KPMG AS, a Norwegian limited liability company and member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

Statsautoriserte revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

Revisors beretning 2015
SpareBank 1 BV

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter, og gir et rettviseende bilde av selskapet og konsernet SpareBank 1 BV' finansielle stilling per 31. desember 2015 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret, som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen og redegjørelsene om eierstyring og selskapsledelse, samt samfunnsansvar

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og redegjørelsene om eierstyring og selskapsledelse, samt samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo, 14. mars 2016
KPMG AS

Svein Arthur Lyngroth
Statsautorisert Revisor

16. KONTROLLKOMITEENS BERETNING 2015

Til

Forstanderskapet i SpareBank 1 BV

KONTROLLKOMITEENS BERETNING 2015

Møter

Komiteen har avholdt 6 møter.

Kontrollkomiteens arbeid

Kontrollkomiteens arbeid er gjennomført på bakgrunn av en arbeidsplan, som dekker alle vesentlige områder for komiteens arbeidsområde.

Arbeidsoppgaver

Hovedpunkter

- Gjennomgang av styreprotokollen
- Gjennomgang av regnskap og sentrale nøkkeltall
- Kontrollert bankens posisjon i forhold til sentrale lov og forskriftskrav
- Vurdert effektiviteten av risikostyring og internkontroll
- Gjennomgang av tapsutsatte engasjementer
- Gjennomgang av årsoppgjøret med revisjonsberetning for 2015 fra KPMG as

Årsoppgjøret

Med bakgrunn i vurdering av komiteens kontrollhandlinger, finner kontrollkomiteen at styrets vurdering av bankens økonomiske stilling er dekkende for regnskapsåret 2015 og tilrår at forstanderskapet godkjenner bankens og konsernets resultatregnskap og balanse i henhold til styrets forslag.

Drammen 14.03.2016

Berit Gramm
Leder

Tormod Bergem

Bjørn Hoffstad

Tone Helen Janshaug Dahlen

ANNEN INFORMASJON

17. MARKED

SpareBank 1 BV har primært definert sitt geografiske virkeområde til nedre Buskerud, samt Vestfold fylke. Banken har kontorer i Kongsberg, Drammen, Horten, Tønsberg, Sandefjord og Larvik.

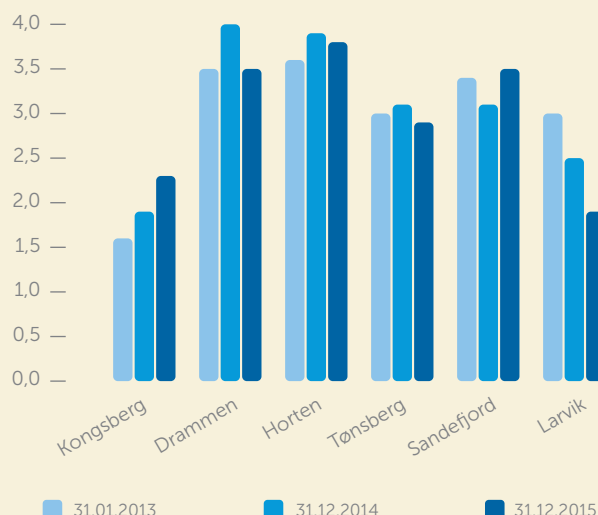
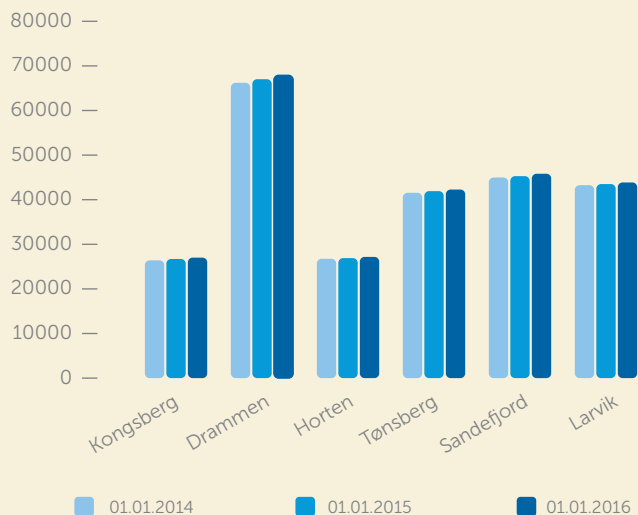
Privatmarkedet er bankens hovedmarked og ved utgangen av 2015 var det 61 082 kunder med engasjement i banken. Disse fordelte seg med 17 497 i Kongsberg, 8 625 i Drammen, 8 010 i Horten, 2 459 i Tønsberg, 17 022 i Sandefjord og 7 469 i Larvik.

Bedriftsmarkedets kundeportefølje består av ca. 6.000 kunder hvor hovedtyngden er innenfor eienomsbransjen.

Over en tredjedel av privatkundene er bosatt utenfor bankens geografiske virkeområde. Vi ser dette i sammenheng med bankkundes økende etterspørsel og bruk av digitale løsninger, samt synkende bruk av bankens fysiske kontor. Utviklingen har sterk fokus i banken og vi tilbyr stadig nye digitale løsninger og kommunikasjonsformer.

I privatmarkedet har banken sterke markedslederposisjoner i Kongsberg og Sandefjord, mens de andre kontorene er utfordrere i sitt lokalmiljø.

Konkurransen er betydelig i hele vårt markedsområde. DNB er den viktigste konkurrenten både i privat- og i bedriftsmarkedet. Andre konkurrenter er Handelsbanken, Nordea, Danske Bank, Sparebanken Øst, Skandiabanken, samt lokale sparebanker.

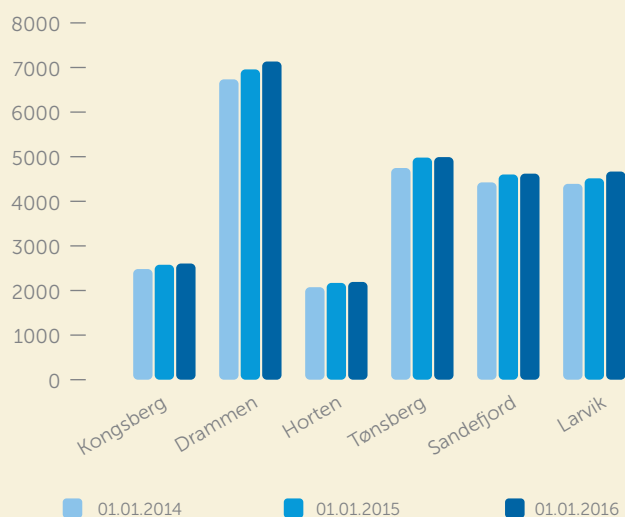

Befolkningstall pr. kommune ved årsskiftet	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016
Kongsberg	26.406	26.711	27.013
Drammen	66.214	67.016	67.895
Horten	26.751	26.903	27.178
Tønsberg	41.550	41.920	42.276
Sandefjord	44.976	45.281	45.820
Larvik	43.258	43.506	43.867
Totalt	249.155	251.337	254.049

Arbeidsledighet i prosent ved årsskiftet	31.12.2013	31.12.2014	31.11.2015
Kongsberg	1,6	1,9	2,3
Drammen	3,5	4,0	3,5
Horten	3,6	3,9	3,8
Tønsberg	3,0	3,1	2,9
Sandefjord	3,4	3,1	3,5
Larvik	3,0	2,5	1,9

Kilde: ssb

Kilde: ssb

Antall bedrifter ved årsskiftet	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016
Kongsberg	2.481	2.577	2.605
Drammen	6.734	6.957	7.134
Horten	2.074	2.170	2.192
Tønsberg	4.746	4.980	4.991
Sandefjord	4.424	4.601	4.620
Larvik	4.391	4.515	4.667
Totalt	24.850	25.800	26.209

Kilde: ssb

Gavefondet

Gjennom bankens gavefond deler vi hvert år ut flere millioner kroner til lokale organisasjoner og tiltak som hver på sin måte bidrar til å gjøre regionen vår til et enda bedre sted å bo.

I 2015 ble ca. 5,4 mill kroner delt ut gjennom bankens gavefond. Et stort antall søknader er kommet inn til banken og er blitt vurdert av bankens gavefondskomite. Midlene er i hovedsak tilfalt søkermassen, men det er også gitt penger til prosjekter banken selv har tatt initiativ til å støtte.

mCASH

I oktober 2015 kjøpte SpareBank 1 alliansen mobilbetalingsløsningen mCASH for det norske markedet. Oppkjøpet markerer neste steg for SpareBank 1-alliansens digitale mobilsatsing, og er en videreføring av mobil- og klokkebanksuksessen.

mCASH er en fullverdig mobil-tjeneste som har flere tjenester enn konkurrentene i markedet. Med mCASH-appen kan brukerne enkelt betale på nett og i butikker med mobilen. I tillegg kan brukerne naturligvis overføre penger til venner, spleise på gaver, dele regninger

osv. mCASH er også genialt for lag, foreninger og arrangement som nå kan selge varer uten behov for kort-terminaler og kontanter.

Rundt 1000 steder tilbyr allerede mCASH og antallet brukere har rundet 170 000 og vokser fort.

Dette løser folks behov for daglig-banktjenester på en moderne digital måte med mobilen.

18. EGENKAPITALBEVIS I SPAREBANK 1 BV

Lovbestemmelsene for Egenkapitalbevis trekker opp rammer som i store trekk ligner de som gjelder for aksjer i forretningsbanker.

Lover og forskrifter

Egenkapitalbevisene var frem til 01.01.2016 regulert gjennom finansieringsvirksomhetsloven kap. 2b, 2c og 2d. Fra nevnte dato er finansieringsvirksomhetsloven erstattet av finansforetaksloven, med tilsvarende regler i kapittel 10. Egenkapitalbevis er fritt omsettelige verdipapirer og kan opptas til notering på Oslo Børs. Børsnoterte Egenkapitalbevis pliktes registrert i Verdipapirsentralen (VPS). Egenkapitalbevisene velger 38 % av representantene til bankens generalforsamling.

Årlig utbytte av Egenkapitalbevis kan utdeles av årsoverskuddet i henhold til selskapsregnskapet for siste regnskapsår. Utbyttets størrelse foreslås av bankens styre og vedtas av generalforsamlingen.

Dagens skatteregler innebærer at utbyttebetaling blir beskattet. Grunnlaget for beskatningen er utbyttet i prosent fratrukket en fast prosent, det såkalte skjermingsfradraget.

Egenkapitalbeviset som egenkapitalinstrument

Egenkapitalbevis er et egenkapitalinstrument som sparebanker bruker for å skaffe seg egenkapital. Det har store likheter med aksjer. Forskjellen knytter seg først og fremst til eierdomsretten til egenkapitalen og til innflytelsen i de styrende organer. Avkastningen av Egenkapitalbevis er todelt, et årlig kontantutbytte og kursutviklingen på Egenkapitalbeviset. Eierandelskapitalen er

sikret ved eventuelle tap i banken ved at den har prioritet foran sparebankens fond.

Resultat pr Egenkapitalbevis for 2015 ble kr 1,36. Basert på bankens utbyttepolitikk foreslår styret å utbetale et utbytte på kr 0,81 pr Egenkapitalbevis for 2015. Utjevningsfondet blir godskrevet med kr 0,55 pr Egenkapitalbevis.

Utbytte og investopolitikk

Styret har vedtatt følgende utbyttepolitikk for bankens Egenkapitalbeviskapital:

«Det enkelte års overskudd vil fordeles forholdsmessig mellom eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen, i samsvar med deres relative andel av bankens egenkapital.

Banken har en målsetting om at inntil 60 % av egenkapitalbevisene andel av det enkelte års resultat utbetales som kontantutbytte. I tillegg vil banken ha en løpende vurdering av nivå på gaveutdeling til allmenntilrette formål. Følgende momenter vil vektlegges ved fastsettelse av nivå på samlet årlig utdeling fra banken (kontantutbytte til eiere av egenkapitalbevis og gavemidler til allmenntilrette formål):

- Bankens soliditet
- Resultatutvikling
- Prising av bankens egenkapitalbevis
- Langsiktig ønske om en konstant eierbrøk»

Finanskalender for 2016

- Ex- utbytte dato: 30. mars
- 1. kvartal 10. mai
- 2. kvartal 12. august
- 3. kvartal 11. november

Eierforhold

Ved utgangen av 2015 var det registrert 1.966 eiere av Egenkapitalbevis. De 10 største Egenkapitalbevisene er:

Navn	Antall	%
Merrill Lynch Prof.	890.254	4,16
Pareto AS	841.991	3,93
Verdipapirfondet Eika	814.860	3,80
MP Pensjon	765.580	3,57
Jag Holding AS	746.100	3,48
Danske Bank AS Op. Sec.	578.841	2,70
Bess Jahres Stiftelse	417.312	1,95
Haugland Kraft Pensjonkasse	374.420	1,75
Sole Invest AS	361.341	1,69
Foretakskonsulenter AS	318.730	1,49

Informasjon til markedet

En oversiktlig, lett forståelig og rettidig informasjon underbygger tillitsforholdet mellom eiere, styret og ledelsen og sørger for at bankens interessegrupper har en løpende mulighet til å vurdere og forholde seg til banken samtidig. Bankens informasjonspolitikken legger derfor vekt på en utstrakt dialog med bankens ulike interessegrupper der åpenhet, forutsigbarhet og gjennomsiktighet settes i fokus. Bankens legger videre vekt på at korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om bankens utvikling og resultater skal skape tillit overfor investormarkedet. Informasjon til markedet formidles gjennom kvartalsvise delårsrapporter og halvårslige investorpresentasjoner. Alle kvartalsrapporter, pressemeldinger og presentasjoner finnes på www.s1bv.no

Børsnotering

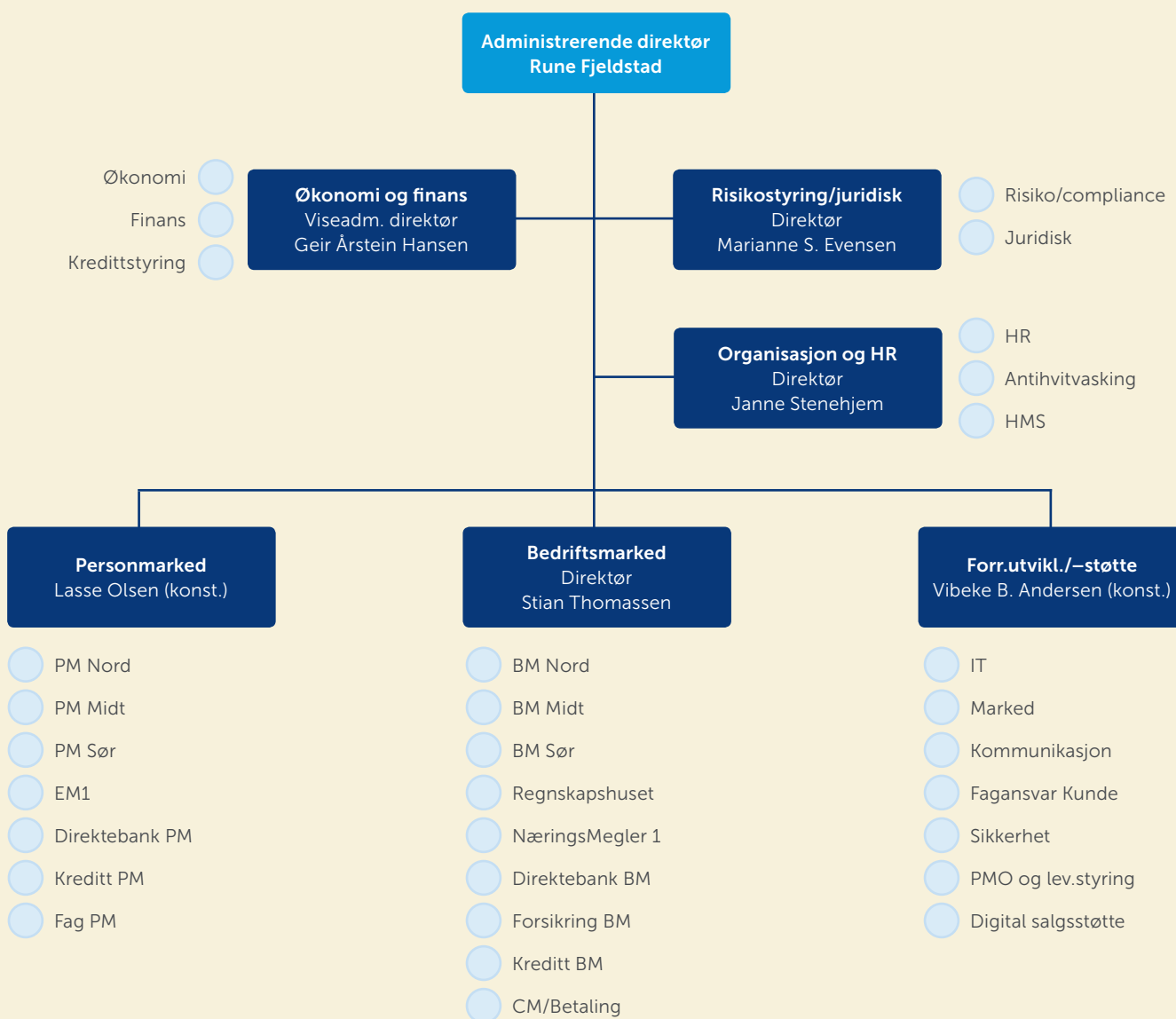
SpareBank 1 BV Egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs under tickerkode SBVG. Egenkapitalbevis fra emisjonen til ansatte og styremedlemmer desember 2015 er ikke børsnotert pr 31.12.2015. Egenkapital-bevisene fra denne emisjonen er ikke omsettelige

før 21.12.2017 og vil fra denne datoen bli konvertert til ISIN NO 001 6000207 og børsnotert.

En nærmere spesifisering av Egenkapitalbevis er gitt i egen note.

19. ORGANISASJONSSTRUKTUR KONSERN

20. PRESENTASJON AV STYRET

Anne Gro Olafsen, styreleder

Født 1958. Utdannelse innen offentlig administrasjon og ledelse, samt bedriftsøkonomi fra Handelshøyskolen BI. Sentrale roller innenfor regnskap og økonomi i flere selskaper siden 1992. Fra 1.2.14 økonomisjef i Harmonie Norge AS. Olafsen har sittet i Formannskapet og Bystyret for Høyre i Sandefjord kommune fra 2003. Hun har hatt flere sentrale roller i Høyre, både lokalt og sentralt i partiet. Styremedlem i SpareBanken Vestfold fra 2005 frem til fusjon i 2008. Valgt som styreleder i banken fra april 2012.

Alf-Reidar Fjeld, nestleder

Født 1951. Utdannelse innen realfag, sosialantropologi, pedagogikk og bedriftsøkonomi fra Universitetet i Oslo og Høgskolen i Stavanger. Fjeld har hatt lederstillinger i flere selskaper, blant annet som organisasjonsdirektør i Peterson Moss, konserndirektør i Ulstein Industrier og administrerende direktør i Sandefjord Lufthavn AS. Han er i dag administrerende direktør i Holgers AS og Bolest AB. Styremedlem i SpareBank 1 BV fra april 2011. Valgt som nestleder i styret fra april 2012.

Kristin Sjøia Barkost

Født 1954. Barkost er bedriftsøkonom. Har siden 1979 hatt sentrale roller innenfor økonomi, regnskap og administrasjon i flere selskaper tilknyttet Kongsberg Gruppen. Fra november 2015 har Barkost stilling som Manager HSE i Kongsberg Gruppen ASA. Styremedlem i Sandsvør Sparebank fra april 2008 frem til fusjon samme år. Styremedlem i SpareBank 1 BV fra november 2008.

Jon Einar Melbye

Født 1970. Melbye er diplomøkonom. 5 års erfaring som leder for kjøpesentre. Drevet egen virksomhet i Elkjøp i Buskerud fra 1998 og er pt eier av en forretning på Kongsberg. Fra 2009 jobbet som eiendomsutvikler, og er medeier i flere eiendomsselskaper i Drammen og Kongsberg. Styremedlem i SpareBank 1 BV fra november 2008.

Bjørn Solheim

Født 1969. Utdannet jurist fra Universitetet i Oslo og siviløkonom fra Norges Handelshøyskole i Bergen. Lederutdanning fra IMD i Sveits. Erfaring som konsernadvokat fra Norske Skog og Danske Bank, samt fra flere advokatfirmaer i Oslo, blant annet fra Vogt & Wiig og Kluge. Har nå egen praksis i Drammen, i tillegg til å ha flere andre styreverv. Styremedlem i SpareBank 1 BV fra juni 2013.

Ole Vinje

Født 1959. Vinje er handelsøkonom. Har siden 2007 vært konsernsjef i Komplett Group. Før dette var han konsernsjef i Torp Computing Group. Han har 30 års erfaring fra IT-bransjen og har hatt flere ledende stillinger i blant annet IBM, Lantec, Atea og Itegra. Styremedlem i SpareBank 1 BV fra april 2015.

Hanne Myhre Gravdahl, ansattes representant

Født 1964. Gravdahl er diplomøkonom, samt Styrekompetanse del I og del II ved BI. Har jobbet i forskjellige stillinger hos flere aktører i bank-bransjen fra 1985–2004. Ansatt i SpareBank 1 BV i 2004. Styremedlem i SpareBank 1 BV fra april 2011.

21. FORSTANDERSKAP, KONTROLLKOMITÉ OG REVISJON

Forstanderskap

Leder: Thor-Morten Jacobsen

Nestleder: Kari Marie Myhr

Innskytervalgte representanter:

Kjell E. Nilsen

Tor Christian Aadne

Rune Samuelsen

Thorbjørn Lauritzen

Kari Marie Myhr

Inger Johanne Toset

Ragnhild Popperud

Liss P.B. Husum

Fylkesoppnevnte representanter:

Kåre Pettersen

Britt Homstvedt

Egenkapitalbevisereres representanter:

Rolf Willy Nilsen

Per Holtan

Thor-Morten Jacobsen

Bjørn Jahren Aas

Grete Evensen Øvrum

Thor Strand

Toralf Ribe

Torben Hedegart

Ansattes representanter:

Rune Lindstad

Elisabeth H. Ålefjær

Arne Fjellvang

Ole Petter Skibdalen

Tom Sørensen

Vera Gebuhr Aulie

Kontrollkomité

Leder Berit Gramm, aut. regnskapsfører

Nestleder Walter Småland, politiadvokat

Tone Helen Dahlen, økonomisjef

Tormod Bergem, advokat

Revisjon

KPMG AS

v/statsaut. revisor Svein Arthur Lyngroth

KONGSBERG · DRAMMEN · HORTEN · TØNSBERG · SANDEFJORD · LARVIK